

**Черкаський інститут банківської справи
Університету банківської справи
Національного банку України (м. Київ)
Кафедра правознавства
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін**

**ЧЕРКАСЬКІ
ПРАВОВІ ЧИТАННЯ**

27 листопада 2014 р.

**ЗБІРНИК ТЕЗ ТА МАТЕРІАЛІВ
УЧАСНИКІВ**

Черкаси, 2014

УДК 341.01 (53)
ББК 67.412.1 (4 Укр)
Ч 12

Черкаські правові читання [Текст] : збірник тез та матеріалів учасників (м. Черкаси, 27 листопада 2014 р.) : уклад. Обрусна С. Ю., Чернявський А. Л. / Черкаський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). – Черкаси : КП ЧБС УБС НБУ, 2014. – 154 [1] с.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри правознавства Черкаського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ) від 10.12.2014 (протокол № 5).

Відповідальні за випуск - д.ю.н., завідувач кафедри правознавства ЧБС УБС НБУ Обрусна С. Ю., к.ю.н., доцент кафедри правознавства ЧБС УБС НБУ Чернявський А. Л.

До збірника увійшли наукові праці, присвячені різноманітним питанням розвитку правової системи та розбудови демократичної держави в Україні, що були надані учасниками Черкаських правових читань, які проходила 27 листопада 2014 року у Черкаському інституті банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ).

Збірник розрахований на науково-педагогічних працівників, аспірантів, здобувачів, студентів, а також на представників громадськості, які цікавляться проблемами розбудови української державності.

Статі та тези доповідей, що увійшли до цього збірника, наводяться в авторській редакції. Відповідальність за зміст та достовірність включених до збірника наукових матеріалів несуть винятково їх автори.

© Черкаський інститут банківської
справи УАБС НБУ (м. Київ), 2014

ЗМІСТ

Розділ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	7
Балюк В. М. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ РЕНТНИХ ВІДНОСИН	8
Барішев Я. Ю. КОНСТИТУЦІЯ ПИЛИПА ОРЛИКА 1710 РОКУ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ	10
Бита Ю. О. ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ	12
Білоус М. В. ПРАВО НА ОСВІТУ	16
Білоус С. В. ЗАХОДИ ВПЛИВУ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ДО БАНКІВ ЗА ПОРУШЕННЯ БАНКІВСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА	18
Вікторчук М. В. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК НАСЛІДОК ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ ПОЗАПЛАНОВОЇ НЕВИЗНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ ПЕРЕВІРКИ	20
Вусатий Д. Ю. ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ДОГОВОРУ ПОДАРУНКОВОГО СЕРТИФІКАТУ	22
Галкіна О.М. ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ	25
Грищенко А. Ю. ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ: ДОСЯГНЕННЯ, ПРОРАХУНКИ, УРОКИ ДЛЯ СУЧАСНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	27
Дроб'язко Н.С. ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ АМНІСТІЇ В УКРАЇНІ	29
Іванченко Р. В. ОБСЯГ ДІЄЗДАТНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	32
Кабалик М. В. МАЙНОВІ ПРАВА ЖІНКИ ТА ЧОЛОВІКА, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ ОДНІЄЮ СІМ'ЄЮ БЕЗ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ	34
Квач В. Ю. СТРАХУВАННЯ «МИРНОГО АТОМА» В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	36
Кирилюк І. В. СПІВВІДНОШЕННЯ ПРЕДМЕТУ ТА ОБ'ЄКТУ АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ	39
Когут Ю. Р. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ	41
Косяк Р. В. ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК	43
Кравченко М. Ю. ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЕВТАНАЗІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРАВІ	46
Купка Ю. М. ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПОКАРАНЬ	48
Куценко Ю. А. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ	50
Легкодух Ю. В. РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЖИТТІ МІСЦЕВИХ ГРОМАД РЕГІОНУ (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)	54
Луцик А. М. ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ	56
Луцкевич А.В. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	58
Мигалатюк В. В. СОБЛЮДЕНИЕ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА В УКРАИНЕ: МИФ ИЛИ РЕАЛЬНОСТЬ?	60
Мазур М. О. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ, ЩОДО ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ	62

Михайлик Р. С. РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	65
Мовчан О. В. ПРАВОВИЙ СТАТУС ДИТИНИ У ЖИТЛОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ.....	67
Нетреба А. А. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	69
Ніколенко Б. В. СВІТОВІ МОДЕЛІ ІНСТИТУТУ ОМБУДСМАНА.....	73
Обрусний Ю. І. ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	76
Омельченко Н. А. СУД ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ.....	78
Осінська О. М. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ПОТЕРПІЛОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	81
Палівода А. В. ПРАВО НА ОСВІТУ.....	83
Пашенко А. О. ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ В ПРАКТИЦІ ЕКОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ.....	85
Писана К. А. ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ УТИЛІЗАЦІЇ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ.....	88
Потапенко А. С. ІНСТИТУТ СУДУ ПРИСЯЖНИХ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ДЕМОКРАТИЧНОЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ.....	90
Слабоуз Я. В. ВЗАЄМОДІЯ МІЖНАРОДНИХ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	92
Слизченко І. В. МЕЖІ ЗДІЙСНЕННЯ ВЛАСНОГО РОЗСУДУ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОЮ ОСОБОЮ СВОЇХ ПРА.....	95
Супрун О. В. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: АНАЛІЗ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ.....	97
Таранець Д. М. ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ШКОДУ, ЗАПОДІЯНУ КОСМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ.....	98
Терещенко О. О. ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ СМЕРТНОЇ КАРИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	101
Хомов С. М. СУБ'ЄКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДЕРЖАВНОЮ ФІСКАЛЬНОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ.....	104
Хохич І. О. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ.....	107
Чернищенко А. Ю. ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ.....	109
Черновол С. О. ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ДОГОВОРУ.....	112
Якименко Ю. І. ПРАВО НА ПРАЦЮ, ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	114
Розділ 2. ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗБУДОВИ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ.....	117
Вознюк А. А. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ.....	118
Галкіна О. М. ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ.....	120
Литвиненко О. В. МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ ЯК СКЛАДОВА ПРОТИДІЇ ЗОВНІШНІМ ІНФОРМАЦІЙНИМ ЗАГРОЗАМ.....	122
Майстренко О. С. ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН СХОДУ І ЗАХОДУ: РЕЛІГІЙНИЙ АСПЕКТ.....	124

Мауріна Я. Ю. РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЮРИДИЧНІЙ ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	127
Милаш В. І. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МУСУЛЬМАН.....	128
Омельченко Н. А. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	130
Осадча М. В. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РЕЛІГІЙНО-ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ХРИСТІАНСТВА ТА МУСУЛЬМАНСТВА.....	133
Очколас Т. М. ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ.....	135
Півошенко Г. М. МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-СПРЯМОВАНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗДОБУВАЧАМИ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	138
Пасенко К. В. МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ ЯК ОБ'ЄДНАВЧИЙ ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ.....	139
Пасічник В. В. HISTORY AND KEY FEATURES OF LEGAL ENGLISH.....	142
Савченко О. І. РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ БАНКІВ.....	145
Саєнко І. І. КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ БАНКІВ УКРАЇНИ ТА ЙОГО СУЧАСНИЙ СТАН.....	147
Скрипник Н. С. ВНЕСОК НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ У СТВОРЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ.....	149
Чуєнко Н. А. РОЛЬ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ У РОЗРОБЦІ ТА ПРИЙНЯТТІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ.....	152

Розділ 1.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

УДК: 347.464

Балюк В. М.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ РЕНТНИХ ВІДНОСИН

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник: Борисова В. І., к.ю.н., професор

В умовах адаптації національного законодавства до стандартів ЄС особливої актуальності набуває питання вдосконалення інституту захисту суб'єктивних прав та інтересів фізичної особи, в тому числі й зобов'язального характеру. Стаття 17 Загальної декларації права людини передбачає право кожної особи на власність. У ст. 13 Конституції вказано, що держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, а всі суб'єкти права власності рівні перед законом. Тому процедурні питання отримання майна у власність також потребують розгляду. Проблематика захисту прав та інтересів осіб актуальна і стосовно рентних правовідносин, оскільки інтенсивний розвиток відносин у сфері укладання договорів з метою отримання майна у власність природно призвів до розширення застосування договору ренти. У зв'язку з цим поряд з позитивним досвідом використання рентних відносин, виникло чимало судових справ з приводу цього договору. Це вказує на необхідність дослідження правового механізму захисту рентних відносин.

Метою тез є з'ясування деяких особливостей цивільно-правового механізму захисту рентних відносин. Для визначення цієї складної правової дефініції необхідно встановити поняття «рентних відносин», «цивільно-правового механізму захисту».

Згідно зі ст. 731 ЦК України за договором ренти одна сторона (одержувач ренти) передає другій стороні (платникові ренти) у власність майно, а платник ренти взамін цього зобов'язується періодично виплачувати одержувачеві ренту у формі певної грошової суми або в іншій формі. Договором ренти може бути встановлений обов'язок виплачувати ренту безстроково (безстрокова рента) або протягом певного строку. За договором ренти виникають рентні правовідносини. Рентні правовідносини – це відносини, які виникають з договору ренти та діють протягом виконання платником ренти свого зобов'язання. Можливість виконувати рентне зобов'язання на протязі певного часу має не тільки позитивні властивості для сторін договору, але і певні ризики, оскільки зміни у доходах населення, збільшення курсу іноземної валюти, кризи фінансової системи держави можуть об'єктивно призвести до неможливості виконувати прийняте на себе зобов'язання за договором ренти.

У контексті цього слід звернути увагу на те, що поняття «механізм» використовується не лише стосовно питання про захист прав людини, а й стосовно інших правових явищ. У зв'язку з цим, заслуговують уваги доводи О.В. Сосніної, яка вважає, що категорія «механізм» дозволяє охопити весь процес захисту прав людини, подати його в системно-динамічному вигляді, розкрити структуру, взаємозв'язок і взаємодію елементів і стадій захисту, виявити його спеціальні юридичні функції, ефективно розв'язувати питання процедур і порядок такого захисту [1, с. 41, 42]. Отже, категорія «захист прав» складається з системи послідовних дій, що формує механізм. При встановленні поняття «механізм захисту рентних відносин», слід звернути увагу на те, що саме поняття «механізм захисту суб'єктивних цивільних прав» трактується по-різному. Є.В. Вавілін встановлює, що, мета механізму захисту цивільних прав – забезпечити за допомогою послідовно організованих юридичних засобів реальний гарантований захист суб'єктивних прав і інтересів [2, с. 183]. На думку В.В. Бутнева, механізм захисту суб'єктивних цивільних прав визначає як взяті цілісно систему правових способів, за допомогою яких здійснюється захист охоронюваних законом інтересів, розв'язання правових колізій та усуваються інші перешкоди в реалізації суб'єктивних прав [3, с. 6]. О.В. Сосніна розкриває його у вигляді сукупності інституціонально-інструментальних правових способів, на підставі та в межах яких людина може здійснити захист для відновлення свого порушеного права [1, с. 41]. Не заперечуючи проти такого підходу, не можливо погодитися з тим, що це – сукупність інституціонально-інструментальних правових способів, скоріше – система.

Для визначення «механізму захисту рентних відносин» важливе значення має питання про його складові. У юридичній доктрині як основні елементи механізму захисту суб'єктивних цивільних прав виділяють: 1) юридичні норми, які регулюють суспільні відносини в розв'язанні конфлікту; 2) правовідносини, в межах яких здійснюються способи захисту суб'єктивних прав; 3) акти реалізації прав і обов'язків у розв'язанні конфлікту [4, с. 9].

На підставі проведеного дослідження можна запропонувати такі висновки. Цивільно-правовим механізмом захисту рентних відносин – є система правозахисного регулювання та захисту, що спрямована на відновлення порушених рентних правовідносин або припинення їх порушення. Елементами цього механізму захисту є: сукупність регулятивних та охоронних норм позитивного (цивільного) права; наявність рентних правовідносин, які виникають з договору ренти; виконання фактичних та юридичних дій щодо самозахисту і захисту порушених (оспорюваних) прав; комплекс реально діючих адекватних цивільно-правових способів, засобів (інструментів, форм), організаційних,

процесуальних (процедурних) норм, прийомів і технологій захисту рентних правовідносин.

Список використаних джерел:

1. Сосніна О.В. Удосконалення юридичного механізму захисту прав людини / Сосніна О.В. // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали II регіональної наукової конференції (лютий 1996 р.). – Львів, 1996. – С. 41–45.
2. Вавилин Е.В. Некоторые проблемы механизма защиты субъективных гражданских прав / Е. В. Вавилин // Правоведение. – 2002. – № 3. – С. 178–185.
3. Бутнев В.В. Понятие механизма защиты субъективных гражданских прав: сб. науч. тр. – Ярославль: Типография Ярославского политехнического института, 1990. – С. 5–17.
4. Бутнев В.В. К понятию механизма защиты субъективных прав / В.В. Бутнев // Субъективное право: проблемы осуществления и защиты. Владивосток, 1989. – С. 9–25.

УДК: 34+321 (477)

Баришев Я. Ю.

КОНСТИТУЦІЯ ПИЛИПА ОРЛИКА 1710 РОКУ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Науковий керівник: Обрусна С. Ю., д.ю.н., доцент

Процес державотворення та правотворення в сучасній Україні, пошуки оптимальної форми державного правління, розвиток парламентаризму – це сьогоднішня, що поєднує історію і сучасність, спонукає до наукового осмислення державних і правових традицій, змісту правових актів, діяльності державних і політичних діячів минулого.

Історико-правова цінність Конституції Пилипа Орлика полягає не лише в тому, що вона стала «першим конституційним актом в Україні» [1, с.16]. Було реалізовано потребу правової фіксації на найвищому рівні як мінімум трьох основних традицій – народоправства, договірних відносин влади і народу, встановлено тісніший зв'язок із ментальністю та традиціями європейських народів, європейськими й християнськими цінностями, постулатами. Відтак дослідження потенціалу державної та правової традиції Конституції Пилипа Орлика має на меті відтворення наскрізних історико-правових цінностей українського народу, усвідомленого прагнення до поглиблення взаємопорозуміння між людьми і пов'язаної з ним демократизації.

Конституція складається з преамбули, 16 пунктів та присяги гетьмана П. Орлика. У преамбулі схематично викладено історію Війська Запорізького – всього малоросійського народу. У відповідних пунктах

закріплюється законодавча влада за Генеральною старшиною, виконавча – за Ясновельможним Гетьманом, судова – за Генеральним Судом. У Конституції закріплюються повноваження Генерального скарбника щодо бюджету Війська Запорізького, повноваження Ясновельможного Гетьмана забезпечувати права і обов'язки рядового козака і простого народу, не допускати покладання надмірних тягарів, утисків і надмірних вимог, встановлюється необхідність провести ревізію усіх видів публічних і приватних володінь і закріпити рішенням Генеральної Ради у присутності Гетьмана. У документі установлювалося виборче право, право пересування подорожуючих, відшкодування збитків та обов'язок сплачувати податки. 10 травня 1710 р. ці «Пакти й Конституції» були схвалені і затверджені королем Швеції Карлом XII як протектором України [2].

Хоча Конституції П. Орлика не довелося стати справжнім основним законом козацької України, все ж таки вона, хоч і частково, але діяла на Правобережній Україні до 1714 р. і стала унікальним історичним документом, що творив на козацьких засадах основи демократичного устрою Гетьманщини.

Правова традиція, закладена в Конституції Пилипа Орлика, справляє певний вплив на конституційні реалії сьогодення. Якщо розглянути дві Конституції – Пилипа Орлика та сучасної незалежної України, зауважимо чимало моментів і колізій, однаково притаманних таким віддаленим у часі історичним документам. Це, наприклад, слабкий контроль за надходженнями та видатками скарбниці (бюджету), свавілля старшинських земельних магнатів (нинішніх олігархів), всепроникаюча корупція тощо. Правникам все це може стати матеріалом для інтелектуальних роздумів, аналізу, узагальнень, що сприятиме напрацюванню належної юридичної бази, необхідної для утвердження демократичних засад у нашому суспільстві,

Однак звернемо увагу на ще одне важливе питання. Воно стосується правосвідомості населення. Аналіз Конституції Пилипа Орлика свідчить, про високу правосвідомість середньої верстви населення. Це пояснюється високим рівнем, як на той час, освіченості українців і давніми демократичними традиціями. Таке умовне порівняння дає підставу вважати, наскільки ще залишається низьким відповідно до сучасних потреб рівень правосвідомості наших громадян. За роки незалежності в Україні ще недостатньо зроблено для правового виховання населення, формування його правосвідомості й «правового почуття» [5, с. 8]. На сьогодні – це одна із серйозних проблем національної ідеології. Лише за достатнього рівня правосвідомості населення можна розглядати питання про побудову громадянського суспільства, політико-правову доктрину побудови Української держави і права, формування демократичних засад у сучасному державотворенні.

Унікальність Конституції Пилипа Орлика – у її формальному відображенні історико-правового процесу в Україні поч. XVIII ст. Український народ підійшов до потреби переходу від традиційного українського суспільства, що ґрунтувалося на ототожненні владних відносин і відносин власності, корпоративності й заздальгідь визначеного статусу членів суспільства, до прогресивнішої демократичної системи.

Відтак Конституція Пилипа Орлика відображає не лише спробу правової організації державної та правової традиції українського народу, а й зміни владних відносин. Саме в Конституції Пилипа Орлика 1710 р. – юридичні витоки багатьох явищ, зокрема сучасного суверенітету українського народу, розподілу влад, парламентаризму тощо. Тому звернення до історичного досвіду – це звернення до державних і правових ідей, що становлять історико-правову основу для загальнонаціональної ідеї політичного характеру, ідеї, що виражає саму суть духу українського народу.

Список використаних джерел:

1. Слюсаренко А. Г. Історія української конституції / А. Г. Слюсаренко, М. В. Томенко. – К.: Т-во «Знання України», 1993. – 192 с.
2. Договори і постанови прав і свобод військових... . Підтверджені 5 квітня 1710 року від Різдва Христового [Електронний ресурс]. // Режим доступу: static. rada. gov. ua/site/const/istoriya/1710. Html
3. Сокурєнко В. Г. Правове почуття / В. Г. Сокурєнко // Проблеми державотворення в Україні. Серія юридична. – 1994. – Вип. 31. – С. 7–10.

УДК: 342.0

Бита Ю. О.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ

КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж імені І.С. Нечуя-Левицького»

Науковий керівник: Даниленко І. І.

Актуальність дослідження цієї теми полягає у тому, що українське законодавство офіційно не має інститутів медичного права і захисту прав пацієнта, які існують у країнах з розвиненою демократією. А як відомо, все що не врегульоване нормами права є не ефективним і взагалі хаотичним. Чинне законодавство України, що регулює функціонування системи охорони здоров'я, поки що не можна вважати таким, що відповідає сучасним міжнародним стандартам. Як правило, питання про визначення

якості медичної допомоги з особливою гостротою постає у разі спричинення шкоди здоров'ю пацієнта.

Метою мого дослідження є необхідність проаналізувати стан правового забезпечення реалізації прав людини на медичну допомогу, визначити завдання та шляхи реформування системи охорони здоров'я.

За роки життя в українському суспільстві було виявлено, що рівень соціальної захищеності громадян сьогодні надто низький, оскільки держава переживає серйозну кризу в сфері охорони здоров'я. Тому для громадян України важливим постає питання щодо можливості отримання якісної медичної допомоги в будь-якому регіоні держави. Однією з найважливіших проблем в Україні є проблема організації медичної допомоги.

Медична допомога – це комплекс діагностичних і лікувальних заходів, які спрямовані на встановлення діагнозу, усунення чи зменшення симптомів і проявів захворювання чи патологічного стану, з приводу якого звернувся пацієнт, на нормалізацію його життєдіяльності, покращення чи відновлення здоров'я [4].

Право на медичну допомогу охоплює право на надання кваліфікованої медичної допомоги, на вільний вибір лікаря, якщо він може запропонувати свої послуги, право на заміну лікаря та вибір методів лікування, на вибір лікувального закладу, тобто кожний пацієнт має право, коли це виправдано його станом, бути прийнятим в будь-якому державному лікувальному закладі за своїм вибором, якщо цей заклад має можливість забезпечити відповідне лікування. Згідно з Конституцією України, кожній людині гарантовано право на безкоштовну медичну допомогу, для чого в Україні створено державні лікувальні заклади, скорочення мережі яких забороняється. Цим є підтвердження в ст. 49 Конституції України, що медична допомога повинна надаватися безкоштовно [1]. Медичні ж послуги у випадках, передбачених законом, можуть надаватися і за оплату.

Законодавством встановлено перелік видів безоплатної медичної допомоги, що надається державними та комунальними закладами охорони здоров'я:

а) швидка та невідкладна - на догоспітальному етапі станціями (відділеннями) швидкої медичної допомоги, пунктами невідкладної медичної допомоги у стані, що загрожує життю людини;

б) амбулаторно-поліклінічна;

в) стаціонарна - у разі гострого захворювання та в невідкладних випадках, коли потрібне інтенсивне лікування, цілодобовий медичний нагляд та госпіталізація, в тому числі за епідемічними показаннями, дітям, вагітним та породіллям, хворим за направленнями медико-соціальних експертних комісій, лікарсько-консультативних комісій;

г) невідкладна стоматологічна допомога (у повному обсязі - дітям, інвалідам, пенсіонерам, студентам, вагітним, жінкам, які мають дітей до 3 років);

д) долікарська медична допомога сільським жителям;

е) санаторно-курортна допомога інвалідам і хворим у спеціалізованих та дитячих санаторіях;

є) утримання дітей у будинках дитини;

ж) медико-соціальна експертиза втрати працездатності [2].

Отож, на перший погляд, аналізуючи українське законодавство, можна сказати, що медична допомога в Україні і справді є безкоштовною. Але мабуть кожна особа яка зверталася за медичною допомогою стикалася з так званими «благодійними внесками», ніби то на розвиток даного медичного закладу. Так, звісно в Україні, тим більш в даний час, коли в країні криза медичні установи фінансуються недостатньо. Але ж згідно з тим положенням конституції, що медицина в Україні є безкоштовною, то слід зауважити, що ні про які «благодійні внески» і мови йти не може, адже по-перше ці платежі проходять поза касою та навряд чи йдуть на розвиток медичного закладу, а по-друге медики не мають права відмовляти особі в наданні безоплатної медичної допомоги. Також часто лікарі самі встановлюють ціни за певні види «безоплатної» медичної допомоги, і особа, яка потребує її просто змушена заплатити суму, вказану лікарем. На мою думку, причиною такого процвітання корупції в медичній сфері є недостатнє фінансування медичної сфери в тому числі мізерні заробітні плати працівникам медицини, адже середня заробітна плата дипломованого медика складає 1300-1500 грн. Отож саме корупція в медичній сфері, на мою думку, є найголовнішою проблемою та чинником який фактично позбавляє багатьох людей, гарантованого конституцією, безумовного права на отримання безоплатної медичної допомоги.

Для вдосконалення сфери охорони здоров'я, в частині надання безоплатної медичної допомоги необхідно прийняти ряд таких заходів:

1. Розробити антикорупційне законодавство саме в сфері медичного обслуговування;
2. Створити відповідні контролюючі органи для здійснення контролю за дотриманням законності в сфері охорони здоров'я;
3. Підвищити фінансування сфери охорони здоров'я та посилити контроль за цільовим використанням коштів, виділених на розвиток даної сфери.

Також, як зазначає В.М.Лехан, для вдосконалення сфери надання медичної допомоги в Україні слід прийняти ряд нормативних актів, які б чітко закріплювали права і обов'язки як лікарів, так і пацієнтів. Адже українське законодавство офіційно не має інститутів медичного права і захисту прав пацієнта, які існують у країнах з розвинутою демократією. Чинне законодавство України, що регулює функціонування системи

охорони здоров'я, поки що не можна вважати таким, що відповідає сучасним міжнародним стандартам. У законах України немає ряду чітких юридичних визначень і понять з прав пацієнтів, навіть таких як: «пацієнт», «права пацієнта» тощо, хоча деякі з них присутні в текстах законів [5].

У свою чергу, той, хто від імені громади виступає замовником медичних послуг, не просто має право на медичну допомогу, а повинен контролювати й оцінювати ефективність використання ресурсів, які громада надає медикам для забезпечення цього права. Доцільно надати професійну свободу лікарям як державної, так і приватної форм діяльності, що є одним із важливих принципів прийнятих декларацією Всесвітньої медичної асамблеї, який говорить про те що лікарі повинні мати професійну свободу надавати допомогу своїм пацієнтам без зовнішнього впливу [3]. Надавши лікарям незалежність і професійну свободу в здійсненні медичної діяльності, суспільство забезпечує найкращу із можливих систем охорони здоров'я для своїх громадян, що, в свою чергу, сприятиме створенню сильної і безпечної держави .

Ще до завдань, спрямованих на покращення медичного обслуговування громадян треба віднести регулярні опитування і вивчення суспільної думки, що дозволять відслідковувати динаміку змін соціально-економічної ситуації конкретної території і певною мірою оцінювати результативність інформаційно-просвітницької діяльності.

Отже, можна зробити підсумок, що в Україні медична допомога є не досконало розвинутою, слід вважати, що медичне забезпечення в нашій країні не стоїть на рівні міжнародних стандартів. Але цю проблему з часом можна вирішити, вживши відповідних заходів. Тому для вдосконалення надання медичної допомоги в Україні я пропоную провести такі заходи: реформувати антикорупційне законодавство в сфері надання медичної допомоги населенню, розробити та прийняти Медичний кодекс України, який адекватно відобразатиме й регулюватиме діяльність системи охорони здоров'я в нових соціально-економічних умовах та механізм підготовки й прийняття управлінських рішень відповідно до чинної законодавчої бази, гарантувати право на реальну безкоштовну медичну допомогу, організувати підвищення кваліфікації лікарів, провести ліцензування й сертифікацію професійної медичної діяльності лікарів усіх спеціальностей, здійснити особливий контроль діяльності лікарів, створити необхідні умови для реалізації розвитку нових технологій в сфері медицини, обов'язкове створення відповідного нагляду за дотриманням лікарями їхніх прав щодо надання медичної допомоги та гарантування ними забезпечення якісного лікування щодо забезпечення здоров'я всього суспільства України. Я вважаю, що після проведення даних заходів можна побудувати справжню якісну базу медичного обслуговування в нашій державі.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-ХІІ. Закони України про охорону здоров'я (збірник нормативно-правових актів) / Під ред. В.Ф. Москаленка, В.В. Костицького. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. – 464 с.
3. Декларація відносно незалежності і професійної свободи лікаря. Прийнята 38-ю Всесвітньою медичною асамблеєю. – Ранчо Міраж, Каліфорнія, США, від 30.10.1986 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU86321.html;
4. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України, за редакцією доктора юридичних наук, професора В.М. Коссака, К.- 2004.-975с.
5. Стратегічні напрями розвитку охорони здоров'я в Україні: Моногр. // За заг. ред. В.М. Лехан. – К.: Сфера, 2001. – 176 с

УДК: 342.0

Білоус М. В.
ПРАВО НА ОСВІТУ

КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж імені І.С. Нечуя-Левицького»

Науковий керівник: Даниленко І. І.

Законодавча система України закріплює, що кожна людина має право на освіту. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями.

Актуальність цієї роботи зумовлена, з одного боку, великим інтересом до теми «Право громадян на освіту» в сучасній науці, з іншого боку, її недостатньою розробленістю. Розгляд питань пов'язаних з даною тематикою носить як теоретичну, так і практичну значимість.

Метою дослідження є проаналізувати нормативну базу, що стосується права на освіту, виявити проблеми та визначити перспективи. В рамках досягнення поставленої були поставлені такі завдання:

- проаналізувати теоретичні аспекти та зміст права на освіту;
- виявити актуальні проблеми правового регулювання освіти;
- запропонувати можливості вирішення проблеми правового регулювання освіти в Україні.

Право на освіту закріплює Конституція України у ст. 53 [1, с. 12].

Проблема даного дослідження носить актуальний характер в сучасних умовах. Про це свідчить часте вивчення порушених питань. Так Касьянов Г., зазначає: «Сьогодні українська освіта перебуває у кризовому стані, тому що більшість людей прагнуть отримати диплом, а не якісну освіту» [4]. «А ключовим у модернізації освіти є реформування її змісту» - наголошує Полянський П.[4].

Міністерство освіти і науки України докладає багато зусиль щодо реформування освітньої галузі. Але все ще залишається багато проблем, які не можуть чекати. Перелічимо деякі з них:

- низька заробітна плата та соціальна незахищеність учителів не дозволяють підтримувати на належному рівні кваліфікацію вчителів;
- старі підручники, зміст і методи викладання не відповідають актуальним вимогам щодо її якості в сучасному світі;
- навіть наявні обмежені ресурси на освіту витрачаються неефективно;
- розшарування суспільства робить усе менш доступною якісну освіту для все більшої кількості дітей;
- недостатнє реформування освіти. О. Сухомлинська наголошує: «...гострота проблеми не лише в тому, що сучасне реформування освіти відбувається у глибоко кризовому соціумі, а й тому, що це реформування несе в собі всі компоненти глибокої кризи в самому освітньому просторі України» [6, с. 2-5].
- призначення непрофесійних керівників. «Рівень підготовки керівників освіти до професійної діяльності залишається низьким і має незадовільну тенденцію до поліпшення»: зазначає Луначка В. [5].

Отже, однією з передумов успішного розвитку будь-якої держави є забезпечення нею свого майбутнього. Для цього, зокрема, потрібно створити ефективну й сучасну систему освіти. «Європейський освітній досвід може стати дуже корисним для покращення української системи забезпечення якості вищої освіти» - висловлює свою думку Дробко Т.[3]. Освіта повинна бути доступною з рівними умовами для кожного. Потрібне вдосконалення законодавчої бази, демократизація освітнього простору, подолання монопольного становища держави в освітній сфері через створення на рівноправній основі недержавних навчально-виховних закладів, формування багатоваріантної інвестиційної політики у галузі освіти, подолання корупції та достатнє фінансування, формування мережі вищих навчальних закладів, яка за формами, програмами, термінами навчання і джерелами фінансування задовольняла б інтереси особи та потреби кожної людини і держави в цілому, забезпечення освітніх потреб національних меншин, постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Вид-во «Парус-Друк», - 2014. - 13 с.

2. Про освіту: Закон України від 23.05.1991// Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991 р., № 34, ст.451 [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
3. Дробко Т.«Європейська практика для України» : Наукова стаття / [Елек-тронний ресурс]// – Режим доступу:<http://education-ua.org/ua/analytics/305-zabezpechenn..>
4. Касьянов Г., Полянський П. Про модернізацію освіти: Наукова стаття / [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://www.eurosvita.net/index.php/?category=1&id=2136&skip=1280>
5. Лунячек В. Призначення керівників у сфері освіти: Наукова стаття / [Електронний ресурс]// – Режим доступу:<http://education-ua.org/ua/articles/321-priznachennya-kerivnikiv-u-sferi-osviti-potribni-zmini>
6. Сухомлинська О.В. Про стан теорії і практики виховання в освітньому просторі України / О.В. Сухомлинська // Шлях освіти. - 1998. - № 3. - С. 2-5

УДК: 336.71.078.3 (477)

Білоус С. В.

ЗАХОДИ ВПЛИВУ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ДО БАНКІВ ЗА ПОРУШЕННЯ БАНКІВСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Харківський інститут банківської справи УБС НБУ

Науковий керівник: Костюченко О. Є., к.ю.н., доцент

Велике значення у підтримці та зміцненні законності у банківській сфері належить правовим заходам впливу, які можуть застосовуватися до порушників. Правові заходи впливу здійснюються в інтересах суспільства і правопорушника, оскільки сприяють запобіганню нових правопорушень.

Національний банк України (далі НБУ), з метою захисту інтересів вкладників чи інших кредиторів, здійснює систематичний нагляд за діяльністю комерційних банків, дотримання ними норм і вимог чинного банківського законодавства та нормативно-правових актів НБУ. У разі порушення банками або іншими особами, які є об'єктом перевірки НБУ вимог банківського законодавства, НБУ застосовує певні заходи за допущеним порушенням [1]. Заходи впливу можуть застосовуватися центральним банком до кредитно-фінансових установ за наявності юридичних та фактичних обставин. Юридичною підставою застосування є здійснення кредитно-фінансовою установою діяння (дії або бездіяльності), що порушує встановлений законами та підзаконними нормативно-правовими актами порядок здійснення банківської діяльності в Україні. Юридичні підстави є такими:

1. Результати здійснених НБУ та відповідними службами його регіональних управлінь перевірок діяльності банків. 2. Матеріали податкових та правоохоронних органів, які характеризують дотримання комерційними банками та установами комерційних банків законодавчих

актів з питань банківської діяльності. 3. Результати перевірок діяльності комерційних банків аудиторськими організаціями, уповноваженими відповідно до законодавства на здійснення таких перевірок. 4. Інші матеріали, що характеризують діяльність комерційних банків.

Згідно з чинним законодавством у випадку порушення суб'єктами банківської діяльності законодавства, економічних нормативів, порядку, строків і технології виконання банківських операцій, допущення несанкціонованої емісії, невиконання нормативних актів НБУ, ненадання звітності або надання недостовірної звітності, збиткової діяльності, створення становища, яке загрожує інтересам вкладників і кредиторів банку, перешкоджання антимонопольним діям або праву клієнта вільно вибирати банк, Національний банк України має право застосовувати до комерційного банку відповідні заходи впливу [1]. Заходи впливу, що застосовуються НБУ до банків, мають бути адекватними конкретним порушенням, які ними були допущені. На нашу думку, вибір адекватних заходів впливу, які застосовуються до банків відповідно до банківського законодавства має здійснюватися з урахуванням: характеру допущених банком порушень; причин, які зумовили виникнення виявлених порушень; загального фінансового стану банку; розміру можливих негативних наслідків для кредиторів і вкладників.

Особливістю банківського нагляду є можливість застосування безпосередньо штрафних санкцій за порушення банківського законодавства. При цьому норми законодавства завжди повинні мати проміжні заходи впливу, а не лише анулювання банківської ліцензії й припинення діяльності банку. НБУ має право застосовувати до банків заходи впливу двох типів, як відзначають науковці та фахівці [2]: непримусові та примусові. Непримусові заходи впливу застосовуються НБУ у разі, коли недоліки в діяльності банку не загрожують інтересам його кредиторів і вкладників, і за умови відповідального, конструктивного підходу керівників банку до усунення недоліків в його діяльності. Дані заходи впливу можуть застосовуватися головним чином на ранніх стадіях виникнення недоліків, зокрема при погіршенні показників діяльності банку, при незначному рівні підвищеного ризику його діяльності, тобто коли відсутні процеси, які загрожують фінансовому стану банку. Примусові заходи впливу застосовуються НБУ у разі, коли це витікає із характеру допущених банком порушень або в тому випадку, коли застосування тільки непримусових заходів не може забезпечити належне корегування його діяльності.

НБУ може застосовувати заходи впливу і до банківських установ, що ведуть банківську діяльність в інших державах. При цьому НБУ співпрацює з відповідними органами цих держав і можливо це тільки в двох випадках: коли перевіряється ліцензія установи на право ведення діяльності або коли перевіряються права на здійснення банківської

діяльності [2]. Згідно із законодавством органи банківського нагляду мають право застосовувати до банків та їх керівників різноманітні заходи [1]. У разі виконання банком прийнятих зобов'язань та поліпшення показників діяльності банку НБУ може достроково відмінити застосовані заходи впливу на певний строк (частково або зовсім).

Отже, чинне законодавство надає правові можливості застосувати до порушників банківського законодавства санкції адекватні вчиненому правопорушенню. При цьому, застосування санкцій здійснюється не з метою накладення на банк майнових втрат, а з метою стимулювання його до виконання приписів законодавства. Метою санкцій є підтримання законності та правопорядку у банківській сфері.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства : Постанова П НБУ від 17.08.2012 № 346 // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 72. – Ст. 2906.
2. Орлюк О. П. Банківська система України: Правові засади організації / О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – С. 233.

УДК: 342.951

Вікторчук М. В.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК НАСЛІДОК ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ ПОЗАПЛАНОВОЇ НЕВИЌЗНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ ПЕРЕВІРКИ

Харківський національний університет внутрішніх справ
Науковий керівник: Теремецький В. І., д. ю. н., професор

Документальна позапланова невіззна електронна перевірка (далі – електронна перевірка) є новелою податкового законодавства, яка містить як елементи податкової перевірки, так і елементи самоперевірки. Це проявляється в результатах проведення електронної перевірки та її наслідках для подальших відносин платника податків з податковими органами.

За результатами електронної перевірки складається довідка у двох примірниках. Вона підписується посадовими особами податкового органу, які проводили перевірку. Податкове повідомлення-рішення за результатами такої перевірки не складається, штрафи не застосовуються, а платник податків має право уточнити свої податкові зобов'язання.

Згідно з п. 50.3 ст. 50 Податкового кодексу України у випадку, якщо платник податків не подасть уточнюючий розрахунок протягом 20 робочих днів після дати складення довідки про проведення електронної перевірки,

якою встановлено порушення податкового законодавства, відповідний податковий орган має право на проведення позапланової перевірки платника податків за відповідний період [1].

Отже, платник податків отримує змогу перевірити порядок ведення податкового обліку без ризику щодо притягнення до податкової відповідальності, зокрема застосування податкових санкцій фінансового характеру, проте виникає питання чи застосовуватиметься за результатами електронної перевірки, при виявленні порушень законодавства адміністративна відповідальність?

Адміністративна відповідальність у сфері оподаткування – це вид юридичної відповідальності, яка полягає в застосуванні податковими органами до особи, котра вчинила протиправне, винне (умисне або необережне) діяння (дію чи бездіяльність), що містить склад адміністративного правопорушення, адміністративних стягнень у межах і в порядку, встановлених КУпАП.

Підставою для адміністративної відповідальності за порушення податкового законодавства є наявність складу адміністративного правопорушення – винного умисного або необережного діяння або бездіяльності, яке посягає на суспільні відносини, що охороняються законом. Для прийняття постанови про накладення адміністративного стягнення обов'язковою умовою є протокол про адміністративне правопорушення, який має відповідати вимогам ст. 256 КУпАП.

Згідно з п. 109.2 ст. 109 Податкового кодексу України вчинення платниками податків, їх посадовими особами та посадовими особами контролюючих органів порушень законів з питань оподаткування та порушень вимог, встановлених іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, тягне за собою відповідальність, передбачену Податковим кодексом України та іншими законами України [1]. Ураховуючи вищезазначене, в разі встановлення під час електронної перевірки порушень податкового законодавства посадові особи платника податків будуть нести адміністративну відповідальність. Наприклад, якщо електронною перевіркою буде виявлено порушення порядку ведення податкового обліку, контролюючий орган має право скласти протокол про адміністративне правопорушення, оскільки відповідальність за порушення встановленого законом порядку ведення податкового обліку передбачено ст. 163-1 КУпАП та тягне за собою штраф від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [2].

У зв'язку з можливістю застосування адміністративної відповідальності за результатами електронної перевірки, виникає сумнів щодо доцільності їх ініціювання платником податків, адже у нього завжди залишається альтернатива електронній перевірці – можливість звернутися до фахівців у галузі оподаткування та за їх допомогою уникнути санкцій. Єдине, на що доведеться зважити, це на співставлення ціни послуг таких

фахівців з сумами штрафів, оскільки послуги податківців з проведення електронної перевірки є безоплатними.

Застосування адміністративного стягнення – це міра відповідальності, що використовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів, а також для запобігання вчиненню нових правопорушень. Механізм застосування адміністративної відповідальності за податкові правопорушення, у контексті продовження податкової реформи, потребує вдосконалення. Здійснюючи електронні перевірки, податківці отримують можливість перевіряти тих платників податків, яких через незначний ступінь ризику, або мораторій на проведення перевірок законодавство забороняє перевіряти за власною ініціативою. Крім того, проведення електронної перевірки може надавати податківцям додаткову підставу для проведення позапланової перевірки, тому необхідно передбачити в КУПАП можливість звільнення платника податків від адміністративної відповідальності в разі, якщо порушення законодавства виявлені під час документальної позапланової невізної електронної перевірки та були усунені протягом 20 робочих днів після дати складення довідки про проведення електронної перевірки, якою встановлено порушення податкового законодавства.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України : від 02.12.2010 р., № 2755-VI : із змінами та доповненнями : станом на 01.10.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : від 07.12.1984 р., № 8073-X : із змінами та доповненнями : станом на 26.10.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

УДК: 347.451(477)

Вусатий Д. Ю.

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ДОГОВОРУ ПОДАРУНКОВОГО СЕРТИФІКАТУ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Науковий керівник: Аврамова О.Є., к.ю.н., доцент

У договірному праві чіткість формулювання визначення договору має важливе практичне і теоретичне значення. Зокрема, у правильно складеному договорі виявляється закріпленим справжнє волевиявлення його сторін. Його належна фіксація в договорі-документі надає договірним відносинам правової визначеності, стабільності й прогнозованості. Крім

того, визначає якою є юридична специфіка договору, адже в кожному договорі вказується на що він спрямований, якими є основні права та обов'язки його сторін, містяться відомості про характер і спосіб його виконання, припинення та розірвання тощо.

Якщо проаналізувати наявну юридичну практику укладання договору подарункового сертифікату, можна помітити, що однієї правової моделі цього договору на практиці не зустрічається. Розмаїття представлених договірних конструкцій договору подарункового сертифікату свідчить, що він «переживає» період свого становлення і розвитку. А це, в свою чергу, позначається на різноманітності практичних підходів його правового моделювання, в конкретних договірних відносинах.

Так, в одному випадку договір подарункового сертифікату визначається як різновид договору купівлі-продажу самого подарункового сертифікату. Наприклад, за договором подарункового сертифікату продавець зобов'язується продати покупцю, а покупець зобов'язується купити в продавця подарунковий сертифікат, що посвідчує право на придбання туристичних послуг на протязі дванадцяти місяців з дня укладення договору, на суму вартості подарункового сертифікату.

Очевидним недоліком такої моделі договору подарункового сертифікату вбачається відсутність погодження істотної умови про його предмет. Ним не може бути сам подарунковий сертифікат, бо він лише посвідчує право на придбання туристичних послуг. У тому разі, якщо предметом вважати туристичні послуги, то їх конкретний перелік є невизначеним. Які саме туристичні послуги мають бути надані, у такому договорі конкретно не вказується. Оскільки не має можливості встановити, яким конкретно є предмет даного договору, його слід визнавати неукладеним.

У другому випадку – як договір купівлі продажу майнових прав, що впливають з подарункового сертифікату. Наприклад, відповідно до умов договору продавець зобов'язується передати подарунковий сертифікат, який підтверджує право пред'явника на набуття товару, а покупець сертифікату зобов'язується оплатити його вартість. Як і в першому випадку, предмет цього договору також є невизначеним.

Крім того, якщо припустити, що предметом договору подарункового сертифікату може бути майнове право, то воно має існувати на момент його укладення. У даному випадку, ми цього не спостерігаємо. Вступаючи в договір продавець подарункового сертифікату ще не має такого права. Та його і не може бути, оскільки б довелось визнати, що він володіє правом вимоги до самого себе. Право вимоги на товари, виникає в момент або в обмін на придбання подарункового сертифікату. А тому, нормативні положення Глави 54 (Купівля-продаж), відносно купівлі-продажу

майнових прав, в даному випадку застосовуватися не можуть, бо це суперечить змісту і характеру цих прав.

У третьому випадку – як попередній договір. Наприклад, сторони укладають попередній договір про реалізацію продавцем товарів власнику, за яким останній зобов'язується протягом терміну дії даного договору реалізувати своє право на укладення з продавцем основного договору, предметом якого є придбання товару. На підтвердження укладення попереднього договору продавець передає власнику подарунковий сертифікат, який дає право власнику протягом терміну дії подарункового сертифіката укласти основний договір.

Відповідно до ч. 1 ст. 635 ЦК України за попереднім договором сторони зобов'язуються протягом певного строку (у певний термін) укласти договір в майбутньому (основний договір) на умовах, встановлених попереднім договором. Тобто при укладанні попереднього договору виникає зобов'язання у встановлений термін укласти певний основний договір. При цьому попередній договір повинен містити всі істотні умови основного договору.

Згідно умов договору подарункового сертифікату, що аналізується, в ньому не передбачається зобов'язання держателя сертифіката укласти договір купівлі-продажу. Більш того, у власника сертифіката не виникає жодних зобов'язань перед організацією-емітентом даного сертифіката. Подарунковий сертифікат лише надає право представити в якості оплати не кошти, а сертифікат певного номіналу. Таким чином, можна зробити висновок про те, що договір подарункового сертифікату не є попереднім договором.

У четвертому випадку, – як змішаний договір з елементами купівлі-продажу та дарування. Наприклад, покупець вносить продавцю, кошти, що зараховуються в якості плати за товари (роботи, послуги), які ним реалізуються на вимогу будь-якого пред'явника подарункового сертифікату, а продавець приймає грошові кошти та передає покупцю подарунковий сертифікат.

В якості елементів договору дарування в ньому передбачається можливість передачі подарункового сертифіката третій особі (його держателю), котра може скористатися правом, що випливає з його пред'явлення продавцю товарів. Якщо держатель подарункового сертифікату не реалізує своє право на придбання товарів, протягом строку дії договору, це його право припиняється. Тоді внесені за сертифікат кошти залишаються у продавця. Крім того, згода покупця подарункового сертифіката, відносно його дійсності тільки протягом певного строку, також трактується як обіцянка дарування дару в майбутньому.

Варто зазначити, що така модель договору подарункового сертифікату можлива, але вона теж має певні вади. Зокрема, в момент «купівлі» подарункового сертифіката його набувач жодного наміру

подарувати кошти продавцю не має. Він розраховує зробити дарунок зовсім іншій особі, і мета його – оплатити цей подарунок.

З огляду на цей, далеко не повний, юридичний аналіз формулювань договору подарункового сертифікату, найбільш привабливою для нього правовою моделлю, може бути модель договору на користь третьої особи (ст. 636 ЦК України). У такому випадку, договір подарункового сертифікату варто формулювати як домовленість за якою одна сторона (покупець) оплачує номінальну вартість подарункового сертифіката, а друга сторона (продавець) взамін зобов'язується передати покупцю подарунковий сертифікат, що підтверджує право третьої особи (пред'явника сертифіката), на користь якої укладено договір, вимагати від продавця передання права власності на товар, на грошову суму визначену в сертифікаті.

УДК: 342.92

Галкіна О.М.

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Науковий керівник: Джафарова О.В., к. ю. н., доцент

Важливість адміністративного права для регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів важко переоцінити. Особливе його значення для регулювання відносин у цій сфері зумовлене специфікою галузі адміністративного права, яка, головним чином, полягає в тому, що ця галузь регулює відносини «із владним елементом», тобто, відносини органів публічної адміністрації між собою, а також відносини між приватними особами та органами публічної адміністрації [1, с. 1]. Незважаючи на те, що частина відносин, що виникають у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів регулюються нормами цивільного, господарського та кримінального законодавства, наявність та розвиненість форм адміністративно-правового регулювання було й зостається важливим чинником забезпечення прав громадян на безпечне та якісне харчування. Це обумовлено низкою факторів. По-перше, це можливість оперативного реагування на факти виробництва, обігу, імпорту, експорту небезпечних харчових продуктів, швидкого припинення тих чи інших дій, чи бездіяльності, що пов'язані з порушенням встановлених вимог, чіткого фіксування обставин та фактів, які характеризують те, чи інше порушення. По-друге, це можливість

постійного та ефективного моніторингу стану справ у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів. По-третє, слід мати на увазі, що сфера адміністративно-правового регулювання охоплює не тільки суспільні відносини, пов'язані із забезпеченням безпеки та якості харчових продуктів, а й регулює досить широке коло питань, які фактично складають передумови належної реалізації форм та способів цього забезпечення. Мова йде про адміністративно-правове регулювання у сфері стандартизації, сертифікації якості та безпечності продуктів харчування. По-четверте, за допомогою адміністративно-правового регулювання, по суті, забезпечується належний рівень інформованості суспільства про стан справ щодо безпеки та якості харчових продуктів. І, нарешті, сферою адміністративно-правового регулювання охоплюється відповідна юрисдикційна діяльність органів держави та їх посадових осіб, пов'язана з настанням адміністративної та кримінальної відповідальності у зазначеній сфері, поновлюванням порушених прав громадян. Не можна не сказати і про те, що за допомогою адміністративно-правового регулювання досягається необхідна деталізація норм матеріального адміністративного права та адміністративно-процесуальних норм на рівні підзаконних нормативно-правових актів, яка дозволяє досягти необхідного рівня ефективності забезпечення безпеки та якості продуктів харчування на державному рівні [2, с. 370].

Специфічність категорій безпеки та якості харчових продуктів як об'єкту адміністративно-правового регулювання, зумовлюють, з одного боку, необхідність державного впливу на процес ефективного функціонування зазначеного об'єкта та існування адміністративно-правового механізму його регулювання шляхом формування нормативно-правової бази, та, в свою чергу, визначають особливості такого регулювання, які, перш за все, обумовлені існуючими реаліями суспільного життя, наявністю певних позитивних і негативних факторів, які впливають на стан суспільних відносин.

Необхідно зазначити, що державний вплив в напрямку налагодженості суспільних відносин у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів, досягнення відповідних цілей та вирішення необхідних для цього завдань в кінцевому рахунку визначає саме категорія адміністративно-правового регулювання. Важливою умовою її ефективності слід визнати, по-перше, ступінь досконалості законодавства, яка знаходиться в прямій залежності від адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу, імплементації в законодавство України положень відповідних міжнародних правових актів, використання досвіду правового регулювання в цій сфері інших держав світу. Наступними умовами її ефективності є належна інформованість громадян про чинні правові приписи в сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів та компетенція відповідних державних

інституцій щодо реалізації і захисту прав споживачів, особливості організації їх діяльності, в тому числі і при реалізації зв'язків міжвідомчого характеру.

В цілому можна сказати, що основною особливістю адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів є те, що реалізація механізму адміністративно-правового регулювання пов'язана з регламентацією доволі широкого кола суспільних відносин, які прямо чи опосередковано пов'язані з задоволенням певних потреб громадян у сфері споживання, забезпеченням відповідного захисту закріплених законодавством прав та створенням належних умов їх реалізації, визначенням певних параметрів, що являють собою своєрідну точку відліку при вирішенні питань щодо забезпечення безпеки та якості харчової продукції.

Список використаних джерел:

1. Коцовська О.Л. Адміністративно-правові засоби охорони прав споживачів: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 // О.Л. Коцовська. – Київ, 2014. – 20 с.
2. Кравченко А.Г. Про підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання в сфері захисту прав споживачів / А.Г. Кравченко // Актуальні проблеми права: теорія і практика : зб. наук. праць. –Луганськ. – 2009. – № 14. – С. 370–376.

УДК: 342.5: 94 (477) «1919»

**Гриценко А. Ю.
ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ: ДОСЯГНЕННЯ,
ПРОРАХУНКИ, УРОКИ ДЛЯ СУЧАСНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ**

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Науковий керівник: Обрусна С. Ю., д.ю.н., доц.

В період розбудови Української держави, ми масмо особливо пильно вивчати історію вітчизняного державного будівництва. На думку дослідників, потреба у глибокому науковому аналізі періоду діяльності Української Центральної Ради (далі УЦР) є значимою і викликана багатьма причинами. Це дасть можливість оцінити і визначити, що із застосованої нею суспільної, ідейної спадщини сьогодні повторно реалізується у вітчизняному державному будівництві [1, с. 8-9].

Українська Центральна Рада після її офіційного проголошення 4 березня 1917 р., стала фундатором відродження української нації, політичного і духовного визволення власного народу. Важливою рисою УЦР було впровадження, з перших днів заснування, функції представництва всього українського народу. Такі дії УЦР підтверджують її

відношення до власного народу як до носія влади, викликають схвалення і слугують зразком справжнього «захисту демократичних, всенародних інтересів, а не одного класу чи прошарку суспільства» [2, с. 221].

Цінним є державницький досвід УЦР формування у складній воєнно-економічній ситуації самостійної фінансової системи, відокремленої від Росії, створенні української національної валюти, стабілізації грошового обігу, що є актуальним і для сучасного державотворення.

Історико-правове значення ЦР полягає й у тому, що вона своєю діяльністю остаточно розвіяла досить поширені сумніви щодо самої можливості існування української нації; з політичної точки зору вистояла у досить складній ситуації і не поступилася російському Тимчасовому урядові; успішно переважила українських більшовиків, змусивши їх звертатися по допомогу до Росії. Прагнучи демократичного, парламентського правління, Центральна Рада залишилася вірною своїм прагненням; вимогою українського самоврядування вона поставила під серйозний сумнів раніше недоторканий принцип єдиної і неподільної Росії і примусила як Тимчасовий уряд, так і пізніше більшовиків відступати (хоча б теоретично) від цього великодержавницького шовіністичного постулату; зробила прорив на міжнародну арену, домоглася дипломатичного визнання незалежності УНР низкою європейських держав, заклала власну дипломатію. ЦР наполягала на визнанні прав українського народу на власну державу, збройні сили, митну службу, культуру і мову тощо.

Поза сумнівом, Центральна Рада мала свої помилки і прорахунки, що призвели до її поразки. Насамперед, безпосередньою причиною падіння Центральної Ради стала неспроможність виконати зобов'язання, передбачені Брестською угодою. Однак це – наслідок, аніж причина. Тому що поразку Центральної Ради спричинили відсутність дієздатних збройних сил та відрегульованого адміністративно-управлінського апарату (відсутність адміністративної системи взагалі), що не давало змоги підтримувати ефективний зв'язок з повітарами повітарами та селами, які були її потенційною опорою. Негативну роль відіграв недостатній розвиток українського національного руху. По суті, вона змушена була розпочати державне будівництво до завершення процесу національного відродження. Зазначимо, що через репресивну сутність царизму, його дискримінаційну політику стосовно українців, а також у зв'язку зі соціально-економічними особливостями українського суспільства більшість освічених людей в Україні становили росіяни або зрусифіковані українці. Звідси – величезна нестача компетентних людей для організації комплектування армії, а також адміністративного апарату Української держави, інших структур.

Незважаючи на вагомий внесок УЦР у державотворчу працю, вона втратила довіру народу. Негативне ставлення до УЦР у певній мірі переключилося з втратою довіри і до сучасної влади та має слугувати

повчальним уроком національного державотворення. Отже, 1917 – початок 1918 р. увійшли в історію як тріумф і водночас трагедія українського народу. Аналізуючи причини загибелі УНР, слід врахувати як внутрішні прорахунки, так і несприятливу зовнішньополітичну ситуацію, що фатально вплинула на процес формування української державності. Разом з тим Центральна Рада на історичному зламі епох очолила демократичну національно-визвольну революцію, поновила в Україні державницьку свідомість і відродила процес побудови незалежної Української держави.

Список використаних джерел:

1. Верстюк В. Проголошення незалежності УНР: історичне значення // Українська революція 1917-1921 рр.: Подвиг героїв Крут. Матеріали наукових читань (24 січня 2008 р.) / Відпов. ред. В.Ф. Верстюк. – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2008. – С. 8-20.
2. Іванченко Р. Центральна Рада: апофеоз і драма теорії і практики / Р. Іванченко // Я повертаю Україні те, що в неї вкрадено: статті. Нариси. Роздуми. – К.: Укр. письменник, 2005. – 428 с.

УДК: 343.8

Дроб'язко Н. С. ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ АМНІСТІЇ В УКРАЇНІ

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

Науковий керівник: Славко А. С.

У сучасних умовах розвитку суспільства усе частіше виникає потреба видачі актів амністії. Причиною такого прийняття є неспроможність держави утримувати велику кількість засуджених. Також амністія часто стає способом вирішення політичних питань.

Яскравим прикладом сьогодення було прийняття закону про амністію на Донбасі, як спроба врегулювання ситуації в зоні АТО. Головною метою даного закону є «нормалізація ситуації у Донецькій і Луганській областях з метою недопущення подальших людських жертв, відновлення повноцінної життєдіяльності на цих територіях». Ухвалений закон звільняє від відповідальності більшість учасників незаконних збройних формувань на Донбасі і, як ми знаємо, він досі не підписаний президентом.

Амністія – це акт милосердя, гуманізму держави, який є груповим помилюванням та звільненням від кримінальної відповідальності чи відбування покарання засуджених осіб. Як зазначає Закон України «Про амністію у 2014 році», амністія застосовується до осіб, що вчинили та є

засудженим за злочин, що не є тяжким чи особливо тяжкими відповідно до статті 12 Кримінального кодексу України[1].

Зазвичай, акт амністії видається з приводу знаменитих дат і розглядається в нерозривному зв'язку з правовою і політичною ситуацією, виступаючи як прояв гуманізму держави. Умови, за яких застосовується амністія, визначається з урахуванням обставин у кожному окремому випадку видачі акту.

Теорія та практика правозастосування знає три види амністії:

- 1) повна амністія.
- 2) часткова амністія.
- 3) умовна амністія.

Повна амністія – повне звільнення зазначених у законі осіб від кримінальної відповідальності або відбування покарання. Цей вид амністії передбачає повне звільнення особи без будь-яких обмежень.

Часткова амністія – це часткове звільнення вказаних у законі категорій осіб від відбування призначеного судом покарання. Прикладом можуть бути випадки, коли закон про амністію скорочує засудженим не відбуту частину покарання.

Умовна амністія – це поширення дії повної або часткової амністії на ті діяння, які вчинені до певної дати після оголошення амністії, за умови обов'язкового виконання до цієї дати вимог, передбачених у законі про амністію. Така амністія може бути оголошена, наприклад, для складання зброї бандитськими угрупованнями, до певної дати після набрання чинності законом про амністію та передбачати їх звільнення від покарання [3, с. 41].

Дія закону про амністію поширюється на злочини, вчинені до дня набрання ним чинності включно, і не поширюються на злочини, що тривають або продовжуються, якщо вони закінчені, припинені або перервані після прийняття закону про амністію. Судимість не може бути знята за законом про амністію, так як вона не є видом звільнення від кримінальної відповідальності, а лише від покарання. Якщо раніше, до внесення змін до законодавства про амністію, у випадку амністії кримінальні справи закривались, а особа відтак вважалась не судимою, то згідно законодавства про амністію на сьогоднішній день амністія не виключає судимості як правового наслідку, оскільки вироком суду особа визнається винуватою.

Не допускається застосування амністії:

- 1) до осіб, яким смертну кару в порядку помилування замінено на довічне позбавлення волі, і до осіб, яких засуджено на довічне позбавлення волі;
- 2) до осіб, які мають дві і більше судимостей за вчинення умисних тяжких чи особливо тяжких злочинів;

3) до осіб, яких засуджено за особливо небезпечні злочини проти держави, бандитизм, умисне вбивство при обтяжуючих обставинах;

4) до осіб, яких засуджено за вчинення умисного тяжкого злочину і які відбули менше половини призначеного вироком суду основного покарання[4, с. 39]

До 1996 року до набрання чинності Конституції України та Закону України «Про застосування амністії в Україні» акти амністії проголошувалися Указами Президента, постановами Верховної Ради, проте особливістю залишалось те, що вони не мали систематичності. Наприклад, у 1996 році було видано чотири законодавчих акти різних гілок влади про амністію. Тексти даних документів містили велику кількість протиріч, а іноді і характер двоякості. Відповідно даних, оприлюднених Державним департаментом України з питань виконання покарань, з місць позбавлення волі за період 1992-2003 років було звільнено у зв'язку з амністією 15 904 особи.

Проте при застосуванні актів амністії виникає чимало суперечок. Більшість з них стосується визнання чи не визнання засудженого злісним порушником режиму відбування покарання. Стаття 133 КВК дає вичерпне формулювання даному поняттю: злісним порушником встановленого порядку відбування покарання є засуджений, який не виконує законних вимог адміністрації, необґрунтовано відмовляється від праці (не менш як три рази протягом року); припинив роботу з метою вирішення трудових та інших конфліктів; вживає спиртні напої, наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги чи інші одурманюючі засоби; виготовляє, зберігає, купує, розповсюджує заборонені предмети; бере участь у настільних та інших іграх з метою здобуття матеріальної чи іншої вигоди; вчинив дрібне хуліганство; систематично ухиляється від лікування захворювання, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб, а також вчинив протягом року більше трьох інших порушень режиму відбування покарання, за умови, якщо за кожне з цих порушень за постановою начальника колонії або особи, яка виконує його обов'язки, були накладені стягнення, що достроково не зняті або не погашені у встановленому законом порядку»[2]. Особливі питання виникають при трактуванні останньої ознаки: «...вчинив протягом року більше трьох інших порушень режиму відбування покарання, за умови, якщо за кожне з цих порушень за постановою начальника колонії або особи, яка виконує його обов'язки, були накладені стягнення, що достроково не зняті або не погашені у встановленому законом порядку». Адміністрація виправного закладу, як за звичай, рахує всі непогашені стягнення на протязі всього терміну відбування покарання, а не протягом року, як це зазначено. У наслідок цього, до суду готується негативне подання, а суд, не вникаючи в суть питання, виносить постанову про відмову засудженому в застосуванні закону про амністію на підставі того, що він є злісним порушником

режиму відбування покарання. Це є грубим порушенням діючого законодавства і потребує втручання як органів, котрі займаються наглядом за дотриманням законодавства в місцях позбавлення волі, так і апеляційного суду, куди засуджений просто зобов'язаний направити апеляційну скаргу на рішення місцевого суду щодо відмови у застосуванні амністії [5, с. 17].

При видачі актів амністії виникають і інші питання, котрі пов'язані з застосуванням амністії, проте більшість з них, носить особливий та виключний характер, що відкриває перспективи подальшого наукового дослідження.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про амністію у 2014 році» від 8 квітня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Кримінально-виконавчий кодекс від 11 липня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>
3. Кримінально-виконавче право України. Степанюк А.Х., Лисодед О.В., Романов М.В. та ін. — К: «Либідь», 2002. — 278 с.
4. Коржанський М.Й. Кримінальне право законодавство України. Загальна частина. – К.: Атіка, 2001, - 396 с.
5. Музика А.А., Школа С.М. Амністія і помилювання в системі сучасного українського права // Кримінальне право України. - 2006. - №1. - С. 10-23.

УДК: 347.9(477)(075.8)

Іванченко Р. В.

ОБСЯГ ДІЄЗДАТНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж імені І. С. Нечуя-Левицького»

Науковий керівник: Когут Л. Л.

Конвенція про права дитини, проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1989 року та ратифікована Верховною Радою України 27 лютого 1991 року, зазначає, що «дитина внаслідок її фізичної і розумової незрілості потребує спеціальної охорони і піклування, включаючи й належний правовий захист» [2].

Передумови участі неповнолітніх осіб у цивільному процесі закладено статтею 129 Конституції України, де вказано, що основними принципами судочинства є рівність усіх учасників перед законом і судом [1].

Цивільна процесуальна правоздатність – це здатність особи мати цивільні процесуальні права та обов'язки. Цивільна процесуальна

дієздатність – це здатність особисто здійснювати цивільні процесуальні права та обов'язки в суді [3,28]. Згідно статті 29 Цивільного процесуального кодексу неповнолітня особа може особисто здійснювати цивільні процесуальні права та виконувати свої обов'язки в суді у справах, що виникають з відносин, у яких вона особисто бере участь, якщо інше не встановлено законом. Тільки за наявності правових підстав така особа може бути суб'єктом цивільних процесуальних правовідносин. В даному випадку закон говорить про право, а не обов'язок неповнолітньої особи бути учасником цивільного процесу. При небажанні чи неспроможності неповнолітньої особи самостійно захищати свої права в суді, в її інтересах має діяти законний представник.

Беручи участь у процесі як сторона або інша особа, неповнолітній наділяється всіма правами та обов'язками, які передбачені цивільним процесуальним законодавством, та не має будь-яких переваг в порівнянні з повнолітніми учасниками цивільного процесу.

На всіх учасників судового процесу, які мають юридичний інтерес у справі, розповсюджуються права та обов'язки, визначені в статті 27 Цивільного процесуального кодексу. Законодавець забезпечив захист прав неповнолітніх осіб під час розгляду справи, зокрема в статті 27-1 Цивільного процесуального кодексу зазначено, що неповнолітня особа має право безпосередньо або через представника висловлювати свою думку та отримувати його допомогу у висловленні такої думки, отримувати інформацію про судовий розгляд. Однак, окремої уваги заслуговують права, якими наділені суб'єкти процесу згідно статті 31 Цивільного процесуального кодексу, а саме: право на відмову від позову, визнання позову та укладення мирової угоди. Оскільки неповнолітня особа є повноправним учасником цивільного процесу, вона на загальних підставах може використовувати свої процесуальні права в тому числі і ті, що впливають на хід розгляду справи.

Якщо повнолітні учасники процесу можуть в повній мірі усвідомлювати значення своїх дій, то неповнолітні особи в силу вікових особливостей та відсутності достатнього життєвого досвіду можуть мати помилкове уявлення про правильність своєї поведінки.

Суд роз'яснює неповнолітній особі її права та можливі наслідки дій її представника чи законного представника, у разі якщо цього потребують інтереси цієї особи і за віком та станом здоров'я вона може усвідомити їх значення. Також позитивним є положення цивільного процесуального законодавства які зобов'язують суд сприяти створенню належних умов для здійснення неповнолітньою особою її прав, визначених законом та передбачених міжнародним договором [4,27].

Домінуюче значення серед процесуальних обов'язків має обов'язок збирання та подання доказів для підтвердження вимог і заперечень сторін, адже від його виконання залежить своєчасність і правильність вирішення

цивільної справи. Однак неповнолітнім особам досить складно визначити необхідне коло доказів по своїй справі та самотійно їх зібрати. Якщо, на думку суду, неповнолітньому учаснику процесу бракує необхідних правових знань і життєвого досвіду для належного захисту своїх прав та інтересів, він може на підставі частини 2 статті 29 Цивільного процесуального кодексу залучити до участі в таких справах законного представника, який буде надавати правову допомогу такій особі, в тому числі і щодо збирання доказів. Будь-який учасник процесу, незалежно від віку та інших ознак, може скористатися допомогою суду в збиранні доказів, якщо подання потрібних доказів є неможливим або є складнощі в поданні цих доказів [3, 29].

Враховуючи все вище зазначене, можна зробити висновок, що обсяг дієздатності неповнолітніх повинен визначатися на підставі індивідуальних та вікових особливостей. Це означає, що суд повинен перевіряти чи відповідають дії інтересам неповнолітньої особи. Адже обсяг дієздатності неповнолітніх не повинен мати явних переваг, але повинен враховувати особливості та певні винятки, при здійсненні їх процесуальних прав і обов'язків.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. № 30.
2. Конвенція про права дитини // Відомості Верховної Ради України. – 1991 р. № 13.
3. Цивільний процесуальний кодекс України. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України. / За ред. Притики Ю.Д.- К.: Центр учбової літератури, 2011.- 696 с.

УДК: 347.6

Кабалик М. В.

МАЙНОВІ ПРАВА ЖІНКИ ТА ЧОЛОВІКА, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ ОДНІЄЮ СІМ'ЄЮ БЕЗ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ

**КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж імені І. С. Нечуя-
Левицького»**

Науковий керівник: Когут Л. Л.

Відносини жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю без відповідної форми соціального визнання їх спільності проживання, існують здавна. В різні часи у народів склалися різноманітні визначення таких союзів: «конкубінат», «нетрадиційна сім'я», «співжиття» тощо. Вони відзначаються серйозністю намірів сторін і спрямовані на тривале співжиття жінки та чоловіка, при цьому не мають державного визнання,

оскільки не отримали відповідної державної реєстрації. Жінка та чоловік свідомо вибрали саме таку форму організації свого сімейного життя або були змушені до цього під тиском певних обставин, однак те, що їх спільне проживання є сім'єю, не викликає сумніву [3, 174].

В Сімейному кодексі України відносини, що зазвичай характеризуються як «фактичні шлюбні відносини», отримали правове регулювання, зокрема в статті 74 зазначено, що майно набуте жінкою та чоловіком які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними. На майно, що є об'єктом права спільної сумісної власності жінки та чоловіка у таких правовідносинах, поширюються положення глави 8 Сімейного кодексу України про право спільної сумісної власності подружжя. Дане положення законодавства свідчить про державну охорону сім'ї, яка, відповідно до статті 51 Конституції України, не пов'язується з підставами її створення. Водночас це є своєрідним захистом від духовного та матеріального визиску однієї особи з боку другої.

Відносини певних осіб можуть визнаватися як такі лише за наявності спеціальних ознак, а саме: факту спільного співжиття жінки та чоловіка, взаємної матеріальної допомоги й підтримки, визнання та виявлення подружніх відносин перед третіми особами, спільного виховання дітей, інші обставини, що свідчать про проживання жінки та чоловіка однією сім'єю.

Жінка та чоловік, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою, можуть врегулювати свої майнові права та обов'язки за договором. Сімейне законодавство залишає місце для міркувань щодо форми та змісту такого договору. На відміну від подружжя зазначені особи не вправі укласти шлюбний договір, так як правові підстави його чинності визначені законом, і особи які не зареєстрували шлюб не мають права укласти такий договір та називати його «шлюбним». При вирішенні цих питань слід керуватися загальною нормою, закріпленою в частині 2 статті 9 Сімейного кодексу: особи, які проживають однією сім'єю, можуть врегулювати свої сімейні відносини за договором, який має бути укладений у письмовій формі.

Термін договір асоціюється з письмовою формою, часто є результатом зміни якості сімейних відносин або правовим захистом на випадок її настання. Критерієм правозгідності сімейного договору є відсутність суперечностей між його змістом та вимогами закону, тобто відповідність договору імперативним його приписам. Такий договір є обов'язковим до виконання, якщо він не суперечить вимогам закону. Сімейний договір може бути визнаний не дійсним, якщо він суперечить вимогам законодавства, моральним засадам суспільства, не узгоджується з принципами розумності, добросовісності та справедливості, може бути

розірваний за домовленістю сторін або за рішенням суду, на підставі вимоги однієї з них [3,43].

Комплексний аналіз норм Сімейного кодексу логічно призводить до неправильного висновку про ширшу договірну свободу осіб, що перебувають у фактичних шлюбних відносинах, ніж має подружжя при укладенні шлюбу. В законодавстві не закріплено окремого виду договору для осіб, що перебувають у фактичних шлюбних відносинах, а також спеціальних вимог щодо його форми та меж договірної ініціативи сторін, як це зроблено стосовно шлюбного договору.

Щодо подальшого розвитку сімейного законодавства, то слід вказати, що закон має чітко визначитися із цими питаннями.

Список використаних джерел:

1. Конституція України// Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. № 30.
2. Сімейний кодекс України. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України. / За ред. Ромовської З.В.- К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006.- 568 с.
4. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Гончаренко В. О., Калітенко О.М., Крилова О.В. Сімейне право України: Навчальний посібник. – К.: «Істина», 2008р. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://librari.univ.kiev.ua>.

УДК: 349.7

Квач В. Ю.

СТРАХУВАННЯ «МИРНОГО АТОМА» В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

Науковий керівник: Завгородня В. М., к.ю.н., доцент

Актуальність представленого дослідження зумовлена активним розвитком атомної енергетики, через що з'явилася необхідність у страхуванні об'єктів даної галузі, адже вони безпосередньо можуть стати джерелами катастрофи в разі їх неправильного використання.

Екологічне страхування є механізмом реалізації права громадян на відшкодування завданої їм шкоди внаслідок порушення права на безпечне для їх життя та здоров'я довкілля (екологічну безпеку), передбаченого статтею 50 Конституції України [1].

Підставою відмежування ядерного страхування від інших видів страхування, у тому числі, і виділення його окремим видом екологічного страхування, є ядерний ризик. Екологічне законодавство тлумачення

поняття «ядерний ризик» не надає, що є однією з прогалин відповідної галузі права та безпосередньо інституту екологічного страхування. Ядерний ризик можна було б вважати різновидом екологічного, під яким розуміється ймовірність несприятливих для навколишнього середовища наслідків будь-яких змін природних об'єктів і факторів [5]. Відрізнитися ж ядерний ризик від екологічного буде предметом завданої шкоди. Ототожнювати ж поняття ядерного ризику та ядерного інциденту, який Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» [3] тлумачить як будь-яку подію або ряд подій одного й того ж походження, що завдають ядерної шкоди, також не слід.

Поняття ядерного страхування ні міжнародні акти, ні жоден національний акт законодавства не надає. Існує лише поняття цивільної відповідальності за ядерну шкоду. На міжнародному рівні дане питання врегульовується Віденською конвенцією про цивільну відповідальність за ядерну шкоду [2], яка була прийнята задля встановлення деяких мінімальних норм для забезпечення фінансового захисту від ядерної шкоди; до неї Україна приєдналась у 1996 р.

Стосовно законодавчих актів, якими врегульовується проблема ядерного страхування в Україні, то до таких слід віднести Закони України «Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення» та «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», які більшістю своїх положень дублюють вищевказану Конвенцію, адже були прийняті на її основі, а також Постанову Кабміну «Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду» [4].

З метою використання фінансового забезпечення ядерних ризиків в Україні створений Національний ядерний страховий пул зі страхування ядерних ризиків.

Ядерний страховий пул – це об'єднання страховиків-резидентів України, які в установленому порядку отримали ліцензію на проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду [4]. Створення їх зумовлено необхідністю вирішення головних задач, які постають перед державою та страховиками. Наслідки ядерної шкоди важко переоцінити та вони не зможуть виявитись непомітними, саме тому головним завданням страховиків ядерного пулу є забезпечення надійності страхування ядерного ризику.

Через те, що негативний вплив атомної енергетики в змозі вийти за межі однієї країни і мати транскордонний характер, виникає необхідність правового регулювання відшкодування шкоди, завданої ядерним ризиком, на міжнародному рівні [6]. Практика роботи Національного ядерного страхового пулу свідчить про те, що він сьогодні може забезпечити якісне страхування ризику цивільної відповідальності за ядерну шкоду тільки в рамках світової пулінгової системи. Це дає йому змогу цивілізовано

вписатися у світову пулінгову систему, налагодити контакти з провідними страховими компаніями світу.

Проте сьогодні постає проблема того, що чимало страховиків покидають страховий ринок. Це пов'язано з тим, що пулінгова система передбачає солідарну відповідальність всіх учасників пулу щодо ризиків, за які вони відповідають. Тобто всі страховики укладають з клієнтом один договір, а потім між собою розподіляють квоти по преміях і виплатах, залежно від своїх фінансових можливостей. При настанні страхового випадку кожна компанія виплачує свою «частку» в рамках отриманих квот. Але якщо хтось із страховиків не може виконати взяті на себе зобов'язання, то його квоти з виплат розподіляються між іншими учасниками пулу та виплачуються ними. І чим більше в пулі буде потенційних неплатників, тим більшу суму доведеться викласти платоспроможним страховикам.

Як уникнути такого явища? Західні держави вже давно відмовилися від солідарної відповідальності ядерних страхових пулів. Існує пропозиція і в Україні зробити так, аби відповідальність в пулах була пропорційною, тобто кожна компанія відповідала тільки за свою частку ризику. Але для цього потрібно змінювати законодавство і статут ядерного страхового пулу.

Отже, зі здобуттям Україною незалежності, розпочався активний період законотворчості, який, в принципі, триває і досі, у тому числі і з питань забезпечення ядерної та радіаційної безпеки. Першочергово слід звернути увагу на вдосконалення інституту ядерного страхування як такого, що є фінансовим забезпеченням ядерних ризиків, від якого безпосередньо залежатиме реалізація права громадян на екологічну безпеку. На нашу думку, необхідно законодавчо закріпити існування інституту ядерного страхування як окремого виду екологічного, і обов'язково вказати підставу такого виокремлення – ввести та розкрити поняття ядерного ризику. Важливим є момент врегулювання правового становища Національного ядерного страхового пулу, якому загрожує нечисленна кількість учасників, що матиме вплив на ефективність ядерного страхування.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 року // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду від 21.05.1963 року // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_006/page.
3. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 08.02.1995 року // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/39/95-вр>.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду» від 23 червня 2003 р. N 953 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/953-2003-п>.
5. Добровольський В.В. Екологічні знання // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.westudents.com.ua/glavy/12173-63-ekologichniy-rizik.html>.
6. Захаров В.Г. Практика ядерного страхування в Україні // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://info.dedal.ua/conferences/40318/40333>.

УДК: 342.03

Кирилюк І. В.
СПІВІДНОШЕННЯ ПРЕДМЕТУ ТА ОБ'ЄКТУ АПЕЛЯЦІЙНОГО
ОСКАРЖЕННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ
СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Науковий керівник: Теремецький В. І., д.ю.н., професор

Право на оскарження судових рішень є однією з найбільш важливих гарантій прав та законних інтересів громадян. Це право передбачено Конституцією України, де зафіксовано низку положень, які формують засади такого оскарження. Одним зі способів реалізації такого права в адміністративному судочинстві є апеляційне оскарження судових рішень. Адміністративне процесуальне законодавство є відносно молодим і містить в собі чимало проблемних питань, одним з яких – визначення об'єкта і предмета апеляційного оскарження судового рішення.

Наявність об'єкту, з приводу якого подається апеляційна скарга, є однією з основних передумов допустимості апеляційного оскарження. За чинним Кодексом адміністративного судочинства України (далі – КАС України) об'єктом апеляційного оскарження слід вважати судові рішення першої інстанції (постанову, ухвалу), яке не набрало чинності і містить в собі, на думку особи, яка подає апеляційну скаргу, несприятливі для неї наслідки вирішення публічно-правового спору.

Постанови адміністративного суду першої інстанції оскаржуються повністю або частково. Це означає, що у випадку, коли суб'єкт оскарження заперечує тільки мотиви постанови суду першої інстанції, він може окремо оскаржити в апеляційному порядку мотивувальну частину постанови. Коли оскаржується резолютивна частина, то слід розцінювати як оскарження постанови взагалі. Ухвали суду першої інстанції можуть бути оскаржені в апеляційному порядку окремо від постанови суду тільки у випадках, коли це прямо встановлено КАС України. В основному це ухвали, які перешкоджають судовому розгляду у справі або пов'язані зі зверненням судового рішення до виконання. Ухвали суду про відмову в

поновленні чи продовженні пропущеного процесуального строку можуть бути оскаржені особами, які беруть участь у справі (ст. 102 КАС України), ухвали про залишення позовної заяви без руху або про повернення позовної заяви можуть бути оскаржені особою, яка подала позовну заяву (ст. 109 КАС України), ухвала про відмову у відкритті провадження в адміністративній справі може також бути оскаржена особою, яка подала позовну заяву (ст. 109 КАС України). Такі ухвали можуть бути оскаржені повністю або частково.

Залежно від об'єкта апеляційного оскарження визначаються його процедура та предмет. Більшість вчених переконані, що предметом апеляційного оскарження повинні бути як питання факту, так і питання права. Для вирішення питань факту, тобто для встановлення фактів (обставин) у справі, як правило, нема потреби в юридичних знаннях, оскільки мова йде про переконання судді у наявності чи відсутності тих чи інших фактів, яке сформоване під впливом поданих сторонами доказів. Тому для виправлення можливих помилок у встановленні фактів у справі на підставі досліджених доказів (суддівських помилок у питаннях факту) достатнім є перегляд справи лише однією інстанцією вищого рівня. Більш складними є питання права, тобто правова оцінка (кваліфікація) встановлених обставин і застосування відповідних правових наслідків. Помилка в питаннях права призводить до незаконності судового рішення.

Предметом апеляційного оскарження судового рішення є передбачений законом перелік підстав, що містяться в апеляційній скарзі, поданих сторонами, і перелік тих обставин (питань факту і права), які надалі стануть предметом перевірки в суді апеляційної інстанції). Предмет апеляційної скарги кожного конкретного суб'єкта оскарження визначається межами його законних інтересів (приватних, публічних) або інтересів особи, яку він представляє. Тобто сам предмет перегляду судового рішення визначається за розсудом сторін у межах поданих ними апеляцій. Суд апеляційної інстанції не розглядає справу з самого початку, а спирається на матеріали вже розглянутої справи. Здійснюючи перегляд справи, він перевіряє законність, обґрунтованість та справедливість вирішення справи судом першої інстанції, здійснюючи функції судового контролю.

Таким чином, в адміністративному процесуальному законодавстві України основним об'єктом апеляційного оскарження є судові рішення першої інстанції, які можуть бути оскаржені повністю або частково, додаткове судове рішення першої інстанції у відповідних випадках, а винятковими об'єктами — ухвали суду першої інстанції, які підлягають апеляційному оскарженню. Предметом апеляційного оскарження судового рішення слід визначити порушення прав та законних інтересів особи, які відносяться до фактичного та юридичного змісту справи, що, на її думку, мали місце при розгляді та вирішенні справи в суді першої інстанції.

УДК: 342.76

Когут Ю. Р.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І
ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ

Черкаський національний університет імені Богдана
Хмельницького

Науковий керівник: Коваль Т. В., к. і. н.

Актуальність теми. Сучасна ситуація в Україні переконливо демонструє, що для забезпечення правопорядку на території держави може знадобитися застосування особливих організаційно-правових форм державного управління, відомих під назвою державно-правового режиму надзвичайного стану. Важливим є з'ясування особливостей правового статусу людини і громадянина в умовах надзвичайного стану.

Сутність наукової розробки проблеми. Проблема забезпечення основоположних прав та свобод людини і громадянина в умовах надзвичайного стану стали предметом наукового інтересу багатьох вчених, зокрема та А. Паливоди, О. Глушка, О. Скрипнюка, А. Басова та ін.

Мета. З'ясувати які зміни у правовому статусі фізичних осіб відбуваються під час введення правового режиму надзвичайного стану, визначити які права не можуть бути обмежені в умовах надзвичайного стану.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення прав людини в умовах надзвичайного стану включає в себе дві сторони, два напрями, які, виступаючи як самостійні елементи надзвичайного стану, перебувають у нерозривному зв'язку один із одним. Мова йде про обмеження і захист прав людини. Перший напрям відображає інтереси держави щодо нормалізації становища всередині країни до прийнятного рівня законності і порядку. Другий – інтереси людини, особистості в період, коли її права і свободи стають найбільш вразливими. Два вказаних напрями також відображають необхідність встановлення межі, яка відокремлюватиме правомірні дії влади в даний період від беззаконня. [3]

Обмеження прав і свобод людини та громадянина в умовах надзвичайного стану – це визначені законодавством про надзвичайний стан межі здійснення людиною своїх прав і свобод, що виражаються у встановленні певних заборон, які носять виключно тимчасовий характер і застосовуються з метою усунення тих обставин, що спричинили введення режиму надзвичайного стану. [4]

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Водночас в Конституції України чітко вказано, що не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28,

29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 Конституції України, тобто право на життя, право на повагу до гідності людини, право на свободу і особисту недоторканість, право на житло, право знати свої права та обов'язки, право на судовий захист прав і свобод людини і громадянина – загалом група особистих прав. [1] Перелік конституційних прав та свобод людини і громадянина, які тимчасово обмежуються у зв'язку із введенням надзвичайного стану, встановлюється в Указі Президента України про введення надзвичайного стану та повинен бути вичерпним. Контроль за додержанням конституційних прав та свобод людини і громадянина в умовах дії надзвичайного стану здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. [2]

Захист прав людини в таких умовах надзвичайного стану може здійснюватися в двох формах: 1) вироблення нормативно-правової бази застосування надзвичайних заходів із закріпленням гарантій найважливіших прав і свобод; 2) реалізація нормативно закріплених гарантій у рамках діяльності органів влади в надзвичайних умовах. [4]

Особам, які втратили житло у зв'язку з обставинами, пов'язаними з дією надзвичайного стану, в тому числі з проведенням робіт по їх відверненню або ліквідації, надаються жилі приміщення. Особам, які постраждали від надзвичайних ситуацій, в тому числі при проведенні аварійно-рятувальних робіт, відшкодовуються заповдіяні матеріальні збитки та надається інша необхідна допомога на умовах і в порядку, встановленому Законом України «Про правовий режим надзвичайного стану».

Юридичним особам, майно і ресурси яких використовувалися для відвернення або ліквідації ситуацій, що стали причиною введення надзвичайного стану, відшкодовується їх повна вартість. Якщо майно, що було примусово відчужене у юридичних і фізичних осіб, після скасування правового режиму надзвичайного стану збереглося, колишній власник або уповноважена ним особа має право вимагати повернення такого майна у судовому порядку або вимагати надання йому взамін іншого майна, якщо це можливо. [2]

Висновок. Отже, правовий статус людини та громадянина в умовах надзвичайного стану визначає Конституція України та Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану», укази Президента України. Забезпечення прав людини в умовах надзвичайного стану включає в себе з одного боку обмеження прав та свобод людини і громадянина, з іншого – їхній захист. Але на сьогодні, закону в якому б конкретно був описаний механізм захисту прав які обмежується немає. Конституція України встановлює перелік прав та свобод людини і громадянина, які не можуть бути обмежені при введенні режиму надзвичайного стану. До них належать право на життя, право на повагу до гідності людини, право на свободу і особисту недоторканість, право на житло та інші.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – №23. – Ст. 176.
3. Бшарат М. Дотримання прав людини в умовах надзвичайного стану // М. Бшарат. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: file:///C:/Users/%D0%AE%D0%BB%D1%8F/Downloads/jnn_2012_1_2.pdf.
4. Надзвичайний стан як особливий державно-правовий режим: конституційно-правовий аспект. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <http://mydisser.com/ru/catalog/view/49/8211.html>

УДК: 347.156

Косяк Р. В.
ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК

КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж ім. І.С.Нечуя-Левицького»

Науковий керівник: **Голінська О. В.**

Актуальність правового регулювання захисту прав жінки в Україні полягає в тому, що в наш час існує широка дискримінація жінок, їх прав. Це питання неодноразово висвітлюються в засобах масової інформації, зокрема: «Омана гендерної рівності», «Рівність чоловіків і жінок: рівність гендерної політики», «Гендерна рівність має бути без присмаку фемінізму».

Права жінок – це особлива категорія прав людини, яка потребує досконалої та юридично сильної правової бази. Особливої уваги потребують жінки, оскільки саме вони порівняно з чоловіками частіше бувають обмежені у використанні конституційних прав.

За період незалежності Україна ратифікувала низку актів міжнародного права, пов'язаних із захистом та підтримкою рівних прав чоловіків і жінок. Зокрема у питаннях гарантування рівноправ'я Україна керується Конвенцією про дискримінацію в галузі праці та занять від 25 червня 1958 року № 111, затвердженою Міжнародною організацією праці та Конвенцією ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації стосовно жінок від 18 грудня 1979 року. Зазначені Конвенції є одними з найважливіших документів, що стосуються правового захисту жінок у світі. Держава зобов'язана забезпечувати дотримання прав людини, передбачених міжнародним законодавством. Навіть тоталітарна держава, якою, наприклад, був Радянський Союз, ретельно підтримувала гендерну рівність. Навіть в космос Радянський Союз відправив жінок одразу після чоловіків. В радянські часи жінки займали пости керівників підприємств та

директорів установ. Але працюючи інженерами та директорами, жінки були змушені тягнути на собі тягар домашнього господарства та виховання дітей.

Згідно з Конвенцією ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 року «дискримінація жінок порушує принцип рівноправності та поваги людської гідності, перешкоджає участі жінок нарівні з чоловіками в політичному, соціальному, економічному та культурному житті своєї країни...» [2]. Прекрасна стаття складає 53% населення країни, кількість жіночих організацій країни зростає, а кількість жінок в органах влади зменшується. Успішних і відомих жінок-політиків в Україні дуже мало. Громадяни, що стикаються з дискримінацією за статевою ознакою на роботі, у освітній галузі тощо, мають право вимагати від державних структур компенсації та сприяння забезпечення гендерної рівності.

На жаль, більшість жінок, що стикаються з дискримінацією майже щодня, не мають уявлення, де вони можуть поскаржитись і отримати правову допомогу.

Згідно з Конституцією України, установлені основні соціальні права, які є певними можливостями людини користуватися соціальними благами у сфері матеріального виробництва, трудової діяльності, освіти, здоров'я, відпочинку, а держава повинна виступати гарантом в захисті всіх вище названих благ [1, розділ ІІ].

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [1, Ст.54].

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.

Також, принцип гендерної рівності закріплено у ст. 51 Конституції України: «Шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен з подружжя має рівні права і обов'язки у шлюбі та сім'ї. Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняється державою».

Ще одним кроком до встановлення гендерної рівності чоловіків і жінок в Україні стала пенсійна реформа. Одним із завдань якої є встановлення рівного пенсійного віку для жінок і чоловіків [6, ст.256].

Положення Сімейного кодексу також забезпечують жінці і чоловіку однакові права на: батьківство, материнство, повагу до своєї індивідуальності, фізичний та духовний розвиток, свободу та особисту недоторканість, розподіл обов'язків та спільне вирішення питань життя сім'ї [5, ст.7].

Попри те, що забезпечення рівних прав та можливостей для жінок і чоловіків в Україні затверджено на рівні законодавства, нині дискримінація за гендерною ознакою все одно присутня.

Більшість громадян України не знають взагалі про існування нормативних актів, які проголошують гендерну рівність. Чимало видів дискримінації жінок сприймаються як соціальна норма. Жінка сприймається передовсім як опора чоловіка та сім'ї. Саме таке стереотипне бачення жінки часто стає перешкодою для успішної реалізації українок у професійному сенсі. Подолання таких стереотипів насамперед вимагає ознайомлення більшої частини населення з поняттями «дискримінації» та відповідними законодавчими актами.

Державні органи законодавчої та виконавчої влади, правозахисні організації, засоби масової інформації та інші зацікавлені сторони мають розробити план впровадження та реалізації інформаційної кампанії серед населення України щодо ознайомлення з їхніми правами та видами правопорушень за статевидами ознаками, захистом з боку держави і правом на гарантоване правосуддя у випадку порушення прав людини. Українські жінки мають зрозуміти, що знати свої права та намагатись досягнути умов для реалізації рівних можливостей – це не феміністична пропаганда, а позиція свідомого громадянина.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 254к/96-ВР.
2. Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: Конвенція Організації Об'єднаних Націй, Міжнародний документ від 18.12.1979 / http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
3. Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: Конвенція Організації Об'єднаних Націй, Міжнародний документ від 18.12.1979 / http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
4. Юридичний журнал / НПУ ім. М.П. Драгоманова – К.: «Юстиніан» - 2011. – 62-64 с.
5. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 // Відомості Верховної Ради. – 2002. – № 2947-III.
6. Конституційне законодавство України: Гендерна експертиза / Олійник А.С. – К.: «Логос», 2001, - 77 с.
7. Кодекс законів про працю Верховна Рада УРСР; Кодекс України, Закон, Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII.

УДК: 342.761

Кравченко М. Ю. ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЕВТАНАЗІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРАВІ*Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ*

Науковий керівник: Чернявський А. Л., к. ю. н.

Термін «евтаназія» в XVII ст. ввів англійський філософ Ф. Бекон (1561 – 1626 рр.), позначивши ним легку й безболісну смерть. У XIX – XX ст. проблема евтаназії отримала новий зміст і придбала міжнародне значення. У жовтні 1987 р. в Іспанії 39 Всесвітня медична асамблея прийняла Декларацію про евтаназію, у якій остання як акт навмисного позбавлення життя пацієнта – навіть на прохання його самого або на підставі подібного прохання його близьких – була визнана неетичною. Проте це не виключає необхідності поважного ставлення лікаря до бажання хворого не перешкоджати перебігу природного процесу вмирання.

В основах законодавства України «Про охорону здоров'я громадян» визначає евтаназію, як задоволення прохання хворого про прискорення його смерті якими – небудь діями або засобами, в тому числі припиненням штучних заходів з підтримання життя.

Також існує таке пояснення евтаназії, як практики припинення (або скорочення) життя людини, яка страждає невиліковним захворюванням, відчуває нестерпні страждання, задоволення прохання у безболісній або мінімально болісній формі з метою припинення страждань.

Активна евтаназія - умисні дії, які тягнуть безпосередньо за собою смерть хворого (суїцид, який асистується). Це коли пацієнту на його прохання надається допомога в здійсненні самогубства - «метод наповненого шприца». Пасивна евтаназія - навмисне припинення дій для підтримки життя хворого (природна смерть). Добровільна евтаназія - виконується на прохання хворого; недобровільна - відбувається, коли процес прискорення смерті здійснюється без його прохання і згоди; ненавмисна означає, що пацієнт, наслідки евтаназії для якого вже наступили, дав явно виражену згоду про протилежне.

У 1977 р. в штаті Каліфорнія (США) після багаторічних референдумів було прийнято перший у світі закон «Про право людини на смерть», згідно з яким невиліковно хворим людям надавалося право оформити документ про їх бажання відключити реанімаційну апаратуру за певних умов. Проте ще й дотепер цим законом офіційно нікому не вдалося скористатися, оскільки однією з умов здійснення евтаназії повинен бути висновок психіатра про осудність пацієнта, а Американська асоціація психіатрів при цьому забороняє її членам брати участь в подібних процедурах. Інша обов'язкова умова полягає в тому, що провадити

евтаназію має тільки лікар, що теж нездійсненно, оскільки Американська медична асоціація ухвалила рішення про заборону евтаназії, оскільки лікарі не повинні бути катами.

Критерії, за яких існує можливість здійснення евтаназії. Лікар зобов'язаний:

- переконатися, що прохання пацієнта добровільне й обдумане;
- упевнитися, що страждання пацієнта нестерпні й немає жодної перспективи поліпшення стану його здоров'я ;
- інформувати пацієнта про його стан на даний момент і про подальший прогноз;
- прийти разом з пацієнтом до висновку, що немає іншої альтернативи;
- проконсультуватися ще хоча б з одним незалежним фахівцем, який повинен оглянути пацієнта й дати письмовий висновок;
- надати належні медичне обслуговування й увагу при здійсненні евтаназії;
- упевнитися, що пацієнт володіє законною правоздатністю (повнолітнього віку або емансипованого молодшого) і усвідомлює свої дії, виражені у проханні про евтаназію.

Правовий захист права на життя починається з моменту народження людини, що зазначено у міжнародних документах з прав людини та неодноразово підкреслювалося органами з захисту прав людини;

Універсальне міжнародне право залишає вирішення питання про легалізацію евтаназії в рамках міжнародного регіонального й національного права держав. Лісабонська декларація про права пацієнта декларує: пацієнт має право померти гідно, («пацієнт має право, отримавши адекватну інформацію, погодитися на лікування або відмовитися від нього»); Венеціанська декларація про термінальний стан, лікар може припинити на прохання вмираючого (а якщо він без свідомості - на прохання його родичів) його лікування, здатне лише відстрочити наступ неминучою кончини;

Вітчизняне право декларує право відмовитися від лікування: «Громадянин або його законний представник має право відмовитися від медичного втручання або вимагати його припинення».

Отже, проблема евтаназії не повинна розв'язуватися тільки на національному рівні. Міжнародні органи також мають впливати на подальший її розвиток. У зв'язку з важливістю питання необхідно створити правову однотайність у цій царині, що дозволить мати ту прозорість, яка є неодмінною умовою прав людини й людської гідності. Саме для цього потрібно якнайширше обговорення порушеної проблеми як на національному, так і на міжнародному рівнях. Декриміналізація евтаназії, вказує Парламентська асамблея Ради Європи в документі від 10 вересня 2003 р., дозволить контролювати цей процес і обмежити його чіткими рамками закону. Тому, що тільки контрольовані процедури й чіткі

правила застосування евтаназії покладуть край довільній системі, існуючій у багатьох країнах Європи.

Список використаних джерел:

1. <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. http://dspace.nulau.edu.ua:8088/bitstream/123456789/1590/1/Miroshnichenko_2012.pdf.
3. Права людини і професійні стандарти для юристів: Документи міжнародних організацій. – Амстердам – Київ: Українсько-Американське бюро захисту прав людини, 1996. – С. 327.

УДК: 343.8

Купка Ю. М.

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПОКАРАНЬ

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

Науковий керівник: Славко А. С.

Наявність та розмір кримінального покарання за певні злочинні діяння є важливим індикатором цінностей певного суспільства. Саме тому види та розміри санкцій за певні суспільно-небезпечні діяння перебувають у постійній динаміці – для того, щоб відповідати суспільним запитам. Система покарань, встановлена ст. 51 Кримінального кодексу України, є тією юридичною базою, на якій ґрунтується діяльність судів щодо застосування покарань. Вона покликана визначати однаковість (однозначність) у правозастосовній діяльності і згідно з цим бути важливим засобом забезпечення законності.

Загалом система кримінальних покарань з прийняттям в 2001 р. Кримінального кодексу України зазнала істотних змін. З неї було вилучено такі покарання як громадська догана та позбавлення батьківських прав. Натомість введено чотири нових види покарань: громадські роботи, службові обмеження для військовослужбовців, арешт та обмеження волі [6].

Важливо, що розширення системи покарань сталося в першу чергу за рахунок так званих «нетюремних» санкцій. Це пов'язано, насамперед, з негативними наслідками, які тягне за собою ізоляція особи від суспільства. Людина, що опиняється в місцях позбавлення волі, виявляється відірваною від соціального середовища, сім'ї, трудового колективу. В результаті поведінка більшості осіб, засуджених до позбавлення волі, з часом погіршується [2]. Застосування позбавлення волі, за словами О. Беци, є «свого роду бумеранг, який, будучи спрямований на злочинця, негативно відбивається на самому суспільстві» [3].

В зв'язку з цим вчені неодноразово ставили питання про необхідність реформування системи покарань у напрямі більш широкого використання санкцій без ізоляції від суспільства. Це обумовлено багатьма причинами:

- такі заходи є більш бажаними для суспільства, оскільки вони не мають тих негативних наслідків для особи, держави, суспільства в цілому, які властиві позбавленню волі;
- вони дозволяють краще, ніж позбавлення волі, пристосовувати людей до праці, не розривати корисні соціальні зв'язки;
- ці заходи є важливим способом загального зменшення кількості засуджених, які знаходяться у місцях позбавлення волі, і видаються більш ефективними для запобігання рецидиву;
- вони є значно дешевшими для здійснення, ніж позбавлення волі, і дають змогу широко залучати громадські та трудові колективи до виправлення засуджених і контролю за ними [4].

Серед позитивних зрушень, які відбулися протягом останніх років у сфері призначення та виконання кримінальних покарань, є зменшення на третину кількості осіб, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі, більша відкритість діяльності кримінально-виконавчої служби, якісно новий рівень взаємодії органів і установ виконання покарань та правозахисних організацій. Потребує вдосконалення роботи пенітенціарних служб, на обліку в якій на даний час перебуває майже половина всіх засуджених і роль якої зростатиме у зв'язку з розширенням видів покарань, не пов'язаних із позбавленням волі. На нашу думку, таке вдосконалення має відбуватися за зразком служб пробації, що створені у багатьох європейських державах [7].

Наразі існує досить багато проблем у сфері виконання покарань, на деяких з яких ми хотіли б наголосити. Так, на сьогодні Україна відмовилося від такого виду покарання, як смертна кара, адже це є жорстоко і не гуманно. Проте, ми вважаємо, що смертна кара повинна обов'язково використовуватися в нашій державі. Одним із таких аргументів є те, що злочинець понесе покарання повністю і більше ніколи не зможе повторити злочин. Також покарання злочину буде відповідним його здійсненню, злочинець має страждати щоб спокутувати свою провину. Також таке покарання виступає як метод залякування інших злочинців, які перед вчиненням злочину задумуються, які наслідки тягтиме за собою їх діяння та будуть співвідносити їх з розміром отримуваних від злочину благ. До того ж, вважаємо що недоцільно та аморально направляти кошти платників податків на утримання злочинців, адже на утримання ув'язнених довічно іде багато коштів.

Система покарань, передбачена ст. 51 КК України, не видається вченим досконалою, як з погляду теорії, так і з погляду складностей з позицій практики реалізації окремих видів покарань [1]. У зв'язку з

відсутністю матеріальної і технічної бази для виконання арешту і виправних робіт, на наш погляд, необхідно їх виключити з переліку покарань або ввести мораторій на їхнє виконання [5].

Також нагальною є проблеми забезпечення реальних можливостей для захисту інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, попередження вчинення нових злочинів особами, взятими під варту, та таких, які відбувають покарання, а також запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню з особами, які тримаються в установах виконання покарань, поступове наближення умов тримання осіб, узятих під варту, та тих, які відбувають покарання, до європейських норм, поліпшення роботи з кадрами кримінально-виконавчої служби, вдосконалення їхньої професійної підготовки.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України. Науково – практичний коментар/ За загальною редакцією академіка Академії правових наук України, професора В.В. Сташиса. – Х.: Одиссей, 2007. – 1181с.
2. Кузнецов В.О., Срелбицький М.П., Гіжевський В.К. Кримінальне право України : Загальна та особлива частини. Навч. посібн. – К.: Істина, 2005. – 380с.
3. Савченко А.В., Кузнецов В.В., Штанько О.Ф. Сучасне кримінальне право України: Курс лекцій. – К., 2005. – 640 с.
4. Дьомін Ю.М., Юлдашев С.О.. Кримінальне право України. Навчальний посібник.– К.:2005. – 331с.
5. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина: Навчальний посібник. – К., 2004 – 367 с.
6. Кримінальне право в запитаннях і відповідях. Загальна частина/ За ред. В.А.Клименка. – К.: Атіка, 2003. – 288с.11-6
7. Волкотруб С.Г., Омельчук О.М., Ярін В.М. Кримінальне право України. Навч. посібник. – К.: Наукова думка, 2004. – 298с.

УДК: 347.193.3

Куценко Ю. А.

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ**

**КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж ім. І.С. Нечуя-
Левицького»**

Науковий керівник: **Голінська О. В.**

В Україні актуальним є питання необхідності реформування системи адміністративно-територіального устрою, що зростає у процесі проголошеного політичного курсу на європейську інтеграцію України.

Адміністративно-територіальна реформа залишається одним із найважливіших завдань сучасного українського державотворення.

Дискусійні питання реформи адміністративно-територіального устрою вивчалися та розглядалися такими відомими фахівцями в галузі фінансів та економіки, як Кириленко О., Косаревич Н., Кравченко В., Луніна І., Федоров В., Форкун І. та ін., які зробили значний внесок у розвиток науки про місцеві фінанси.

Основними завданнями даної роботи є обґрунтування необхідності впровадження адміністративно-територіальної реформи в Україні, визначення основних проблем, які можуть виникнути на цьому шляху та основних шляхів вирішення таких проблем. Як свідчить досвід проведення адміністративно-територіальної реформи у різних країнах світу, для успішності реформи потрібні кілька складових: політична воля команди; добре підготовлені кроки у проведенні реформи; належна інформаційна підтримка реформи.

Сьогодні залишається низка спільних ризиків та загроз в проведенні реформи, а саме:

1. Україна ще не повністю пододала фінансово-економічну кризу.
2. Публічна підтримка реформи з боку основних політичних сил так і залишилась несформованою.
3. Популізм в українській політиці залишається найбільш поширеним явищем [8, с. 128].

Вибір пріоритетних напрямів у проведенні адміністративного реформування має враховувати економічні, географічні, історичні, етнічні особливості і традиції держави та жорсткість зв'язків між рівнями управління. Можна виокремити декілька загальних напрямів: перегляд кількості і розмірів адміністративно-територіальних одиниць, перерозподіл функцій і повноважень між рівнями управління, професіоналізація служб місцевого самоврядування [5, с. 32].

Реформа адміністративно-територіального устрою, в першу чергу, направлена на перетворення на базовому рівні – створення повноцінних громад. Аналіз моделей зміни адміністративно-територіального устрою (їх автори – Р. Безсмертний, І. Каліушко, А. Ткачук, Ю. Ганущак), шляхів та способів формування громад показують, що в Україні існує декілька варіантів проведення реформи, за якою зберігатиметься трирівневий устрій України, і які в майбутньому можуть здобути підтримку широких верств населення, без якої реформу здійснити не вдасться.

Основними з них є наступні чотири:

1. Варіант перерозподілу повноважень та відповідальності безукрупнення та об'єднання громад.
2. Варіант укрупнення шляхом добровільного об'єднання громад та розподіл функцій в залежності від наявних договірних відносин.

3. Соціальна модель створення громад, за якої укрупнення може відбутися шляхом централізованого об'єднання, в тому числі примусово.

4. Соціально-економічна модель формування громад, за якої може відбутися розукрупнення існуючих районів до рівня мінімально можливого для виконання делегованих повноважень та формування громад навколо центрів економічного розвитку [4, с. 53].

При цьому, відповідно до принципів теорії фінансової децентралізації, рівень послуг повинен бути таким, щоб середні витрати на одного користувача були на рівні граничних витрат додатково ще на одного користувача. Це визначає ефективний розмір громади, яка повинна забезпечувати надання певних суспільних благ. Проте розмір громади неможна стандартизувати, можна лише вказати мінімальну чисельність її населення, яка для України, на думку багатьох експертів, становить 5000 осіб.

Сучасні області переважно відповідають вимогам щодо організації адміністративно-територіального устрою та умовам створення адміністративно-територіальних одиниць регіонального рівня.

Для успішного проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні необхідно забезпечити її організаційний супровід: розробка та схвалення плану впровадження реформи; створення керівного органу під головуванням віце-прем'єра із питань впровадження реформи; створення окремої тимчасової міжвідомчої групи науково-методичного супроводу, підпорядкованої безпосередньо віце-прем'єр-міністру; створення групи моніторингу впровадження реформи та оперативної оцінки виконання плану впровадження реформи; створення оперативних груп із питань впровадження реформи в облдержадміністраціях та визначення кураторів з питань впровадження реформи за кожною областю на рівні заступників міністрів; забезпечення інформаційного супроводу реформи [3, с. 240].

Фінансування проведення реформи передбачається з державного, місцевих бюджетів та джерел, не заборонених законодавством.

Важливим є питання, чи забезпечить централізація управління на рівні громади імпульс для її розвитку. Для перевірки цього твердження експертами Асоціації міст України було проаналізовано бюджетну інформацію про доходи сільських рад в розрахунку на мешканця по масиву даних всієї України. Для достовірності результатів у вибірку включались лише ті сільські ради, які мають понад одне поселення, оскільки концентрація населення в одному місці об'єктивно активізує бізнес.

Виявляється, що доходи в розрахунку на мешканця починають зростати при збільшенні розміру сільської ради. Пояснення цього є просте – адміністративні видатки для бізнесу зменшуються, якщо зникають адміністративні перепони і збільшується кількість клієнтів на території

економічної активності. Таким чином досягається синергетичний ефект від централізації управління [6, с. 55].

Для вирішення цієї проблеми слід здійснити ряд заходів. Необхідно внести зміни до законодавства, що регламентує бюджетну та фінансову системи, відносини власності, функціонування комунальних підприємств та об'єктів житлово-комунального господарства, здійснення муніципальних запозичень, земельні відносини, систему державного фінансового контролю тощо.

Отже, на сучасному етапі розвитку України існують перспективи впровадження адміністративно-територіальної реформи. Серед основних засад реформи адміністративно-територіального устрою України можна назвати:

- укрупнення масштабу адміністративно-територіальних одиниць з метою раціоналізації витрачання бюджетних коштів, зміцнення кадрового потенціалу місцевих органів влади, мобілізації та більш повного використання фінансово-матеріальних ресурсів;
- урахування прогнозів розвитку й розміщення продуктивних сил для того, щоб адміністративно-територіальні утворення мали достатній потенціал для подальшого соціально-економічного розвитку;
- урахування особливостей регіональних систем розселення та прогнозів їхнього розвитку;
- комплексне врегулювання відносин між місцевими органами державної влади й органами місцевого самоврядування для забезпечення їхньої єдності у вирішенні питань місцевого значення.

Проте для цього необхідно здійснити належну інформаційну підтримку реформи, підготувати і затвердити необхідні нормативні документи, що регламентуватимуть її проведення, чого через відсутність політичного консенсусу досі не було зроблено.

Список використаних джерел:

1. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: оптимальна модель / К. Л. Захаревич, В. Д. Морозов, Д. М. Лукінець, О. І. Соскін. - К.: Видавництво «Інститут трансформації суспільства», 2008. - 288 с.
2. Адміністративно-територіальний устрій України. Проблемні питання та можливі варіанти їх вирішення / М. Б. Маневич, К. Б. Тернавський, В. Г. Яцуба, К. Л. Яновський. - К.: Видавництво Поліграфічного центру Українського ДАГП Мінекоресурсів України, 2009. - 322 с.
3. Ганущак Ю. Деякі аспекти адміністративно-територіальної реформи / Ю. Ганущак // Матеріали III науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку місцевого самоврядування в умовах конституційної реформи», III частина. - К., 2009. - С. 39 - 73.
4. Григор'єва С. С. Реформування адміністративно-територіального устрою України: зарубіжний досвід / С. С. Григор'єва // Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю «Вивчення та впровадження в

Україні іноземного досвіду удосконалення діяльності органів влади». - Полтава, ПолтНТУ, 2011. - С.47 - 49.

5. Концепція реформи адміністративно-територіального устрою України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.minregionbud.gov.ua>.

УДК: 352.0

Легкодух Ю. В.

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЖИТТІ МІСЦЕВИХ ГРОМАД РЕГІОНУ (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)

Черкаський факультет Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: Щерба Т. О. к.і.н., доцент

Практичний аспект актуальності проблеми спонукає до необхідності вивчення основ діяльності органів міського самоврядування в минулому та використанні позитивного досвіду в сучасній Україні, адже розвиток держави неможливий без розвитку регіонів і від того, наскільки сильною є регіональна влада, як вона забезпечує надання соціальних послуг населенню.

Так, Закони 1870 і 1892 рр., утворивши нову систему управління містами, обмежили компетенцію дум переважно господарською сферою, переклавши на міські громадські управління тягар видатків, який лежав на державній казні. Міському самоврядуванню частіше доводилось виступати в ролі “громадської влади”, видаючи обов’язкові для населення постанови, пов’язані з міським господарством, що охоплювали різні його галузі.

Досить багато постанов дум того періоду мають актуальність і на сьогоднішній день. Матеріали архівних справ свідчать, що міські громадські управління піднімали питання про можливість самим вирішувати, знаючи все не з паперу, а наочно, питання важливі для життєдіяльності міст, наприклад, про влаштування в містах шкідливих виробництв, тому що за ст. 115 Міського положення 1870 року вирішення цього питання залежало від губернського начальства. Постанови дум могли обіймати різні галузі міського благоустрою, в тому числі і санітарії: це постанови про санітарні заходи, яких повинні дотримуватися в приміщеннях для продажу продуктів, напоїв; про влаштування і порядок утримання в санітарному відношенні фабричних і ремісничих установ, бань і боєнь; про чистоту дворів, влаштування і чистку помийних ям, відхожих місць; проміри по попередженню і зупиненню інфекційних хвороб; про міри безпеки проти домашніх тварин; обов’язкові для місцевих жителів постанови про внутрішні розпорядки на ринках і базарах. На міських громадських управліннях лежав тягар утримання

асенізаційного обозу. Виділялися кошти на вивезення і захоронення дохлого худоби. Міські управи повинні були займатися відведенням місць для смітників. В містах влаштовано спеціальні холерні лікарні [1].

Крім таких предметів відомства міського громадського управління, як участь в заходах по охороні “народного здоров’я”, розвитку медичної допомоги міському населенню, віднайдення способів покращення місцевих санітарних умов міське громадське управління повинно було опікуватися православними храмами, навчальними закладами. Так, в місті Черкаси на побудову Соборно-Миколаївської церкви виділялося 10000 руб. із запасного міського капіталу, на побудову Різдво-Богородичної церкви – 15000 руб. [2, с. 8,91].

Ще одним не менш важливим аспектом діяльності громадського управління міст була допомога бідному населенню, влаштування благодійних і лікувальних установ, завідування ними на однакових із земськими установами засадах. В містах, містечках, селах влаштовані безкоштовні чайні, в деяких містах – для бідних жителів безкоштовні обіди. Поставала потреба надання допомоги не лише окремим особам чи організаціям, а цілим верствам міського населення, наприклад, займалися питанням “про закупку на міські кошти хліба для продажу його бідному населенню міста по заготівельній ціні”. [2, с. 2].

У зв’язку з розвитком промислового виробництва і збільшенням населення міст, міські громадські управління займаються питанням працевлаштування. Це і спроба організації громадських робіт, забезпечення працею жіночого населення через доставку матеріалу для роботи, допомога в збуті рукоділля, пошуки занять чи приватної служби для бідних. Думи займалися приватними заповідями і пожертвуваннями на благодійні цілі. Постає цілком зрозуміле питання – звідки надходили кошти?

Можна по різному оцінювати практичну роботу органів міського громадського управління, людей, які до нього входили, але незаперечно те, що жителі міст віддавали належну шану тим, хто її заслуговував. “Місцеві міські жителі (Черкас) – шанувальники пам’яті П.П.Чорного, послужившого на користь рідного міста на посадах директора міського банку і міського голови, бажають улаштувати на його могилі кам’яну каплицю... На спорудження якої братом покійного зібрано від шанувальників пам’яті Чорного готівку в достатній сумі для початку побудови і необхідний матеріал” [2, с. 39].

Список використаних джерел:

1. Доклады городского головы о благоустройстве г. Черкасы (20 февраля 1882 г. – 16 апреля 1898 г.). ДАЧО, Ф.8, оп.1, спр.432.
2. Журналы заседаний думы и списки гласных. Оригиналы. (15 января – 14 декабря 1895 г.). ДАЧО, Ф.8, оп.1, спр.459.

УДК: 351.9

Луцик А. М.

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Науковий керівник: Теремецький В. І, д. ю. н., професор

Питання елементного складу адміністративних процедур у сфері оподаткування, що здійснюються Державною фіскальною службою України є одним із основних, яке має бути визначене законодавством про адміністративні процедури. Це дозволить, по-перше, чіткіше з'ясувати критерії, що характеризують адміністративні процедури у цій сфері, по-друге, забезпечити належне правове регулювання їх здійснення.

У теорії права та адміністративно-правовій науці нема єдиного підходу до визначення елементного складу адміністративних процедур. Так, Ю. А. Тихомиров та Е. В. Талапіна до елементів адміністративних процедур відносять: а) процедурні правила, призначені для легального застосування матеріально-компетенційних норм; б) типовий «набір» юридичних дій і актів, що здійснюються і приймаються суб'єктами компетенції; в) стадії діяльності суб'єктів компетенції та пов'язаних з ними інших суб'єктів права, послідовність здійснення юридичних дій та їх зв'язок; г) тимчасові характеристики (терміни, тривалість, періодичність) [1, с. 7]. На думку В. О. Зюзіна, до елементів адміністративних процедур органів публічної влади слід віднести: а) сторони процедури; б) права і обов'язки сторін процедури; в) індивідуальні акти управління; г) строки процедур [2, С. 75].

В. П. Тимошук склад адміністративної процедури розглядає через наступні елементи: 1) початок процедури; 2) неформальна процедура; 3) строки процедури; 4) права особи; 5) обов'язки адміністративного органу; 6) інформування і особистий прийом; 7) запрошення; 8) докази і доказування; 9) слухання [3, С. 46–61].

Вбачається, що представлена концепція характеризує юридичну форму адміністративної процедури, яка не тільки розкриває елементний склад адміністративної процедури, а й охоплює стадії (етапи) здійснення останньої. Вважається, що стадії здійснення адміністративної процедури не можуть бути віднесені до її елементів, адже стадії послідовно змінюють одна одну, і на кожному з етапів вирішуються специфічні завдання провадження, які характеризуються чітко визначеними правовими нормами і здійснюваними юридичними діями. Крім того, цілком адміністративної процедури є упорядкування відносин, які виникають між суб'єктами правовідносин, в нашому випадку між платниками податків (фізичними і юридичними особами) та центральним органом виконавчої

влади – Державною фіскальною службою України. З огляду на це, елементи адміністративної процедури необхідно розглядати з позиції адміністративно-процедурних відносин.

Аналіз адміністративно-процедурних відносин, які виникають у сфері оподаткування (процедури підготовки та прийняття податковим органом (посадовою особою) індивідуального акту та процедури підготовки та прийняття податковим органом (посадовою особою) нормативного акту) дозволяє дійти висновку, що елементами адміністративної процедури у цій сфері є:

- 1) сторони процедури (платники податків (фізичні і юридичні особи), Державна фіскальна служба України та її посадові особи);
- 2) права і обов'язки сторін адміністративної процедури;
- 3) строки здійснення процедури (строки для вчинення процедурних дій та загальний строк вирішення адміністративної справи);
- 4) кінцевий результат процедури – прийнятий адміністративний акт, тобто рішення Державної фіскальної служби України в індивідуальній адміністративній справі (індивідуальний акт), яке стосується конкретного платника податків, або рішення, яке приймається з метою урегулювання відносин, які виникають у внутрішньоорганізаційній та зовнішньоорганізаційній діяльності цієї Служби.

Підсумовуючи зазначимо, що розвиток адміністративно-процедурних відносин в Україні обумовлює необхідність їх належного правового регулювання. З цією метою необхідно прийняти єдиний кодифікований нормативний акт – Адміністративно-процедурний кодекс України, який запровадить якісно новий рівень законодавчої регламентації процедур зовнішньо-управлінської діяльності органів публічної влади, тим самим сприятиме захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у відносинах з державою.

Список використаних джерел:

1. Тихомиров Ю. А. Административные процедуры и право / Ю. А. Тихомиров, Э. В. Талапина // Журнал российского права. – 2002. – № 4. – С. 3–13.
2. Зюзин В. А. Административные процедуры: теория, практика и проблемы законодательного регулирования в РФ: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14 / Зюзин Виталий Алексеевич. – М., 2007. – 208 с.
3. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / Автор-упорядник В. П. Тимошук. – К.: Факт, 2003. – 496 с.

УДК: 341.64

Луцкевич А.В.
ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Чигиринський економіко-правовий коледж Уманського національного
університету садівництва

Науковий керівник: Гречанюк-Самойлова С.В.

Україна впевнено крокує шляхом розбудови демократичної та правової держави європейського зразка. Серед передумов інтеграції нашої держави до Європи є перегляд окремих напрямів державної політики, зокрема у сфері кримінальної юстиції. Для приведення кримінального процесуального законодавства України у відповідність до міжнародних стандартів особливого змісту й актуальності набуває ґрунтовне дослідження проблем реформування досудового провадження.

Прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України, що відповідає би сучасним демократичним стандартам, є однією із умов членства України в Раді Європи. Це зобов'язання Україна виконала 13 квітня 2012 року, коли кодекс було прийнято Верховною Радою України. Новий КПК України став «революційним» у багатьох процесуальних нюансах.

Окремі аспекти введення в дію нового КПК України, а також детальне вивчення та аналіз кримінального провадження розглядалися у роботах О. В. Баганця, С. В. Ківалова, В. Д. Швеця, А. Д. Стоянова.

Метою доповіді є огляд нововведень та реформування кримінального процесу в Україні, у розрізі оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування.

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування законодавцем виділено в самостійний інститут кримінального процесуального права, який спрямований на забезпечення законності під час кримінального провадження та є дієвим засобом поновлення порушених прав і законних інтересів осіб [1, с.59].

Принцип оскарження під час досудового розслідування полягає в тому, що учасники кримінального процесу не можуть оскаржувати до суду будь-які рішення чи дії органів слідства. Це обґрунтовується потребою ефективного розслідування злочинів і зменшенням випадків зловживання правом на оскарження. Адже ймовірна можливість оскарження будь-яких дій органів слідства паралізує розкриття злочинів, оскільки їх представники будуть змушені витрачати весь свій робочий час на участь в судовому розгляді таких скарг.

Рішенням Конституційного Суду України від 14 грудня 2011 року передбачено надання можливих підстав для оскарження до суду не тільки рішень і дій прокурора, слідчого, але й їхньої бездіяльності [2, с. 120].

Разом з тим дозволено оскаржувати під час досудового слідства лише окремі рішення органів дізнання, слідства та прокуратури. Так, статтею 303 КПК України передбачений вичерпний перелік рішень, дій чи бездіяльності, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування [1, с.96].

Скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора, передбачені КПК України, можуть бути подані особою протягом 10 днів з моменту прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності. Якщо рішення слідчого чи прокурора оформлюється постановою, строк подання скарги починається з дня отримання особою її копії.

Закон містить і правові підстави для неприйняття в провадження та повернення скарги, у разі, якщо: скаргу подала особа, яка не має права подавати скаргу; скарга не підлягає розгляду в цьому суді; скарга подана після закінчення строку, передбаченого частиною першою цієї статті, і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку або слідчий суддя за заявою особи не знайде підстав для його поновлення.

Слідчий суддя, суд відмовляє у відкритті провадження лише у разі, якщо скарга подана на рішення, дію чи бездіяльність слідчого, прокурора, що не підлягає оскарженню.

Скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора розглядаються не пізніше 72 годин з моменту надходження відповідної скарги (крім скарг на рішення про закриття кримінального провадження, які розглядаються не пізніше 5 днів з моменту надходження скарги), слідчим суддею місцевого суду згідно з правилами судового розгляду.

За результатами розгляду скарг постановляється ухвала (про скасування рішення слідчого чи прокурора; зобов'язання припинити дію; зобов'язання вчинити певну дію; відмову у задоволенні скарги), яка не може бути оскаржена, окрім ухвали про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження.

Підозрюваний, обвинувачений, потерпілий мають право оскаржити прокурору вищого рівня недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування. У такому разі прокурор вищого рівня зобов'язаний розглянути скаргу протягом 3 днів після її подання і в разі наявності підстав для її задоволення, надати відповідному прокурору обов'язкові для виконання вказівки щодо строків вчинення певних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень.

Незважаючи на те, що новий КПК України, в розрізі оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування, має як переваги так і недоліки, але все ж були зроблені значні кроки для того, щоб показати всій

Європі, що Україна – це велика європейська держава, яка дотримується європейських традицій. І хоча не завжди швидко, як хотілось би, але працює в даному напрямку, аби показати, що зміни відбуваються на найкраще.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI.
2. Герасименко С. Г. Судовий контроль на досудових стадіях кримінального судочинства: національне законодавство та зарубіжний досвід : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза ; оперативно-розшукова діяльність» / С. Г. Герасименко. – Запоріжжя, 2012. – 20 с.

УДК: 342.7

Мигалатюк В. В.
СОБЛЮДЕНИЕ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА В УКРАИНЕ: МИФ ИЛИ РЕАЛЬНОСТЬ?

Кировоградский кооперативный колледж экономики и права
им. Н.П. Сая

Науковий керівник: Михайловская Н. А.

Является ли права в нашей стране мифом или реальностью? Я рассмотрю лишь самые важные моменты, а точнее конкретные права человека из некоторых основоположных документов, которые действуют на территории нашего государства и являются источниками права нашего законодательства, а именно Всеобщую Декларацию прав человека (1948г.) и Конституцию Украины.

Теперь давайте рассмотрим эти права человека индивидуально и раскроем их истинную суть, а также их соблюдение и охрану.

Право на честь и достоинство.

Можно сказать, что это право является мифом. Статья 1 Всеобщей Декларации прав человека гласит: «Все люди рождаются свободными и равными в своем достоинстве и правах. Они наделены разумом и совестью и должны поступать в отношении друг друга в духе братства». [1]

Наше общество еще не готово нормально общаться друг с другом. Очень часто взрослые ругаются, даже при маленьких детях, хотят унижить другого человека, унижая его честь и достоинство. У общества нет будущего, если оно не уважает права и свободы личности. Право на честь, достоинство, деловую репутацию является важнейшей ценностью и потребностью для любого государства и общества. [4]

По поводу равенства в правах позволю себе процитировать Александра Зиновьева с его «Глобальным человеком»: «...сущность принципа равных возможностей. Он вовсе не означает будто все люди начинают жизнь с некоего нулевого старта и движутся независимо друг от друга по параллельным дорожкам, подобно бегунам на стадионе. Он означает, что все имеют равное право использовать преимущества своего рождения и положения. Если сравнить реальную ситуацию с соревнованием бегунов, то картина должна выглядеть так. Люди начинают бег из разных мест, бегут по различным дорогам, из которых одни ровные, а другие изрыты ухабами, бегут в различных направлениях и т.д. Но в таком случае принцип равных возможностей имеет силу всегда и в любом обществе, в том числе - в одинаковой мере для детей королей и детей рабов». [2, с. 36]

Помимо этого, возникают большие сомнения относительно того, что большинство людей обладают разумом. Не все человеческие существа рождаются разумными, не все люди наделены разумом. Высказать мнение — да, способен каждый, но высказать разумное мнение... много ли вы знаете людей, способных видеть дальше своего носа?

Далее: «Они наделены... совестью». Более чем сомнительное утверждение, что все, особенно если вспомнить, до какой низости опускаются иногда люди в своих мыслях и поведении. [3]

Право на свободу (в т.ч. свободу мысли, слова, религиозных убеждений, свободу собраний, митингов, объединений) и неприкосновенность.

В настоящее время данное право закрепляется в ст. 3 Всеобщей декларации прав человека 1948 г., а также конституциями практически всех государств мира, в том числе ст. 22 КУ. Я считаю, что это право в нашей стране соблюдается, ибо если бы оно не соблюдалось, то сейчас в стране не было бы того, что мы имеем, как бы это грустно не звучало. Люди захотели свергнуть текущую власть – они это сделали, вышли на Майдан и добились своего. Они захотели создать ДНР и ЛНР – они провели же и голосование, если, конечно, не вдаются в подробности того, было ли это желанием именно украинского народа и на сколько данные голосования были легитимными, впрочем, думаю у вас сомнений нет в том, что все это было далеко не волеизъявлением нашего украинского народа. Однако факт остается фактом, никто не помешал их проведению. Впрочем, это уже обратная сторона демократии и ее несовершенство, даже частично абсурдность, но это совсем другая тема. А что говорить уже про Российскую Федерацию, где люди реально не имеют такого спектра возможностей как у нас. Вы попробуйте только начать какое-нибудь движение или страйк, высказать недовольство о текущей политической власти, (что, собственно, и является частью той же свободы) как вас через пару минут под ручки уведет доблестная полиция РФ. А у

нас – пожалуйте! Еще один яркий пример, «95 квартал», «Сказочная Русь», «Чисто-news» где откровенно высмеивают некоторых не самых, скажем так, достойных политиков. Да, частичка правды и иронии в шутках есть, но в этом и заключается суть, это и есть та самая свобода слова. А теперь возьмите Российское ТВ, что вы там видите? Русские бабки? А знаете чего вы там не увидите никогда? Думаю, вы уже сами догадались, там нет высмеивания политической власти и это не из-за того, что у них там все так хорошо...

Мы можем сделать вывод, что проблема заключается не только в неполном соблюдении и охране прав человека государством, а в понятии самих принципов и прав, статей законов, их сущности. Кроме того, таких спорных моментов в нашем государстве не так уж и много по сравнению с другими и нам есть куда стремиться. Мне действительно очень приятно видеть, что данный перечень не растянулся на несколько десятков страниц.

В заключение хочу добавить, нам говорят лишь то, что мы хотим слышать. Это касается и приведенных прав человека выше.

Список литературных источников:

1. Всеобщая декларация прав человека [Электронный ресурс] : Официальный веб-портал Верховной Рады Украины / ООН; Декларация; Международный документ от 10.12.1948 // Режим доступа: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_015
2. Зиновьев Александр Александрович. Глобальный человек / Александр Зиновьев. - Москва : Эксмо, 2003. - 98 с. - ISBN 5-699-02431-X.
3. Игорь Ладов [Электронный ресурс] : Декларация прав / И. П. Липатов (Ладов) // 2003. - Режим доступа: http://igorladov.com/l_deklar.htm
4. Права человека: миф ли реальность [Электронный ресурс] : проект для одаренных детей / Гвоздев Сергей // 2012. - Режим доступа: <http://nsportal.ru/ap/library/drugoe/2012/08/20/prav-cheloveka-mif-li-realnost>

УДК: 342.8

Мазур М. О.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ, ЩОДО ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Науковий керівник: **Коваль Т.В., к. і. н.**

Актуальність дослідження. Реформування національного виборчого законодавства та приведення його у відповідність до європейських стандартів, належить до важливих напрямків утвердження демократичного суспільства в Україні. Втім, на сьогодні існують нерозв'язані проблеми як законодавчого регулювання виборів, так і практики його застосування. Це

значною мірою стосується інституту виборів Президента України, тому існує потреба виділити можливі напрями його покращення.

Метою вказаної статті є визначення ключових термінів вдосконалення законодавства України про вибори Президента України.

Стан наукової розробки. Дослідження окремих аспектів обраної теми, перебувало в центрі уваги таких науковців як І. Польщиков, Н. Богашева, М. Рябець, М. Ставнійчук, О. Волощук та інші.

Виклад основного матеріалу. Нестабільність вітчизняних законів про вибори, негармонізований інститут громадських спостерігачів, суперечність окремих норм виборчого законодавства Конституції, відсутність юридичної відповідальності за підкуп виборців, тощо, вважаються одними з основних недоліків сучасного виборчого законодавства України, в тому числі законодавства про вибори Президента України.

На сьогодні, в Україні склалася негативна практика, коли перед кожними черговими виборами законодавець змінює виборчі норми. При цьому деякі з них не завжди відповідають сучасним потребам, і не сприяють проведенню демократичного та прозорого волевиявлення. Так існуючі положення Закону України «Про вибори Президента України» викликають у багатьох науковців у галузі виборчого законодавства сумніви щодо їх доцільності та відповідності Конституції України й міжнародним виборчим стандартам.

Часті зміни виборчого законодавства не сприяють формуванню й утвердженню стійкої виборчої культури громадян. Саме тому, стабільність виборчого законодавства має вкрай важливе значення для зміцнення авторитетності виборчого процесу. Порушення принципу стабільності виборчого законодавства знаходить свій вияв не лише у тому, що практично для кожних виборів приймається нова редакція закону [1,4]. Не менш негативні наслідки для практики належного застосування виборчого законодавства мають зміни, що приймаються напередодні, а часом і під час виборчого процесу. На жаль, така практика досить поширена. Тому вимога стабільності виборчого законодавства передбачає також відмову від внесення законодавчих змін у період, коли внаслідок браку часу належне вивчення нових нормативних положень як суб'єктами виборчого процесу, так і організаторами виборів ускладнене. Такі ситуації не лише перешкоджають правильному й однаковому застосуванню законодавства про вибори під час виборчого процесу, але й порушують принцип правової визначеності – одну із складових принципу верховенства права [2,164].

Виходячи з цього, багато науковців переконані у необхідності кодифікувати всі чинні закони про вибори у єдиний Виборчий кодекс, з метою досягнення політичного консенсусу щодо виборчих систем та процедур.

Також необхідно звернути увагу на ряд недоліків, у чинному Законі, для забезпечення демократичних виборів, зокрема право виборчих комісій у день голосування і при підрахунку голосів приймати рішення більшістю від присутніх його членів, в тому числі, третьою від повного її складу; право дільничної виборчої комісії вносити зміни в уточнені списки виборців, до дня голосування включно; відсутність чітких критеріїв для надання виборцю права голосувати за місцем перебування; нечітке визначення передвиборної агітації, змішання понять «передвиборна агітація» та «інформування виборців»; незадовільне регулювання процедури повторного голосування, а саме зміна складу виборчих комісій, складання та уточнення списків виборців [3].

Для підвищення прозорості фінансування виборчих кампаній, необхідно ввести проміжну звітність розпорядників виборчих фондів кандидатів у Президенти України, і передбачити публікацію звітів на офіційному сайті ЦВК. Це дасть змогу посилити контроль за використанням фондів, а також сприятиме уніфікації процедур на виборах [4].

Також, варто було б включити до переліку підстав, для винесення ЦВК попередження кандидату в Президенти України, його відмову брати участь у телевізійних дебатах, що перешкоджає реалізації усвідомленого вибору громадян.

Отже, якісний закон, прозора робота комісій усіх рівнів, належний і масштабний громадський контроль, ефективна робота правоохоронної системи, спрямована на запобігання підкупу виборців, є ключовими напрямками вдосконалення чинного законодавства України про вибори Президента України.

Список використаних джерел:

1. Богашева Н. Законодавче врегулювання виборів в Україні: проблеми стабільності / Н. Богашева. — Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/node/554>
2. Козюбра М. Верховенство права і Україна / М. Козюбра // Вісник Конституційної Асамблеї. – 2013 – № 1. – С. 146–178.
3. Польщиков І.В. Проблемні питання удосконалення законодавства про вибори президента України в аспекті додержання міжнародних виборчих стандартів / І.В. Польщиков.— Режим доступу: http://pb.univd.edu.ua/index.php?action=publications&pub_name=pravo_i_bezpeka&pub_id=252712&mid=3&pub_article=253033
4. Украина: необходимые поправки к закону о выборах:[Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.epde.org/ru/179/items/ukraina-neobhodimy-popravki-k-zakonu-o-vyborax.html>

УДК: 342.25

**Михайлик Р. С.
РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ**

*Кіровоградський кооперативний коледж економіки і права
ім. М.П.Сая*

Науковий керівник: Михайловська Н. О.

На найвищому рівні управління держава час від часу приймає законодавчі акти та відповідні постанови про передачу повноважень місцевому самоврядуванню. Проте є підстави стверджувати, що все це радше шкодить, ніж допомагає процесу децентралізації влади: реального наповнення владою органів місцевого самоврядування не відбувається через відсутність фінансового забезпечення управління територіальним розвитком.[3]

На жаль, в Україні й досі потенціал місцевого самоврядування не реалізовано. Воно вимушене пристосовуватися, по-перше, до нестабільної державної муніципальної політики, недосконалої (а деколи й суперечливої) законодавчої бази місцевого самоврядування і, по-друге, до реальних об'єктивних умов функціонування та розвитку територіальних громад (економічних, соціальних, політичних, культурних тощо).[4] Кожний міський, сільський, селищний голова цілком справедливо нині говорить про відсутність власних фінансових ресурсів для вирішення покладених на нього та органи місцевого самоврядування конкретних завдань. А де їх взяти, якщо в середньому від отриманих податкових зборів у громадах залишається 30 відсотків, а 70 – передається на інші рівні влади? За такого порядку навряд чи можна казати про саморозвиток територіальної громади й самозабезпечення її життєдіяльності. Крім того, необхідно припинити ганебну практику, коли органи держави управляють там, де це цілком можуть робити територіальна громада й створені нею владні структури.

Як бачимо, ситуація потребує якихось дій та рішень, одним з яких є реформа місцевого самоврядування, засади якої внесено до Проекту ЗУ «Про внесення змін до Конституції України». Зі слів Прем'єр-міністра України Арсенія Яценюка, суть передбачуваних реформ – це перерозподіл повноважень у бік органів місцевого самоврядування, створення фінансових інструментів для наповнення місцевих бюджетів, щоб кожна територіальна громада була включена в систему економічного зростання України. Є і відповідальні за дану реформу. Зокрема це Володимир Гройсман, і не випадково саме він, адже свого часу він був мером Вінниці і як ніхто інший має знати, що потрібно сьогодні місцевому самоврядуванню України.

Через зазначені вище проблеми місцевого самоврядування в Україні зрозуміло, що децентралізація має призвести до позитивних змін на

користь суспільства. Однак під час проведення реформи можуть виникати певні ризики:

1) Недостатність механізмів, передбачених проектом Закону «Про об'єднання територіальних громад», для здійснення адміністративно-територіальної реформи. Зокрема, добровільний характер такого об'єднання не гарантує систематичного застосування відповідних норм.

2) Можливий політичний спротив локальних еліт, із перспективою залучення на свою підтримку широкої громадськості.

3) Можлива активізація та радикалізація політичних об'єднань, які представляють інтереси меншин, що мають компактний характер проживання.

4) Послаблення державного контролю органів місцевого самоврядування на регіональному та субрегіональному рівнях за реалізацією повноважень, які будуть передані виконавчим органам місцевих рад, в умовах слабкості інститутів громадянського суспільства поза межами великих міст. Негативним наслідком цього може стати зростання порушень українського законодавства у процесі діяльності органів місцевого самоврядування.[1, с.268]

5) Існує ризик для бюджетної системи країни, передусім це загроза зриву фінансування повноважень органів місцевого самоврядування. За підрахунками представників Асоціації міст України, навіть в умовах централізації бюджетного процесу щороку недофінансування лише делегованих повноважень складає 18-20 млрд грн.

6) Ризик зниження якості місцевого управління та легітимності прийнятих рішень, зокрема це загальний низький рівень компетентності службовців місцевого самоврядування. Так, частка службовців місцевого самоврядування, що мають вищу освіту, традиційно становить близько двох третин, а в деяких переважно аграрних областях – лише дещо більше половини.[2, с.4]

Реально є два шляхи проведення реформи: активний та пасивний (жорстка та м'яка реформи). Активний шлях передбачає системне реформування, яке запроваджується рішенням повноважних органів - урядом та парламентом і яке проводиться у досить короткі терміни (2-3 роки від початку до завершення реформи). Пасивний шлях є досить тривалим і таким, що розрахований на певне стимулювання органів місцевого самоврядування територіальних одиниць найнижчого рівня адміністративно-територіального устрою до добровільного об'єднання.

Отже, важливим є те, що для проведення децентралізації уряд України вже починає закладати законодавчу базу, перш за все, на рівні конституційному. Однак цього недостатньо, тому що для провадження реформи необхідна надійна основа, яку мають створити саме територіальні громади як безпосередній об'єкт і суб'єкт місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Бабінова О.О. Державна регіональна політика і регіональний розвиток: сучасні реалії України та європейський досвід. / О. О. Бабінова. – К.: Фенікс, 2011. – 268 с.
2. Данилишин Б. Регионализм в Украине: реальность и перспективы. / Б. Данилишин. // Зеркало недели. – 2012. – 16 июня. – № 22 (70). – С. 4.
3. Децентралізація державної влади – реальний крок до територіального розвитку [Електронний ресурс] / Віктор Павліченко // Віче. – 2009. - №4. – Режим доступу до журн. <http://www.viche.info/journal/1314/>
4. Концептуальні проблеми реформування місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / Віктор Гнилорібов // Віче. – 2007. - №2. – Режим доступу до журн. <http://www.viche.info/journal/492/>

УДК: 347.15 (18)

Мовчан О. В. ПРАВОВИЙ СТАТУС ДИТИНИ У ЖИТЛОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Науковий керівник: Аврамова О. С., к.ю.н., доцент

Право на житло встановлено ст. 47 Конституції України. Це право означає не лише можливість особи набути житло у власність або в користування, а й право особи на проживання в жиллому приміщенні. У дитини право на житло виникає з моменту народження, але його реалізація можлива лише при настанні у дитини повної дієздатності. Незважаючи на те, що дитина фактично не може здійснити свої житлові права, держава створює умови для забезпечення права на житло дитини з моменту народження. Необхідність встановлення правового статусу дитини у житлових правовідносинах, перш за все пов'язано з тим, що сучасна судова практика України свідчить про поширення справ про виселення з житла дитини, які відносяться до членів сім'ї або колишніх членів сім'ї власника житла. Ці спори виникають при розгляді справ про розлучення, зверненні щодо стягнення на житло за кредитним договором, при переході права приватної власності на житло від власника до інших осіб. У зв'язку з численними порушеннями житлових прав дитини у суспільстві, в юридичній науці сформувалась позиція, що в житловому праві необхідно приділити особливу увагу забезпеченню житлом і гарантіям житлових прав дитини [1, с. 5]. Отже, виникає як практична, так і теоретична потреба визначити правовий статус дитини у житлових правовідносинах.

Мета цієї роботи – встановити особливості правового статусу дитини у житлових правовідносинах.

Правовий статус дитини визначається у Цивільному та Сімейному кодексі, які визначили дитину, як суб'єкта права. У ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства» встановлено, що дитина – особа віком до 18

років (повноліття), якщо згідно з законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше. Отже правова категорія «дитина» будується на віковому критерію, що підтримується і у наукових поглядах. В.І. Абрамов, вказуючи на пріоритет вікових параметрів, визначає категорію «дитина» («діти») як універсальну, а, в свою чергу, категорії «неповнолітній», «малолітній», «підліток» та ін. охоплюються загальним поняттям «дитина» і в той же час можуть служити підставою для формування самостійних видів правового статусу дітей [2, с. 119]. Базовість «вікової категорії» для цього суб'єкту права відбивається на його місці у житлових правовідносинах.

Необхідність вироблення поняття «житлові правовідносини» була зумовлена потребою у комплексному підході до вирішення житлових питань в умовах зміни та ускладнення характеру завдань у сфері забезпечення громадян житлом [3, с. 119]. Житлові правовідносини – це родове поняття, яке включає в себе різні види відносин, що виникають з приводу житла: по володінню, користуванню та розпорядженню житловими приміщеннями; забезпечення житлом соціально незахищених осіб; з управління та експлуатації житлового фонду та інші. Отже, ці правовідносини досить численні і різноманітні. У літературі вони диференціюються на дві групи: 1) організаційні правовідносини, які складаються по вертикалі на засадах влади і підпорядкування (наприклад, по управлінню житловим фондом, з обліку громадян, які потребують житло, і розподілу житлових приміщень); 2) майнові правовідносини, що складаються на засадах рівності їх учасників

Варто звернути увагу, що за своїм характером більшість житлових правовідносин може виникати лише серед дієздатних суб'єктів. Наприклад, вступати в відносини управління стосовно житлового фонду, фактично, дитина за віковим цензом не може. Тому виникає питання, а чи може дитина, в загалі, виступати учасником житлових правовідносин. Для цього питання звернемось до деяких законодавчих дефініцій. Так, відповідно до: ст. 64 ЖК УРСР до членів сім'ї наймача слід відносити дружину наймача, їх дітей і батьків; ч. 1 ст. 405 ЦК України вказує, що члени сім'ї власника житла, які проживають разом з ним, мають право на користування цим житлом відповідно до закону. Дещо ширше та докладніше передбачені права даних осіб в ст. 156 ЖК УРСР. Так, члени сім'ї власника жилого будинку (квартири), які проживають разом з ним у будинку (квартирі), що йому належить, користуються жилим приміщенням нарівні з власником будинку (квартири), якщо при їх вселенні не було іншої угоди про порядок користування цим приміщенням. На вселення до батьків їх неповнолітніх дітей згоди власника не потрібно. Члени сім'ї власника будинку (квартири) зобов'язані дбайливо ставитися до жилого будинку (квартири).

На підставі, аналізу вказаних нормативних актів, можна стверджувати наступне. Дитина може виступати учасником житлових правовідносин, як пасивний суб'єкт, оскільки вона може мати декілька правових статусів. Так, можна визначити наступний статус дитини у житлових правовідносинах: статус дитини – власника житла; статус – члена сім'ї власника, наймача житла. При цьому повноваження дитини щодо управління житла, її обов'язки щодо житлового приміщення до повноліття делегуються батькам.

Список використаних джерел:

1. Аврамова О.Є. Позбавлення суб'єктивного права на житло : автореф. дис...канд.юрид.наук. : 12.00.03 / Аврамова Ольга Євгенівна. – Харків, 2008. – 20 с.
2. Абрамов В.И. Права ребенка в России: (теоретический аспект) / под ред. Н.И. Матусова. – Саратов, 2005. – 311 с
3. Седугин П.И. Жилищное право: Учебник для вузов. – М. : Издательская группа ИНФРА М–НОРМА, 1997. – 320 с.

УДК: 343.2

Нетреба А.А.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ НЕПОВНОЛІТНІХ

КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж імені І.С. Нечуя-Левицького»

Науковий керівник: Кобилинська І. М.

Діяльність органів державної влади у сфері захисту прав молоді в останні роки все частіше стає предметом правових досліджень. Поряд з цим чимало аспектів цієї складної проблеми, в тому числі, питання ефективного механізму захисту прав молоді, виявлення причин та умов, які підштовхують неповнолітніх до злочинної діяльності, проблема вдосконалення правових засад боротьби зі злочинами серед цієї категорії осіб, притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення таких злочинів, їх правильної кваліфікації, призначення справедливого покарання, на сьогодні ґрунтовно не проаналізовано. Тому предметом аналізу і дослідження в моїй роботі стануть саме ці правові інститути.

Чинне кримінальне законодавство України передбачає певні особливості притягнення неповнолітніх до відповідальності, звільнення від відповідальності, призначення покарання, звільнення від покарання і його відбування. Необхідність виділення таких особливостей і виокремлення спеціальних норм про кримінальну відповідальність і покарання неповнолітніх обумовлена принципами справедливості, законності,

гуманізму, а також особливостями психології неповнолітніх, зокрема їх схильності до сприйняття стороннього впливу.

Чи є досить ефективна передбачена законом система особливостей кримінальної відповідальності і покарання неповнолітніх? На мій погляд, існує декілька проблем, що стосуються притягнення неповнолітніх до кримінальної відповідальності і застосування до них покарань та інших заходів впливу, які потрібно вирішити шляхом внесення змін та доповнень до чинного законодавства, адже ті незначні, на перший погляд, недоліки кримінально-правового законодавства можуть призвести до неправильної кваліфікації, а як наслідок – до незаконних вироків та несправедливих покарань.

Насамперед, наявність в кримінальному праві положення про те, що вчинення злочину неповнолітньою особою є обставиною, що пом'якшує покарання, є досягненням права України і свідчить про гуманність нашого кримінального законодавства. Однак в п.6 ч.1 ст.67 КК України законодавець визначив вчинення злочину щодо малолітнього як обставину, що обтяжує покарання, не враховуючи те, що вплив злочинця на неповнолітню особу є не менш тяжким і небезпечним злочином, і так само негативно впливає на фізичний і психічний стан ще несформованої особистості. Тому пропоную п.6 ч.1 ст.67 КК України викласти в такій редакції «вчинення злочину щодо малолітнього, неповнолітнього, особи похилого віку або особи, що перебуває в безпорадному стані».

Що стосується застосування до неповнолітніх заходів впливу з боку держави, то, зокрема, перераховані у ч.2 ст.105 КК України примусові заходи виховного характеру є, на мою думку, не достатньо ефективними, оскільки, здебільшого, передбачають захист неповнолітнього від шкідливого впливу мікросередовища, а також мають за мету за допомогою контролю нормалізувати або змінити його поведінку. Зважаючи на такі негативні соціальні явища, як алкоголізм, наркоманія, токсикоманія серед неповнолітніх, доцільно було б надати можливість суду застосувати до неповнолітніх злочинців такий примусовий захід виховного характеру, як направлення в центри медико-соціальної реабілітації.

Існують і інші проблеми застосування примусових заходів виховного характеру. Наприклад, при передачі неповнолітніх під нагляд їхніх батьків суди, в деяких випадках, не заслуховують пояснення законних представників, не з'ясовують здатність батьків забезпечити позитивний виховний вплив на неповнолітніх, контролювати їх поведінку, що може призвести до негативних наслідків. До того ж судова практика свідчить, що примусовий захід виховного характеру у вигляді передачі під нагляд батьків у більшості випадках є малоефективним. Більшість таких неповнолітніх давно вийшли з-під контролю батьків або батьки негативно впливають на них. При вирішенні питання про вибір заходу впливу стосовно неповнолітнього правопорушника з метою його виправлення,

крім правильної оцінки загальних вікових психологічних особливостей, потрібний аналіз індивідуальних психологічних властивостей особистості конкретного правопорушника, відомостей про риси його характеру, волі та інших ознак, що визначають його поведінку [3]. Дуже часто в справах відсутні дані про здоров'я та загальний розвиток неповнолітнього. Медичний огляд неповнолітніх для визначення можливості їх утримання у загальноосвітніх школах та професійних училищах соціальної реабілітації повинен провадитися до розгляду справ у судах, але, на жаль, ця важлива норма, яка передбачена п.1 ч.1 ст. 485 КПК України, не завжди виконується [3].

Складним також є питання про застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх, які за станом здоров'я не можуть бути направлені до загальноосвітньої школи соціальної реабілітації або професійного училища соціальної реабілітації [11]. За наявності таких захворювань як, туберкульоз, ревматизм, уроджені вади серця, інфекційні та венеричні хвороби, виразкова хвороба шлунка, бронхіальна астма з тяжкими частими приступами, захворювання крові, цукровий діабет, а також хворі на СНІД суди не можуть направляти неповнолітніх до спеціальної навчально-виховної установи [10]. Найчастіше до цих дітей застосовують такий примусовий захід виховного характеру, як передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, який часто виявляється малоефективним. Тому в законодавстві варто було б передбачити для таких виняткових випадків альтернативні, більш ефективні, засоби впливу на неповнолітніх.

Застосування примусових заходів виховного характеру та кримінальних покарань до неповнолітніх матиме позитивний виховний вплив, якщо підліток відчує, що до нього поставилися справедливо. Грубе, жорстоке, несправедливе обходження з неповнолітнім має негативний вплив та є однією з причин, що сприяє рецидиву злочинів. Я вважаю, що потрібно створити окрему ланку судів, наприклад, суди у справах неповнолітніх, де б справи таких осіб розглядали не найстарші за віком судді з певним досвідом роботи [6], а судді, які, окрім вищої юридичної освіти, мають вищу педагогічну освіту. Така вимога до суддів, на мою думку, надасть можливість більш кваліфіковано розглядати дані справи.

Непоодинокі випадки, коли у суддів виникають труднощі і з призначенням кримінальних покарань неповнолітнім, зокрема при призначенні штрафу. Наприклад, за ч.1 ст. 296 КК України осудна особа, яка скоїла злочин (хуліганство) і якій виповнилось 14 років, карається штрафом або арештом, або обмеженням волі [2]. Було б доречним застосувати до 14-річного злочинця, який скоїв цей злочин, за наявності певних обставин, найменш суворий із перерахованих видів покарання: штраф. Але штраф, як зазначалося вище, застосовується лише до неповнолітніх, що мають самостійний дохід, власні кошти або майно, на

яке може бути звернене стягнення [4]. Таких неповнолітніх практично немає, тому що згідно з КЗпП працювати може особа, якій виповнилося 16 років, і лише в окремих випадках, з 15, 14 років [4]. Згідно зі ст. 101 КК арешт може застосовуватися лише до неповнолітнього, який на момент постановлення вироку досяг 16 років. Покарання у вигляді обмеження волі до неповнолітнього відповідно до ч.3 ст.61 КК України взагалі не застосовується [2]. Отже, якщо санкцією закону, за яким засуджується неповнолітній, передбачено лише такі види покарань, які з огляду на визначені законодавцем види покарань, на вік підсудного чи його стан не можуть до нього застосовуватися, суд звільняє його від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру відповідно до ст. 97 КК України [12, с.241], або відповідно до ч.2 ст.284 КПК закриває кримінальне провадження у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності[3], або постановляє обвинувальний вирок і звільняє засудженого від покарання відповідно до ст.105 КК України [12, с.253]. Але в окремих випадках за наявності обставин, що обтяжують покарання, суд може винести вирок і з призначенням покарання, яке можна застосувати, тобто більш суворого, ніж могло б бути застосоване. Таким чином, в одному випадку, неповнолітній залишається непокараним, а в іншому – покараним занадто.

Особливої уваги також потребує питання профілактики злочинності серед неповнолітніх. Суди повинні активніше залучати громадськість до вирішення питань, які виникають при розгляді справ стосовно неповнолітніх та при виконанні вироків чи інших судових рішень щодо них. Особливу увагу сьогодні потрібно приділяти вивченню професійної злочинності і її попередженню. Важливим засобом запобігання злочинності серед неповнолітніх є встановлення і притягнення до кримінальної відповідальності дорослих осіб, які спонукають неповнолітніх до вчинення злочину, та встановлення таким особам більш жорстких покарань.

На сьогодні вивчення стану, рівня, структури та динаміки злочинності неповнолітніх вказує на необхідність ефективної діяльності у сфері профілактики злочинів неповнолітніх та розроблення ряду заходів профілактичного характеру, а також створення підґрунтя для здійснення заходів загального характеру, спрямованих на покращення умов шкільного навчання і виховання, на поширення мережі позашкільних установ, працевлаштування неповнолітніх тощо.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.161.
2. Кримінальний кодекс України. – К.: Паливода А.В., 2014.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. – К.: Паливода А.В., 2014
4. Кодекс законів про працю. – К.: Паливода А.В., 2014.

5. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 05.02.1993. (в редакції від 01.01.2013.)
6. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24.01.1995. (в редакції від 26.10.2014.)
7. Про судову систему і статус суддів: Закон України від 70.08.2010 (в редакції від 26.10.2014.)
8. Положення про загальноосвітню школу соціальної реабілітації. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 13.10.1993.
9. Положення про професійне училище соціальної реабілітації. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 13.10.1993.
10. Інструкція про медичне обстеження дітей і підлітків, які направляються до загальноосвітніх шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації для дітей і підлітків, які потребують особливих умов виховання. Затверджена наказом МОЗ та МО України № 137/131 від 05.05.1997.
11. Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру: Постанова ПВС України №2 від 15.05.2006.
12. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За редакцією М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 9-те видання, перероблене та доповнене. – К.: Юридична думка, 2012. – 1316с.
13. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник для студентів юридичних спеціальних вищих закладів освіти / За ред. професорів М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – Київ - Харків: Юрінком Інтер – Право, 2002 р. – 416с.

УДК: 342.52

Ніколенко Б. В.
СВІТОВІ МОДЕЛІ ІНСТИТУТУ ОМБУДСМАНА

*Черкаський національний університет імені Богдана
Хмельницького*

Науковий керівник: Коваль Т. В., к. і. н.

Актуальність теми. В умовах реформування українського суспільства, демократизації взаємовідносин між державою та особою, налагодженні конструктивної співпраці між представниками владних структур та пересічними громадянами особливого значення набуває розвиток інституцій, діяльність яких має на меті захист прав людини. В Україні таким інститутом є Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, або омбудсман.

Сутність наукової розробки проблеми. Правова природа інституту омбудсмана стала предметом наукового інтересу багатьох вчених, зокрема Н. Карпачової, А. Зеленцова, О. Марцеляка, Н. Науліка, М. Савенка, В. Бойцова та ін.

Мета. Метою вказаної статті є з'ясувати, які існують світові моделі інституту омбудсмана, визначити їхні особливості.

Викладення основного матеріалу. Відповідно до визначення Міжнародної асоціації юристів, народний захисник, парламентський комісар – «омбудсман» – це «служба, передбачена Конституцією або актом законодавчої влади, очолювана незалежним державною посадовою особою високого рангу, яка відповідальна перед законодавчою владою, отримує скарги від потерпілих осіб на державні органи, службовців, наймачів або діє на власний розсуд і уповноважена проводити розслідування, рекомендувати коригувальні дії, подавати доповіді» [1, с. 21].

Існує й інше визначення аналізованого інституту, зокрема: «омбудсман – це державна служба, передбачена конституцією і очолювана незалежною державною посадовою особою вищого рангу, яка відповідальна тільки перед законом» [2, с. 129].

У різних країнах інститут омбудсмена створюється, як на національному рівні, так і на рівні регіонів, а іноді й на рівні муніципалітетів, а також можуть вводитися посади «спеціалізованих» омбудсменів, які працюють з конкретних напрямків захисту прав людини (у справах армії, з прав споживачів, з проблем гендерної дискримінації тощо).

У світовій практиці відомі три моделі інституту омбудсмена, які розрізняються його місцем у державно-правовій системі, порядком його призначення, підпорядкованістю (підзвітністю) тій чи іншій гілці влади або відсутністю такої, обсягом повноважень і т.д. [3, с. 72].

Ось ці три моделі:

1. Виконавчий омбудсмен. Він є органом виконавчої влади, призначається урядом або президентом, йому підконтрольний і підзвітний. Цей варіант зустрічається порівняно рідко. Зокрема, у Франції працює медіатор, який призначається Радою Міністрів. Подібний інститут діє в деяких штатах США. У Росії в окремих регіонах зберігаються комісії з прав людини «при Президентів» і «при губернаторів».

2. Незалежний омбудсмен. Він являє собою особливу і самостійну гілку влади, рівень якої відповідає рівню законодавчої, виконавчої та судової влади. При цьому він може бути призначений президентом або парламентом, але після призначення не підпорядковується органу, який його призначив. Така модель омбудсмена існує в Португалії (Проведор юстиції), Намібії та Нідерландах.

3. Парламентський омбудсмен. Він знаходиться в системі законодавчої гілки влади, призначається (обирається) парламентом і підзвітний (або підконтрольний) йому. Він виступає як орган парламенту, але має широкі повноваження, що надають йому певну самостійність і незалежність від самого парламенту. Основним напрямком діяльності класичного парламентського омбудсмена є контроль за діяльністю адміністрації та її посадових осіб (на відміну від двох інших моделей, в

яких його контроль поширюється як на виконавчу, так і на законодавчу владу).

У більшості країн, де існує інститут омбудсмена, він належить саме парламентській моделі. Це природно, оскільки історично омбудсмен - дитя парламенту [4, с. 74]. Він виник саме як орган парламентського контролю над адміністрацією, як результат боротьби парламенту (тобто представників народу) за права і свободи людини і громадянина, проголошені конституцією. Парламентська модель більш органічна не лише з огляду на історію, але і в сучасному контексті, оскільки основні порушення прав громадян мають місце при їх взаємовідносинах громадян з виконавчими органами державної влади. Саме чиновники винні в більшій частині порушень громадянських прав і свобод.

Інститут омбудсмена в правових системах цивілізованих країн світу справедливо вважається важливим механізмом захисту прав людини і зміцнення законності в діяльності державних органів [5, с. 369].

Широкі наглядові функції за діяльністю апарату і посадових осіб усіх рівнів, якими наділений омбудсмен з метою захисту прав і законних інтересів громадян, визначають його високий авторитет і широке визнання громадськістю.

Це пов'язано з багатьма демократичними рисами, що характеризують його статус і забезпечують ефективність його діяльності: незалежним становищем в системі державних органів; відкритістю та доступністю для усіх громадян, що потребують захисту своїх прав і свобод; відсутністю формалізованих процедур розгляду скарг і звернень; безкоштовністю надання громадянам допомоги і т.д. Всі ці принципи і процедури, на яких ґрунтується діяльність омбудсмена, мають особливе значення для виконання ним функції захисту прав і свобод людини від зловживань і свавілля з боку державного апарату та посадових осіб [6, с. 368-369].

На думку австрійського омбудсмена, професора, доктора права В. Пікля, створення і діяльність інституту омбудсмена відкрили нову главу у відносинах між державою і громадянином, між особами, наділеними владою, і керованими [5, с. 369].

Таким чином, інститут омбудсмена, який отримав у другій половині ХХ століття широке поширення, довів свою ефективність і знайшов міцні позиції в системі правозахисних механізмів багатьох країн світу [7, с. 365].

Список використаної літератури:

1. Комарова В.В. Уповноважений з прав людини в Російській Федерації. // Держава і право, 1999, № 9, с. 21.
2. Лебедев А.І. В апараті Уповноваженого з прав людини в Російській Федерації. // Московський журнал міжнародного права, № 1/2000/37, січень-березень, с. 129.

3. Ліверовських А.А., Романків Л.П., Худяков А.А., Худяков А.І. Про правовий статус Уповноваженого з прав людини. // Вчені записки, випуск другий. - СПб: Інститут права, 1999, с. 72.
4. Ліверовських А.А., Романків Л.П., Худяков А.А., Худяков А.І. Про правовий статус Уповноваженого з прав людини. // Вчені записки, випуск другий. - СПб: Інститут права, 1999, с. 74.
5. Загальна теорія прав людини. / Керівник авторського колективу і відповідальний редактор доктор юридичних наук Є.А. Лукашова.- М.: Видавництво НОРМА, 1996. С. 369.
6. Загальна теорія прав людини. / Керівник авторського колективу і відповідальний редактор доктор юридичних наук Є.А. Лукашова.- М.: Видавництво НОРМА, 1996. С. 368-369.
7. Загальна теорія прав людини. / Керівник авторського колективу і відповідальний редактор доктор юридичних наук Є.А. Лукашова.- М.: Видавництво НОРМА, 1996. С. 365.

УДК: 342.8

Обрусний Ю. І.

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Черкаський кооперативний економіко-правовий коледж

Науковий керівник: Колісник А. С., к. ю. н.

Пріоритетним видом юридичної відповідальності у конституційному праві України є конституційно-правова відповідальність. На сьогодні конституційно-правова відповідальність сформувалася як інститут конституційного права та елемент системи його гарантій. З часу прийняття Конституції України проблема конституційно-правової відповідальності залишається однією із пріоритетних у науці конституційного права, про що свідчать численні наукові публікації. Водночас конституційно-правова відповідальність, як теоретична й практична проблема, і нині зберігає свою актуальність. Це зумовлено її недостатньою розробленістю у сучасній вітчизняній науці; поверховим ставленням як до виду юридичної відповідальності на рівні як загальної, так і професійно-юридичної свідомості; відсутністю прямого закріплення у чинному законодавстві та іншими чинниками. Тому важливе значення має дослідження юридичної природи та суті конституційно-правової відповідальності, її основних рис та специфіки.

Конституційно-правова відповідальність, як і будь-яка інша юридична категорія потребує детермінації, визначення. У конституційному праві України не існує єдиного загально визнаного поняття конституційно-правової відповідальності, що пояснюється різницею у методологічних

підходах щодо її дослідження та відсутністю нормативно-правового визначення у чинному законодавстві.

Конституційно-правову відповідальність традиційно прийнято розглядати в позитивному (заохочувальному) та негативному (охоронному) аспектах. Учені хоча і вказують на двохаспектність конституційно-правової відповідальності, але, як правило, детально досліджують лише її негативний аспект.

Негативна (ретроспективна) конституційно-правова відповідальність передбачає виникнення суспільних відносин, які є негативною реакцією з боку держави на вже вчинене конституційне правопорушення, та полягає в тому, що суб'єкт цього правопорушення зазнає визначеної санкціями особою та майнової шкоди. Під позитивною конституційно-правовою відповідальністю розуміють позитивне діяння суб'єкта конституційно-правових відносин, наслідки якого перевищують вимоги конституційно-правових приписів і заохочуються державою в межах і формах, передбачених чинним законодавством [1, с. 33].

Виникає потреба про формулювання такого поняття конституційно-правової відповідальності, що б враховувало обидва аспекти. У науковій літературі можна зустріти різні формулювання такого універсального визначення. На нашу думку, одне з найбільш вдалих комплексних визначень поняття конституційно-правової відповідальності запропоноване Л. Наливайко: конституційно-правова відповідальність — це вид соціальної та юридичної відповідальності, який існує у сфері конституційно-правових відносин, передбачений нормами конституційного права, характеризується специфічним колом суб'єктів, механізмом реалізації та санкціями й полягає у примусовому застосуванні заходів впливу за протиправне діяння та у відповідальному стані зобов'язаного суб'єкта, виступає найважливішою гарантією реалізації й захисту Конституції [2, с. 47].

З приводу прямого закріплення вказаного поняття у нормативно-правових актах вчені висловлюють цілком протилежні думки. Так, Л. Наливайко пропонує розробити і прийняти Закон України «Про конституційно-правову відповідальність» [2, с. 49], Ю. Тодика вказує на передчасність такого закону [3, с. 30], на думку інших дослідників, доцільно звернутися до Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення поняття конституційно-правової відповідальності.

Конституційно-правовій відповідальності властиві загальні та особливі ознаки, що визначають особливості її правової природи. За загальними ознаками це вид соціальної відповідальності; має позитивне (проспективне) і негативне (ретроспективне) значення; є наслідком конституційного делікту; інститутом відповідної галузі права тощо. До особливих ознак відносять її системоутворюючий характер; чітко виявлений політичний характер; наявність конституційних санкцій як міри

юридичної відповідальності; специфічність підстав; особливе коло суб'єктів, особливі процесуальні форми реалізації тощо.

Для конституційно-правової відповідальності характерним є те, що не існує єдиної процедурної форми її застосування. Проблемними аспектами застосування конституційно-правової відповідальності є також фрагментарність та розрізненість, значна кількість прогалин процесуального порядку притягнення до конституційно-правової відповідальності.

Для впорядкування складових інституту конституційно-правової відповідальності науковці пропонують ухвалити закон «Про конституційно-правову відповідальність», а в перспективі – Конституційно-деліктний кодекс України, або закріпити зазначені складові у межах конкретних законів, що регламентують правовий статус державних інституцій, посадових осіб. Ми приєднуємося до думки вчених щодо необхідності розробки і прийняття спеціального закону, який би встановлював поняття, підстави, коло суб'єктів, механізм застосування конституційно-правової відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Погорілко В. Ф. Юридична відповідальність за порушення конституційного законодавства України / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко // Часопис Київського університету права. – 2001. – № 1. – С. 30–39.
2. Наливайко Л.Р. Проблеми визначення поняття, специфічних ознак та функцій конституційно-правової відповідальності / Л.Р. Наливайко // Право України. – 1993. – № 10. – С. 45– 50.
3. Конституційне право України: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/ За ред. Ю. М. Тодики. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. – 544 с.

УДК: 343.161 (09)

Омельченко Н. А.

СУД ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Науковий керівник: **Обрусна С. Ю., д.ю.н., доцент**

Справедливе судочинство та належний захист прав і свобод людини можливі не лише за наявності досконалого процесуального законодавства, а й організації роботи судової системи. Не менш важливе значення має реалізація конституційного та законодавчого положень щодо безпосередньої участі народу у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних.

Загальновідомо, що в основу суду присяжних покладено ідею суду рівних, тобто право на нього пов'язувалось саме з правом постати перед судом, рівних собі. На вітчизняних теренах зачатки суду присяжних дослідники простежують у давній судовій інституції – копному суді, закріпленому ще у нормах «Руської правди» [1, с. 5]. Досить часто з присяжними порівнюють лавників, які обиралися народом з числа мудрих і авторитетних жителів міст, де діяло магдебурзьке право [2, с. 18]. Традиційно у козацькому звичаєвому праві суд рівних діяв за правилом: «де три козаки, там двоє судять третього». Тому в процесі реалізації судової реформи 1864 року запровадження суду присяжних російської моделі та відродження самої ідеї функціонування судової інституції такого типу було досить успішним, хоча й мало свої особливості. Наявність історичного досвіду функціонування суду присяжних дає можливість дослідникам говорити не про запровадження сьогодні в Україні нового інституту, а про реінституцію суду, діяльність якого була припинена на довгий час [1, с.14].

В ході проведення судової реформи 1864 року суд присяжних набув рис повноцінного юридичного інституту, тому розгляд історичного досвіду його функціонування у вказаний період заслуговує особливої уваги. Визначальним фактором, що сприяв введенню суду присяжних у ході реформи 1864 року, була поява в адміністрації чиновників-юристів, які, ставши суб'єктами управлінського процесу, визначали зміст, особливості та характер реформування.

З погляду організаційно-правових засад функціонування суду присяжних особливої уваги заслуговують перші три частини Статутів, що визначали порядок функціонування системи органів та установ, що здійснювали судову владу. Зокрема, у розділі 2 «Учреждения судебных установлений» «О присяжных заседателях» було детально виписано порядок організації роботи суду присяжних, який включав: вимоги до кандидата в присяжні, формування списків присяжних, їх проходження, затвердження тощо. Всі ж процесуальні процедури, пов'язані із діяльністю суду присяжних, визначалися «Уставом уголовного судопроизводства» [3].

Позитивно, що нові суди починали діяти поступово, після визначення порядку закриття справ у старих судових установах і їх передачі новим судам. Разом з тим суд присяжних з початку свого функціонування зіткнувся з низкою проблем. Функціонування суду присяжних сприяло накопиченню як позитивного, так і негативного досвіду; виокремлювалися проблем як організаційного, так і процесуального характеру, що обговорювалися в урядових та суспільних колах. Аналіз публіцистики, періодики, наукових праць вказаного періоду та подальших років свідчить, що незважаючи на неоднозначне, інколи цілком полярне ставлення, на прийняття низки нормативно-правових актів,

що обмежували його компетенцію, суд присяжних утвердився як інституція, здатна успішно здійснювати свої функції.

Запровадження та функціонування суду присяжних є актуальною проблемою і для сучасності. Як уже зазначалося, організаційно-правові засади його діяльності виписано на законодавчому рівні. Процесуальну сторону діяльності присяжних визначено в новій редакції Кримінально-процесуального кодексу. Аналіз вказаних статей дає змогу простежити тенденцію взаємозв'язку з історичним досвідом. Разом з тим, як свідчить історичний досвід, таке формулювання не забезпечить усю повноту функціонування вказаного інституту на практиці. Цей процес потребуватиме прийняття низки нормативно-правових актів або окремого закону «Про суд присяжних». Впровадження суду присяжних потребує глибокого теоретичного обґрунтування, вагомої законопроектної та копіткої підготовчої роботи. Важливо відпрацювати організаційні моменти формування корпусу присяжних, а потім опрацювати шляхи та методи залучення їх до здійснення правосуддя. За таких умов можна якісно вирішити проблему такої форми участі народу в судочинстві як суд присяжних, підвищити ефективність правосуддя та довіру народу до його здійснення.

Список використаних джерел:

1. Тернавська В.М. Інститут суду присяжних в Україні (історико-правовий аспект) Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Спец. 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних та правових вчень. – К., 2007. – 16 с.
2. Білоус А.О. Органи міського самоврядування на Київщині у XV-XVII ст. Тези міжнародної науково-практичної конференції „Актуальні проблеми розвитку міст та міського самоврядування (історія і сучасність) / А.О. Білоус. – Рівне, 1998. – С. 18–19.
3. Учреждение судебных установлений от 20 ноября 1864 года [Електронний ресурс] // Режим доступу: constitution.garant.ru/history/act1600-1918/3450/

УДК: 343.122

Осінська О. М.
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І ЗАКОННИХ
ІНТЕРЕСІВ ПОТЕРПІЛОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ
 Науковий керівник: Теремецький В. І., д. ю. н., професор

У ст. 3 Конституції України зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, адже держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини є основним обов'язком держави.

Цій нормі кореспондує зміст ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), згідно із якою завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження.

Одним із суб'єктів кримінальних процесуальних правовідносин є потерпілий, який потребує захисту своїх прав та законних інтересів з боку держави, при цьому не завжди маючи реальні можливості для цього.

Відповідно до ч. 2 ст. 55 КПК України права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого. Отже, в законі чітко визначений момент набуття особою процесуального статусу потерпілого.

Ч. 6 ст. 55 КПК України передбачена можливість набуття процесуального статусу потерпілого близьким родичем або членом сім'ї особи, яка внаслідок кримінального правопорушення перебуває у стані, який унеможливає подання нею відповідної заяви. Однак виникає питання, хто набуде процесуального статусу потерпілого у випадку, якщо в особи, яка перебуває у такому стані, немає близьких родичів або членів сім'ї. Очевидно те, що така особа набуде лише процесуального статусу свідка, оскільки згідно з ч. 7 ст. 55 КПК України якщо особа не подала заяву про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяву про залучення її до провадження як потерпілого, то слідчий, прокурор, суд має право визнати особу потерпілою лише за її письмової згодою, а за відсутності такої згоди особа може бути залучена до кримінального провадження як свідок. Проте процесуальний статус потерпілого значно відрізняється від процесуального статусу свідка не тільки своєю

кримінально-процесуальною функцією, а й об'ємом прав, яким він наділяється. У зв'язку з цим можливо виникнення такої ситуації, коли особа, яка з об'єктивних причин не подала відповідної заяви або письмової згоди про визнання її потерпілою, фактично обмежується у реалізації своїх прав як потерпілий, оскільки наділяється лише правами свідка, перелік котрих значно вужчий. У такому випадку було би логічним, якщо слідчий, прокурор, суд отримали б право визнавати особу потерпілою без її письмової згоди на те або відповідної заяви у випадках, передбачених законом.

Наступним кроком стане встановлення вичерпного переліку випадків, в яких слідчий, прокурор, суд мають право визнавати особу потерпілою без подання нею відповідної заяви або письмової згоди про визнання її потерпілою. Наприклад, внаслідок кримінального правопорушення особа може перебувати у певному триваючому фізіологічному стані, через який особа втрачає свідомість, реакцію на зовнішні подразники та здатність до будь-якого волевиявлення. До таких фізіологічних станів потрібно зарахувати сон, кому, летаргію та повний параліч. Якщо медичним працівником буде встановлено, що потерпіла особа знаходиться в одному із цих фізіологічних станів і не має прогнозу на швидке видужання, слідчий, прокурор, суд повинні визнати особу потерпілою за власною ініціативою на підставі рекомендації вказаного медпрацівника.

Оскільки особа, яка знаходиться у такому фізіологічному стані, не зможе самостійно користуватися своїми процесуальними правами та виконувати процесуальні обов'язки, тому було б доцільно надати їй представника.

Згідно з ч. 1 ст. 58 КПК України представником потерпілого у кримінальному провадженні може бути особа, яка має право бути захисником, а це виключно адвокати. Робота представника має оплачуватися, а в даному випадку потерпілий, знаходячись в одному із фізіологічних станів, перелічених вище, та при цьому не маючи близьких родичів або членів сім'ї, не буде мати можливості оплатити надані послуги. Отже, в цьому випадку потерпілий знов опиниться в ситуації, коли він хоч і набув статусу потерпілого, але фактично не може реалізувати комплекс своїх процесуальних прав та обов'язків. Таким чином, єдиною можливістю гарантувати потерпілому забезпечення його прав та законних інтересів через дії представника належним чином стане надання йому безоплатної правової допомоги. Проте ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» від 2 червня 2011 р. не передбачає її надання цій категорії потерпілих.

Враховуючи все вищенаведене, пропонується доповнити ст. 55 КПК України частиною 8 такого змісту: «Якщо в особи, яка перебуває у стані, котрий унеможливає подання нею відповідної заяви, немає близьких

родичів або членів сім'ї, і при цьому внаслідок кримінального правопорушення така особа знаходиться у фізіологічному стані сонору, коми, летаргії або повного паралічу і не має прогнозу на швидке видужання, слідчий, прокурор, суд повинні визнати особу потерпілою за власною ініціативою на підставі відповідної медичної рекомендації».

Також необхідно доповнити ч. 1 ст. 58 КПК України таким положенням: «Особі, визнаній потерпілою на підставі та в порядку, передбачених ч. 8 ст. 55 цього Кодексу, надається представник».

Також необхідно внести відповідні доповнення до ч. 1 ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу», згідно з якими «право на безоплатну вторинну правову допомогу матимуть також особи, визнані потерпілими на підставі та в порядку, передбачених ч. 8 ст. 55 Кримінального процесуального кодексу України».

УДК: 342.0

Палівода А. В.
ПРАВО НА ОСВІТУ

*КВНЗ КОР «Богуславський гуманний коледж імені І.С. Нечуя –
Левицького»*

Науковий керівник: Даниленко І. І.

Одним із важливих надбань людства, яке знайшло своє закріплення в міжнародно-правових актах, а також Конституції України, є право на освіту.

Актуальність теми полягає у глибоких політичних змінах, що відбуваються в нашій державі, обумовлені інтеграцією країни в русло загальних демократичних процесів світового розвитку. Проблеми людини, її права та свободи виступають головними складовими цих перетворень, бо зміни в економічній, політичній, соціальній, духовній сферах життя суспільства пов'язані з благополуччям кожного.

Метою доповіді є розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо вдосконалення державно-правового механізму забезпечення конституційного права людини і громадянина на освіту.

Конституція України статтею 53 гарантує: «Кожен має право на освіту. Повна загальна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам.

Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах» [1, с 14].

За останні роки в Україні з'явилося чимало нових пропозицій щодо становлення й розвитку системи освіти. Серед таких представників займає місце Кучерявенко М.П., який пропонує: «Поєднати та налагодити взаємодію між освітою та ринком праці у країні та запровадити умови активізації навчальних процесів та зв'язків всіх наукових осередків» [3].

Освіта в Україні базується на принципах: доступність, рівність, гуманізм, органічний зв'язок із національною та світовою історією та культурою, науковий і світський характер освіти, взаємозв'язок науки, освіти, виробництва, безперервність і різноманітність освіти [4, с 139].

Кожен громадянин незалежно від соціального походження, національності, політичних, релігійних та інших переконань, статі, майнового стану та інших ознак має право на здобуття освіти.

Аналіз дотримання права на освіту дає можливість зробити висновок щодо наявності в Україні досить значних проблем у цій сфері.

Перш за все фінансування освіти залишається на низькому рівні, хоча й було збільшено за останні декілька років. Існує також серйозна проблема неефективного витрачання отриманих коштів [5].

Проблема гуртожитків і підручників. Неможливо здійснювати повноцінний освітній процес без необхідних підручників або в приміщенні, що не відповідає мінімальним санітарно-технічним умовам [5].

Також розв'язання потребують такі проблеми: невідповідність освіти запитам особистості, суспільним потребам та світовим досягненням, знецінення соціального престижу освіченості та інтелектуальної діяльності, відсутність повної статистичної інформації про параметри функціонування системи освіти.

«Проблемою залишається не тільки реагування держави на освітні інновації, а й узагальнення позитивного досвіду та напрацювань інноваційних освітніх проектів, їх аналіз і відтворення в проблемних сферах»: наголошують Іванюк І.В., Овчарук О.В. [2].

Сьогодні Україна стоїть на шляху впровадження стратегій розвитку, які невід'ємно пов'язані зі світовими тенденціями та визначають освіту як найбільш пріоритетну сферу життєдіяльності.

Стратегічними пропозиціями вдосконалення освіти в Україні визначено:

- забезпечити ефективність їх використання коштів;
- вирішити проблему забезпечення студентів гуртожитками у вищих навчальних закладах України;
- удосконалити забезпечення навчальних закладів підручниками, а також самої процедури їх підготовки і затвердження;

- відродження і розбудова національної системи освіти як найважливішої ланки виховання свідомих громадян, формування освіченої, творчої особистості, забезпечення пріоритетного розвитку людини, відтворення й трансляції культури й духовності в усій різноманітності вітчизняних та світових зразків;
- виведення освіти на рівень розвинутих країн світу шляхом докорінного реформування її концептуальних, структурних та організаційних засад; подолання монопольного становища держави в освітній сфері через створення на рівноправній основі недержавних навчально-виховних закладів;
- глибокої демократизації традиційних навчально-виховних закладів; формування багатоваріантної інвестиційної політики у галузі освіти.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - ст.141.
2. Іванюк І.В., Овчарук О.В. Створення каталогу освітніх інновацій та інноваційних проектів в Україні: Наукова стаття / [Електронний ресурс]// – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/analytics/273-stvorenniya-katalogu-osvitnikh-innovatsij-ta-innovatsijnih-proektiv-v-ukrajini>
3. Кучерявенко М.П. Реформування вищої освіти: погляд зацікавленого...: Наукова стаття / [Електронний ресурс]// – Режим доступу: <http://kucheryavenko.com.ua/reformuvannya-vishho%D1%97-osviti-poglyad-zacikavlenogo/>
4. Основи правознавства / Раденко Т. В., Раденко В. Б., Кравчина І. Б., Лихачов Р. Б. – Х.: ФОП Співак В. Л., 2013. – 768 с. – (Серія «Практичний довідник»)
 5. Проблеми реалізації прав людини та громадянина в Україні: Монографія / Кол. авторів; За ред. Н.М.Оніщенко, О.В.Зайчука. - К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. - 424с.

УДК: 34.009(100)

Пашенко А.О.

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ В ПРАКТИЦІ ЕКОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

Науковий керівник: Завгородня В. М., к.ю.н., доцент

Україна як сучасна правова держава вибрала для себе одним із пріоритетних напрямів розвитку спрямованість на Європейський Союз. Це, вимагає, зокрема, адаптації законодавства України до законодавства ЄС,

впровадження у життя європейських цінностей, реформування інституцій, переходу до європейських стандартів, норм і процедур, а також розвитку двостороннього та багатостороннього співробітництва з країнами-членами ЄС, міжнародними організаціями тощо.

Європейський Союз розглядає екологічну безпеку, яка є частиною національної безпеки кожної держави, як важливу складову загальноєвропейської стабільності. Тому, охорона навколишнього середовища визначена пріоритетним напрямком співпраці між Україною та Європейським Союзом.

Формально та інституційно спільна екологічна політика в Європі бере свій початок від конференції глав держав та урядів, що відбулася 1972 року в Парижі. З середини 90-х років минулого сторіччя ефективна екологічна політика виділяється в один із пріоритетних напрямів діяльності ЄС (в 1998 році було проголошено про включення питань охорони навколишнього середовища в усі напрями політики). Важливим кроком стало підписання Амстердамського договору (1997 р.), у якому високий рівень екологічного захисту визначений як один з абсолютних пріоритетів ЄС [3].

Сьогодні екологічні проблеми набувають все більшої гостроти. Вони ще не до кінця усвідомлені людством, але для збереження життя на планеті ми вже маємо володіти механізмами їх вирішення, у першу чергу, через процес управління навколишнім середовищем і прийняття рішень в сфері охорони довкілля.

Взагалі, управління природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища – це механізм організації та система діяльності органів державної виконавчої влади і місцевого самоврядування у сфері публічних екологічних відносин, що виникають у зв'язку з природокористуванням, відтворенням природних ресурсів, охороною навколишнього природного середовища, забезпеченням екологічної безпеки [5, с. 35-36].

Найбільш суттєвими проблемами вітчизняного екологічного управління, на нашу думку, є: по-перше надмірна централізація повноважень, що знижує ефективність регіонального управління, неврахування територіальних інтересів у створенні екологічно безпечного довкілля; по-друге, управлінська криза, яка виникла внаслідок конституційної реформи і полягала у відмові від неефективних радянських ієрархічно-бюрократичних управлінських схем і труднощах переходу до більш гнучких демократичних методів врядування, які західноєвропейські держави опанували ще в XIX-XX ст. Україна за 23 роки своєї незалежності не встигла створити власних національних управлінських інститутів, і опинилась перед викликом, пов'язаним із впровадженням на українському ґрунті новітньої моделі «багаторівневого управління» («європейського врядування»), яка на сьогодні успішно застосовується в країнах ЄС [4].

В Білій Книзі Європейського союзу можна зустріти таке поняття як європейське врядування, воно визначається як низка правил, процесів та норм поведінки, що стосуються способу реалізації владних повноважень, особливо щодо питань забезпечення відкритості, участі громадськості, підзвітності, ефективності та скоординованості дій [1].

Європейська Комісія запровадила власну концепцію врядування у Білій книзі з європейського врядування, яка була прийнята Комісією в липні 2001 р. Біла книга містить низку рекомендацій та пропозицій щодо зміцнення демократії в Європі та підвищення легітимності інститутів ЄС шляхом покращення залучення громадськості, вдосконалення регуляторної політики та посилення ролі ЄС у світовому врядуванні [2, с. 7].

Принцип відкритості полягає в тому, що інституції повинні працювати більш відкрито, вони мають активно обмінюватись інформацією з державами-членами ЄС, відносно того, що робить ЄС та які рішення він приймає. Вони мають викладати інформацію мовою, що є доступною і зрозумілою широкому загалу. В Україні цей принцип слід узяти на озброєння, в тому числі, і в сфері екологічного управління. Якщо поширення екологічної інформації сьогодні більш-менш урегульовано у національному законодавстві, то вимоги до обґрунтування органами держави екологічно значущих рішень є явно недостатніми. Звідси низка зловживань при розподілі природних ресурсів, будівництві об'єктів, що шкідливо впливають на довкілля тощо. На подолання таких негативних явищ слід також спрямувати запровадження принципу участі, тобто розширення кола осіб та організацій для забезпечення якості, релевантності та ефективності.

Підзвітність передбачає, що ролі у законодавчому та виконавчому процесах повинні бути більш зрозумілими. А також вимагається більша ясність та відповідальність від держави.

Тож, завдяки використанню цих та інших принципів належного врядування, екологічна політика України має стати більш ефективною та своєчасною, забезпечувати належний рівень якості довкілля, враховувати оцінку майбутнього впливу та, у випадках, де це можливо, попереднього досвіду. Громадськість має отримувати все більше можливостей для участі в екологічному управлінні та активно її реалізовувати як самостійно, так і на партнерських засадах з органами державного та самоврядного екологічного управління.

Список використаної літератури:

1. Експертна група АЦ «Академія» з питань правового забезпечення соціально-економічної політики. Деякі засади й принципи державного управління в країнах Європейського Союзу, що забезпечують відкритість й соціально-економічну ефективність влади // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.academia.org.ua/index.php?p_id=46&page=2&id=473/

2. Практичний poradnik державного службовця з питань європейської інтеграції / уклад. Л.Л. Прокопенко, О.М. Рудік, І.Д. Шумляева; за заг. ред. Л.Л. Прокопенка. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2008. – Вип. 1: Європейське врядування. – 44 с.
3. Якушенко Л. “Аналіз досвіду Європейського співробітництва щодо формування і втілення інституцій та інструментів екологічної політики”. Аналітична записка // Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/840/>
4. Киричук О. Багаторівневе («мережеве») управління в Європейському Союзі: нові виклики для України / О. Киричук // Наук. вісн. «Демократичне врядування». – 2009. – Вип. 3: [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lvivacademy.com/visnik3/fail/+Kuruchuk.pdf>
5. Екологічне право України : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. — Х. : Право, 2009. – 328 с.

УДК: 349.6

Писана К. А.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ УТИЛІЗАЦІЇ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ

ДВНЗ «Українська Академія Банківської справи Національного банку України»

Науковий керівник: Завгородня В. М., к.ю.н., доцент

Життя та активна діяльність людини завжди супроводжується утворенням великої кількості відходів, підтвердженням цьому можуть бути звалища навколо міст, які займають значні площі. Особливе місце серед них складають побутові відходи, кількість яких непинно зростає в усіх містах України. Вивіз відходів на звалища та спалення, що активно застосовується в Україні, є екологічно найбільш недосконалим способом порятунку від них. Суттєвий дефект спалювання полягає в накопиченні великої кількості попелу, який вміщує чимало токсичних речовин. В останні роки прийнято багато нормативних актів, які регулюють процес поводження з відходами на всіх стадіях, але вони є здебільшого декларативними і містять багато суперечностей. Згідно із ст. 1 Закону України «Про відходи» утилізація передбачає використання відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів, але чіткого механізму такого використання немає [1].

Як забруднююча речовина, відходи створюють небезпеку навколишньому середовищу і підлягають видаленню з метою захисту довкілля від їх негативного впливу [4, с. 115]. Варто зазначити, що твердих побутових відходів утворюється значно більше, ніж перероблюється. Згідно з даними The Environmental Performance Index 2014 року, перше місце серед країн світу займає Швейцарія, а Україна – 95 [6]. Прикладом ефективного вирішення цієї проблеми, окрім Швейцарії, також може бути

Франція та Японія, де є спеціальні сміттєспалювальні засоби, а сміття проходить попереднє сортування. Є компостні підприємства, що утилізують побутові відходи і виробляють компост для виноградників та біогаз, що є прикладом використання відходів як необхідних ресурсів для життєдіяльності [3, с. 89].

Перш за все, необхідно забезпечити сортування сміття. В Україні ця проблема нерозривно пов'язана з підвищенням рівня екологічної освіти та самосвідомості населення. Держава, у свою чергу, мала б активно взятися за вирішення проблеми переробки відходів. На практиці стимулювання утилізації відходів здійснюється через певні дотації, екологічні податки і плату за розміщення сміття [4, с. 117]. На сьогодні майже не виконується ст. 35-1 Закону «Про відходи» щодо сортування побутових відходів, а також не прищвидшується розгляд законопроекту про заборону використання поліетиленових пакетів. Суттєвою проблемою є відсутність чіткої відповіді на питання, хто несе відповідальність за утилізацію побутових відходів. У законодавстві вказано, їх що збір, тимчасове зберігання та видалення входить до комунальних послуг. Тобто комунальні служби займаються проблемою вивезення відходів, але не переробкою.

Для запобігання утворенню великої кількості відходів у промисловості необхідно застосовувати особливі технології з мінімальною кількістю відходів, а у побуті достатньо змінити характер упаковки товарів. У країнах Західної Європи вже віддають перевагу екологічно-безпечній тарі. Тож і Україні доцільно провести реформування законодавства за прикладом США, де було прийнято низку законів, що зобов'язують виробників товарів повернутися від одноразових упаковок до багаторазової тари, зокрема до пляшок [5].

На початковому рівні для вирішення проблеми відходів слід здійснити наступні кроки:

1- Уточнити ст. 35-1 Закону «Про відходи» щодо сортування побутових відходів, визначивши, яким суб'єктом воно повинно здійснюватися, що забезпечить її виконання.

2- Доповнити ст. 13 Закону «Про житлово-комунальні послуги» нормою, яка б поклала зобов'язання на комунальні служби щодо вирішення питань утилізації відходів.

3- Доповнити ст. 16 Закону «Про відходи» пунктом, який би передбачав механізм використання відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів підприємствами, установами або організаціями.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про відходи» // Відомості Верховної Ради. – 1998. – №36 – 37. – С. 242 – 252.
2. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» // Відомості Верховної Ради. – 2004. – №47. – Ст. 514.

3. Гайнріх Д. Екологія : dtv-Atlas. Пер. з 4-го нім. / Д. Гайнріх, М. Герат. – К. : Знання-Прес, 2001. – 287 с.
4. Ігнатенко О. П. Економіко-екологічні аспекти рециклу вторресурсів з твердих побутових відходів/ О. П. Ігнатенко // Екологія і ресурси. – 2003. – №4. – С. 115 – 120.
5. Краснова І. О. Екологічне право США : порівняльно-правове дослідження : Автореф. ... дис. д-ра. юрид. наук : 12.00.06. – М., 1997 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://refrend.ru/796389.html>
6. Environmental Performance Index. Country rankings // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://epi.yale.edu/epi/country-rankings>

УДК: (477)34(09)

Потапенко А. С.

ІНСТИТУТ СУДУ ПРИСЯЖНИХ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ДЕМОКРАТИЧНОЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ

*Черкаський факультет Національного університету «Одеська
юридична академія»*

Науковий керівник: Раковська Ю. В., к. ю. н.

Постановка проблеми. В Україні триває процес проведення ряду демократичних реформ, серед яких значну увагу приділено судово-правовій реформі, з метою реального забезпечення прав та свобод людини і громадянина. Відповідно до положень Концепції судово-правової реформи в Україні, головною метою виступає реальне забезпечення самостійності та незалежності судових органів; реалізація демократичних ідей правосуддя, вироблених світовою наукою і практикою; гарантування права громадянина на розгляд його справи компетентним, незалежним і неупередженим судом у змагальному процесі. Одним з важливих інструментів у виконанні поставлених завдань є залучення пересічних громадян до розгляду разом з професійними суддями окремих категорій судових справ. Новелою українського судочинства, що уособлює участь громадян у здійсненні правосуддя, є суд присяжних.

Виклад основного матеріалу. Конституція та Закон України «Про судоустрій» передбачають необхідність залучення громадян до здійснення правосуддя за допомогою таких форм безпосередньої демократії, як інститут народних засідателів та інститут суду присяжних. Механізм роботи суду передбачено у Кримінально-процесуальному кодексі, прийнятому у 2012 році.

Традиційно суд присяжних розглядається як один з найдемократичніших інститутів, перевагами якого є широка колегіальність, менший ризик допущення судової помилки, більша

незалежність, гласність, підсилення змагальності, усунення бюрократичного духу [2, 254]. Світова юридична практика знає дві моделі суду присяжних – американську та європейську. Перша передбачає, що присяжні засідателі у нарадчій кімнаті самостійно без участі професійного судді вирішують питання факту та виносять вердикт про вину або невинуватість підсудного. Цей вердикт є обов'язковим для судді. Професійний суддя у такому процесі вирішує тільки правові питання і встановлює міру покарання. Друга модель значно відрізняється від першої, оскільки питання права і факту вирішують судді професіонали разом з представниками народу [3, 84]. Перші основи практичної реалізації конституційних положень заклав Закон «Про судоустрій України», прийнятий 7 лютого 2002 року. Законодавцем було визначено відповідний спосіб формування списків присяжних, вимоги до кандидатів у присяжні засідателі, підстави й порядок їх звільнення від виконання обов'язків, гарантії незалежності й недоторканності (ч. 2 ст. 72), умови матеріального забезпечення присяжних (ч. 3 ст. 72). Відповідно до цього закону, в Україні передбачена англо-американська модель суду присяжних. Вона на відміну від європейської моделі, чітко розмежує повноваження професійного судді і журі присяжних.

Принцип колегіального та одноособового розгляду справи закріплено у частині другій ст. 129 Конституції України, згідно з якою судочинство провадиться суддею одноособово, колегією суддів чи судом присяжних. Колегіальність забезпечує можливість ретельного дослідження всіх доказів, правильної та всебічної їх оцінки, ухвалення законного та обгрунтованого рішення у справі. На думку О. В. Колісник, народні засідателі не є суддями, хоча на них і покладаються зобов'язання з реалізації завдань та функцій судової влади. Вирішення справи за участю професійного судді і двох народних засідателів слід вважати колегіальним складом суду, однак колегію суддів вони не утворюють. Народні засідателі не мають достатніх правових знань для прийняття важливих судових рішень [1,11].

Правовий статус присяжних визначено у ст. 63 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Відповідно до цієї статті присяжними визнаються громадяни України, які у випадках, передбачених процесуальним законом, залучаються до здійснення правосуддя, забезпечуючи згідно з Конституцією України безпосередню участь народу у здійсненні правосуддя.

Згідно зі ст. 31 КПК суд присяжних може розглядати справу суду першої інстанції, якщо за вчинення злочину, в якому обвинувачується підсудний, передбачено покарання у вигляді довічного ув'язнення, і сам обвинувачений подав клопотання про розгляд його справи судом присяжних. До складу такого суду входять два професійні судді і троє присяжних.

Висновки. Можна по-різному ставитися до запровадження суду присяжних в Україні, порівнювати його з судом присяжних в країнах з англосаксонською системою права або вважати лише підміною поняття. Очевидно, що примирить опонентів лише час, коли цей інститут запрацює, і будуть помітними всі його недоліки і переваги.

Список використаних джерел:

1. Колісник О. В. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних відносин : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : Спец. 12.00.03 / О.В. Колісник. – Харків, 2008. – 20 с.
2. Куцин М. М. Суд присяжних: за і проти /М. М. Куцин// Вісник Національного Університету Внутрішніх справ. – 2005. – № 31. – С. 111-115.
3. Шишкін В. І. Судові системи країн світу: Навч. посібник. Кн. 1 – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 320 с.

УДК: 341.432

Слабоуз Я. В.

ВЗАЄМОДІЯ МІЖНАРОДНИХ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Національний університет державної податкової служби України
Науковий керівник: Шкелебей В. А., к. ю. н, доцент

У ст. 9 Конституції України вказано що міжнародні договори, що діють, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Це означає що положення міжнародних договорів про боротьбу з окремими видами злочинів обов'язково підлягають імплементації в ККУ [1].

Міжнародні організації, актами яких охороняється безпека, добробут людства є Організація Об'єднаних Націй, НАТО, Співдружність Незалежних Держав (СНД), Європейський Союз, ОБСЄ, інші.

Зв'язок кримінального права України і міжнародного права визначається тим, що деякі їх інститути регулюються і міжнародним, і кримінальним правом. Так, питання дії кримінального закону в просторі, його поширення на іноземців і осіб без громадянства питання про відповідальність осіб, які користуються дипломатичною недоторканістю, видача злочинців регулюються нормами як кримінального, так і міжнародного права. Цей зв'язок виявляється і в тому, що деякі міжнародно кримінально-правові норми введені в кримінальне законодавство на підставі міжнародних угод, до яких приєдналася Україна.

Основні міжнародні акти які імplementовані в законодавство України подано нижче.

Згідно Гаагської конвенції про боротьбу з незаконним захопленням повітряних судів в ККУ встановлена кримінальна відповідальність за угін повітряного судна з призначенням покарання від трьох до шести років [2,3]. Згідно з «Международной конвенции о борьбе с вербовкой, использованием, финансированием и обучением наемников» в КК введена стаття 447, яка встановлює відповідальність за найманство позбавлення волі від трьох до восьми років [2,4].

У Конвенції ООН з морського права статтею 101 визначено ознаки піратства, а за статтею 446 ККУ скомбіновано ці ознаки та призначено покарання від 5 до 12 років з конфіскацією майна. У цій же статті частиною другою передбачений рецидив такого злочину який карається від 8 до 15 років з конфіскацією майна [2,5].

Згідно з частиною першою статті 3 «Конвенции о предотвращении и наказании преступлений против лиц, пользующихся международной защитой, в том числе дипломатических агентов», кожна країна приймає міри для встановлення відповідальності щодо вбивства, насильства, загрози нападу, чи іншого щодо особи яка користується міжнародним захистом. Тому ККУ статтею 443,444 встановив норму яка зазначає що вбивство чи замах на вбивство представника іноземної держави карається позбавленням волі на строк від 8 до 15 років, або довічним позбавленням волі. Напад на службові приміщення осіб що мають міжнародний захист, викрадення цих осіб карається позбавленням волі на строк від 3 до 8 років, а погроза здійснення цього карається виправними роботами на строк до двох років або арештом до трьох місяців, або обмеженням волі до трьох років, або позбавленням волі до двох років [2,6].

На саміті НАТО 1999 року було започатковано ініціативу щодо зброї масового знищення, спрямованого на боротьбу проти нього. В міжнародних договорах вказано про недопустимість фінансування такої зброї, та її розповсюдження. Тому статтею 439,440 встановлено відповідальність за такі діяння. Якщо зброя спричинила загибель людей то це карається позбавленням волі на строк від 8 до 15 років або довічним позбавленням волі. Розроблення, збут, зберігання, інше карається позбавленням волі на строк від 3 до 10 років.

Конвенції про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден від 16 грудня 1970 р., Конвенції про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства від 10 березня 1998 р., учасницею яких є Україна. Там зазначено що особа яка насильно, шляхом погрози або іншим способом захоплює судно здійснює злочин і держава-член конвенції обов'язково має притягти до відповідальності таку особу [7]. Статтею 278 ККУ вказано що особи які вчиняють злочинні акти (угон, захоплення судна, блокування транспортних засобів) карається позбавленням волі від 3 до 6 років.

Стратегія Європейського Союзу по запобіганню та контролю організованої злочинності ставить за мету боротьбу з повторюваністю злочинів, та їх системною організацією. Так ККУ встановлює сильнішу відповідальність за вчинення злочину за попередньою змовою (ч.2 ст. 289 ККУ, де сказано що попередня змова незаконного заволодіння транспортом карається позбавленням волі від 3 до 8 років з конфіскацією майна, або без неї).

Інші документи які містять норми кримінального права: Рамочное решение Совета о повышении стандартов уголовной ответственности в целях наказания за помощь незаконному въезду, транзиту и пребыванию, Рекомендации относительно международного сотрудничества в области предупреждения преступности и уголовного правосудия в контексте развития, принятое Резолюцией 45/107 Генеральной Ассамблеи ООН, Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом.

Проаналізувавши вищезазначені положення і статті можемо стверджувати що кримінальне законодавство чітко відповідає нормам міжнародного права. Потрібно прагнути до подальшого вдосконалення кримінального права шляхом приєднання до нових міжнародних договорів.

Список використаних джерел:

1. Конституція України [текст]: Закон України станом на 28.06.2014 // Відомості Верховної Ради України – 1996.
2. Кримінальний кодекс України [текст]: Закон України станом на 31.10.2014 // Відомості Верховної Ради України – 2001.
3. Гаазька конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден [текст]: Міжнародна конвенція 1970 р.
4. Международная конвенция о борьбе с вербовкой, использованием, финансированием и обучением наемников [текст]: Принята резолюцией Генеральной Ассамблеи от 04.11.1989 г.
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права [текст]: Міжнародний документ від 10.12.1982 // Ратифікація від 03.06.1999.
6. Конвенции о предотвращении и наказании преступлений против лиц, пользующихся международной защитой, в том числе дипломатических агентов [текст]: Принята резолюцией Генеральной Ассамблеи ООН от 14.11.1973 г.
7. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства [текст]: Міжнародний документ від 10.03.1988 р. // Відомості Верховної Ради – 1993.

УДК: 347.155

Слизченко І. В.
МЕЖІ ЗДІЙСНЕННЯ ВЛАСНОГО РОЗСУДУ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ
ФІЗИЧНОЮ ОСОБОЮ СВОЇХ ПРА

Приватний вищий навчальний заклад «Фінансово-правовий коледж»

Науковий керівник: Мельник Я. Я., к.ю.н.

Цивільним кодексом України (надалі – ЦК України), зокрема ст.12 визначено право учасників цивільних правовідносин вільно, на власний розсуд розпоряджатися своїми цивільними правами, що по суті означає закріплення в ЦК України принципу «що не заборонено законом, то дозволено».

Проблему визначення меж здійснення свого суб'єктивного права фізичною особою за «власним розсудом» (чи то дотичними до цієї правової категорії понять), не є новою у доктрині цивільного права. Зокрема, показово, слід вказати на те, що питаннями безпосередньо меж здійснення суб'єктивних прав приділялась значна увага Стефанчуком М.О.; щодо меж здійснення права власності фізичною особою – Розгон О.В.; щодо здійснення фізичною особою своїх немайнових прав, належну увагу слід віддати Стефанчуку Р.О., а також чи мало іншим провідним науковцям-цивілістам сучасності. Разом з тим, чи мало питань щодо розсуду суб'єктів права присвячувалось й іншими вченими, а саме: Смельянов В.І., в кримінальному процесі – Макаренко А.С., Папкова О.А., і т.д. Проте, нажалі, безпосередньо у контексті меж здійснення власного розсуду при реалізації фізичною особою своїх прав, на нашу думку, приділялась не належна увага, що й власне обумовлює актуальність обраної нами тематики та визначається за мету дослідження [3 с. 56].

Визначаючи вільне здійснення особою цивільних прав, закон встановлює для цього низку гарантій. По-перше, встановлено, що нездійснення особою своїх цивільних прав не є підставою для їх припинення. Останнє викликане тим, що здійснення цивільних прав стимулюється перш за все майновою зацікавленістю учасників цивільних правовідносин. По-друге, презумпцію добросовісності та розумності здійснення особою свого цивільного права, що діє до того часу, коли інше буде встановлено судом. По-третє, учасники цивільних відносин мають право відмовитися від свого майнового права або передати відплатно або безвідплатно своє майнове право іншій особі, крім випадків, встановлених законом [2].

Частина 2 статті 13 ЦК України закріплює правило про те, що при здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватися від своїх дій, які б могли порушити права інших осіб, заподіяти шкоду навколишньому середовищу або культурній спадщині [3].

Наслідки недодержання меж здійснення цивільних прав встановлені ч.6. ст.13 ЦК України. У такому випадку суд може зобов'язати її припинити зловживання своїми правами, а також застосувати інші наслідки, встановлені законом [1].

Варто наголосити на тому, що у ч.2 та 3 ст.13 ЦК України йдеться мова виключно про «дії» стосовно когось або чогось та «шкоду» завдану комусь або чомусь, і жодної уваги не приділяється діям чи шкоді вчиненій собі, як суб'єкта цивільного права та пасивній поведінці у формі «бездіяльності», адже заподіювати шкоду можна не лише здійснюючи свої права а й утримуватися від їх здійснення. Слід зазначити, що це проблема не лише ст. 13 ЦК України а й усього ЦК України.

Що стосується шкоди вчиненій пасивною поведінкою у формі «бездіяльності», то тут можна навести такий приклад: якщо один співвласник може продати свою частину майна на вигідних для нього умовах, а інший співвласник утримується від відповіді і про цьому не має наміру купувати цю частину, то таким чином своєю бездіяльністю він може нанести шкоду, оскільки покупець може і не чикати цілий місяць для того, щоб нарешті придбати нерухомість[3].

Проаналізувавши текст норми ч.2 та 3 ст.13 Цивільного кодексу України, можна зробити висновок, що при здійсненні своїх цивільних прав особа яка навмисно порушила своє право або завдала шкоди своєму майну не порушила ні цивільних прав ні цивільних інтересів.

Тобто, якщо особа навмисно завдає шкоду своєму майну для отримання страхових виплат і такий випадок проаналізувати через призму норми ч.2 та 3 ст.13 Цивільного кодексу України то виходить так, що такими діями особа не порушила цивільних прав та інтересів.

Та зрештою, доцільно було б і вказати на те, що ч.2 ст.13 ЦК України викласти в такій редакції: при здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватися від дій (бездіяльності), які могли б порушити її права та права інших осіб, завдати шкоди довкіллю або культурній спадщині. Аналогічні зміни були б доцільні і в ч.3 ст.13 ЦК України, яка б звучала так: не допускаються дії (бездіяльність) особи, що вчиняються з наміром завдати шкоди собі або іншій особі, а також зловживання правом в інших формах.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України – 2003. – №№ 40–44, Ст. 356.
2. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я. М. Шевченко. — К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - Ч. 1. - 692 с.
3. Стефанчук М.О «Проблеми юридичної техніки ст. 13 Цивільного кодексу України» // Університетські наукові записки 2005, № 1-2 (13-14), с. 140-145.

УДК: 342.553

Супрун О. В.
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ
ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: АНАЛІЗ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІД

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

Науковий керівник: Завгородня В. М., к. ю. н., доцент

Сьогодні для України важливим завданням є здійснення децентралізації публічної влади задля забезпечення регіонального економічного зростання, підвищення рівня незалежності місцевих бюджетів, підвищення ефективності використання місцевих коштів. Європейський досвід показує, що децентралізація насамперед передбачає проведення бюджетних реформ. Тому, перед тим як реформувати бюджетний процес в Україні, слід проаналізувати досвід зарубіжних країн. Вважаємо, що в Україні буде доречно використати польський досвід процесу прийняття та затвердження місцевого бюджету, оскільки Польща свого часу показала високі показники розвитку не тільки ефективного місцевого самоврядування, а і держави в цілому. Крім того, Україна і Польща мають багато спільного в історичному, територіальному, демографічному розрізах, а також в культурно-ментальному плані.

Відповідно до польського законодавства процес прийняття місцевого бюджету має наступний вигляд:

1) Розроблення проекту виконавчим органом місцевого самоврядування.

2) Подання до представницького органу місцевого самоврядування виконавчим органом не пізніше як до 15 листопада року, що передує плановому, примірника проекту ухвали про місцевий бюджет разом з документами, що містять інформацію про стан комунального майна, а також прогнозовані дані про муніципальний борг.

3) Подання другого примірника проекту регіональній рахунковій палаті для здійснення відповідної експертизи. Без візи голови регіонального відділення рахункової палати місцевий бюджет не може бути прийнятим.

4) Прийняття рішення про місцевий бюджет радою до початку нового бюджетного року. Термін прийняття місцевого бюджету може бути відстрочено не пізніше як до 31 березня бюджетного року за умови, якщо було пізно передано деякі бюджетні показники із центрального рівня на рівень місцевого самоврядування. У такому випадку до моменту затвердження рішення про місцевий бюджет основним фінансовим

документом територіальної громади є проект ухвали виконавчого органу, представлений до відповідної ради. Але якщо місцевий бюджет не буде прийнято до 31 березня, то регіональна рахункова палата в термін до 30 квітня визначає місцевий бюджет у частині власних і делегованих повноважень [1, с. 148-149].

В Україні Рахункова палата здійснює фінансовий контроль, але повноваженнями, які стосуються перевірки проекту місцевого бюджету не наділена. Отже, в Україні необхідно реалізувати досвід Польщі щодо здійснення експертизи проектів місцевого бюджету регіональними відділами рахункової палати перед ухваленням та закріпити ці положення в Законах України «Про Рахункову палату» «Про місцеве самоврядування» та Бюджетному кодексі України. Доцільно скористатися польським досвідом і в частині визначення повноважень регіональних рахункових палат.

Список використаних джерел:

1. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.]; Центр політико-правових реформ. – К., Москаленко О. М., 2012

УДК: 349.6

Таранець Д. М.

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ШКОДУ, ЗАПОДІЯНУ КОСМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

Науковий керівник: Завгородня В. М., к. ю. н., доцент

До пріоритетних напрямків розвинутих країн світу входить розвиток та освоєння космічного простору. Сучасна політика держав щодо космічного простору в цілому орієнтована на його майбутнє використання в економічних інтересах та в інтересах національної безпеки, охорони суверенітету тощо. Подальший вплив антропогенного фактору на космічний простір зумовлює об'єктивну необхідність створення і удосконалення спеціального правового регулювання в цій сфері.

Ю.С. Шемшученко визначає таку проблему як делімітація космічного й повітряного простору. В світовій науці існують дві точки зору, одна з них полягає в тому, що правові режими повітряного й космічного простору ґрунтуються на різних принципах й у цьому контексті багатостороннім міжнародним договором повинна бути встановлена чітка межа між повітряним і космічним простором

(територіальний підхід). Друга позиція зводиться до того, що для встановлення такої межі немає об'єктивних критеріїв, а штучне встановлення цієї межі може створити більше проблем, ніж їх існує сьогодні (функціональний підхід) [1].

На нашу думку, така межа буде мати значення при завданні шкоди однією державою при своїх космічних маніпуляціях над повітряним простором іншої держави. При цьому буде важливо визначити саме причини завдання такої шкоди та кола суб'єктів, потерпілих від такої діяльності.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» використовує поняття «навколишнього середовища» але фактично не включає космічний простір до нього [2].

Натомість створений окремий закон «Про космічну діяльність», який прямо відмежовує космічну діяльність від екологічної, вказуючи на окремий орган центральної виконавчої влади – Державне космічне агентство, яке не підпорядковується Мінприроди України. Такий підхід є застарілим і потребує модернізації, враховуючи можливість впливу діяльності в космічному просторі на екологічну ситуацію на Землі. Вищезгаданий закон не прописує конкретних норм щодо відшкодування космічної шкоди, містить відсилку до закону у ст. 25 [3].

Звичайно, в договорі про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла забороняє виведення на орбіту навколо Землі будь-яких об'єктів з ядерною зброєю або будь-якими іншими видами зброї масового знищення або від установки такої зброї на небесних тілах [4].

При цьому не врахована можливість техногенного забруднення, яке може мати шкідливі наслідки для екологічної ситуації на Землі [1].

Важливим є дослідження самого механізму дії норм щодо відшкодування шкоди, адже прецеденти її заподіяння трапляються все частіше. Зокрема, у 2012 році мав місце випадок, коли виникла реальна загроза падіння німецького супутника ROSAT на густонаселений Пекін. За розрахунками експертів, якби він затримався на орбіті на 7 хвилин довше, наслідки були б катастрофічними і постало б питання про відшкодування майнової, моральної та екологічної шкоди.

Досить часто майнова відповідальність за шкоду, заподіяну деліктами, переноситься у сферу публічного права. Конвенцією про міжнародну відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами 1971 р., яку Україна ратифікувала 28 вересня 1973 р., передбачається, що суб'єктами деліктних зобов'язань, які виникають у сфері космічної діяльності, виступають держави незалежно від того, хто є безпосередньо потерпілою стороною чи заподіювачем шкоди. Водночас, міжнародне космічне право допускає застосування норм приватного права за однієї з двох умов: 1) за наявності «іноземного елемента» на борту (поверхні)

космічного об'єкта; 2) якщо про таке застосування норм міжнародного приватного права свідчать певні договірні відносини. [5].

Держава, якій заподіяна шкода, може висунути державі – заподіювачу претензію про компенсацію. Вона пред'являється дипломатичними каналами або через Генерального секретаря ООН. Відповідно до ст. 10 Конвенції про відповідальність, претензія про компенсацію може бути пред'явлена впродовж одного року з дати заподіяння шкоди. Якщо врегулювання претензії не було досягнуто дипломатичними переговорами, створюється Комісія з розгляду претензій, яка складається з трьох членів: один призначається позивачем; другий – відповідачем; третій (голова Комісії) – спільно двома сторонами. Сторони мають право звернутися до Генерального секретаря ООН з проханням призначити таку особу. Рішення Комісії за домовленістю сторін може бути або остаточним або рекомендаційним. При невирішенні конфлікту сторони можуть звернутися до Міжнародного суду ООН.

Отже, на сьогодні правовий механізм врегулювання космічних деліктів ґрунтується на загальній міжнародних нормах та на аналогії міжнародного права, при цьому чіткого розмежування публічної та приватноправової відповідальності на міжнародному рівні немає. Постає обґрунтоване питання щодо відшкодування екологічної шкоди та впровадження такого механізму на національному законодавчому рівні. Екологічну відповідальність за космічну шкоду не можна розглядати як цивільну шкоду, хоча механізми відшкодування застосовуються як аналогією з цивільного права. Така відповідальність переноситься у сферу публічного права із застосуванням міжнародних норм і санкцій.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми міжнародного та національного космічного права : Постанова Президії національної академії наук України № 189 від 27 червня 2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua-info.biz/legal/basebw/uawmevot.htm>. – Заголовок з екрану.
2. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>. – Заголовок з екрану.
3. Про космічну діяльність : Закон України від 15 листопада 1996 р. № 502/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/502/96-vr>. – Заголовок з екрану.
4. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла : Міжнародний документ від 27 січня 1967 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_480. – Заголовок з екрану.
5. Вплив усунування виробництва та науково-технічного прогресу на деліктні зобов'язання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1151040947237/pravo/vpliv_ususpilnennya_virobnitstva_naukovo_tehnichnogo_progresu_deliktni_zobov'yazannya. – Заголовок з екрану.

6. Відповідальність у міжнародному космічному праві [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mobile.pidruchniki.com/1382032846749/pravo/vidpovidalnist_mizhnarodnomu_kosmichnomu_pravi. – Заголовок з екрану.

УДК: 343.25

Терещенко О. О.
ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ СМЕРТНОЇ КАРИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Науковий керівник: Чернявський А. Л., к. ю. н.

Смертна кара (вища міра покарання) – страта злочинця засудженого на смерть за скоєння особливо тяжких злочинів чи дій, що протирічать державній політиці країни.

Майже всі суспільства людства на певній стадії свого розвитку застосовували смертну кару до кримінальних і політичних злочинців. «Руська Правда», як і «варварські правди», не передбачала смертної кари. Спроби її запровадження у Київській Русі робилися, але не прижилися. Найвищою, винятковою мірою покарання було вигнання, яке не виключало загибелі засудженого, бо на вигнання не поширювався захист закону. Систематичне застосування смертної кари в Україні почалося у Литовський період її історії («Судебник» Казимира IV Ягеллончика 1468 р. та «Статут Литовський» 1529 р.).

Існує розподіл смертної кари на кваліфіковану і некваліфіковану. При кваліфікованій смертної кари за різні злочини можуть призначатися різні її види, при некваліфікованій – законодавство передбачає один вид смертної кари для всіх злочинів, за які може бути винесений смертний вирок.

Розглянемо основні види смертної кари, які практикуються навіть у сучасному світі:

- розстріл – вид страти, при якому умертвіння досягається за допомогою вогнепальної зброї. Розстріл кулями з рушниць, виник в XVI столітті як військово-покарання; цей вид страти не був пов'язаний з позбавленням честі, повішення зберігалося до XX століття.
- повішення – вид самогубства, вбивства, страти, механічна асфіксія, яка полягає в задушенні петлею під впливом тяжіння тіла, для чого інший її кінець закріплюється нерухомо. Вперше вбивство через повішення використовували стародавні кельти, приносячи людські жертвоприношення повітряному богу Єзус. Про страту через повішення згадує Сервантес (XVII століття). Для повішення зазвичай

- використовували шибеницю, проте в історії нового часу в цієї мети використовувалися також ліхтарі, підйомні крани, дерева.
- побиття камінням - вид страти, знайомий ще древнім юдеям і грекам. Після відповідного рішення уповноваженого юридичного органу (царя або суду) збирався натовп громадян, які вбивали винного киданням в нього важких каменів. Побиття камінням відбувалося так: засудженого судом поїли витяжкою з наркотичних трав як знеболюючий, після чого його скидали зі скелі, і, якщо він не вмирав від цього, скидали на нього зверху один великий камінь, або ж, як правило, засудженого до смерті закапують по коліна в землю і одягають в покривало. Каміні не повинні бути більше, ніж кулак, щоб жертва не померла «занадто швидко»
 - зварювання заживо - було дуже болючим і повільним видом страти. Він був не так широко розповсюджений, як інші методи, але використовувався як у Європі, так і в Азії протягом 2000 років. В хроніках описано три види цієї страти: під час першого - приреченого кидали в казан киплячої води, смоли, масла. Під час другого виду страти, попередньо зв'язаний засуджений містився в гігантський казан з холодною водою. Кат розпалював вогонь під казаном, щоб вода повільно закипала. При такій страті засуджений залишався у свідомості і страждав до півтора годин. Однак, існував і третій, найстрашніший варіант цієї страти - підвішену над казаном з киплячою рідиною жертву повільно опускали в казан, так щоб все її тіло варилося поступово, протягом довгих годин
 - електричний стілець був винайдений 115 років тому, ставши ще одним символом США. Винахід самого гуманного покарання на той час супроводжувалося злиттям багатьох людських пороків. Винахідники керувалися в чому корисливими цілями, а не бажанням пом'якшити страждання, поліпшити умови засуджених та полегшити їх долю. Існує до нашого часу.
 - відсікання голови. Цей вид страти, колишній в минулі століття чи не найбільш популярним, зараз на практиці застосовується тільки в Саудівській Аравії, та ще закріплений в законодавстві Єменської Арабської Республіки та Об'єднаних Арабських Еміратів. Здійснюється він шляхом відсікання голови від тіла ударом меча. Завдання ката - миттєво досягти гострим лезом спинного мозку, щоб в результаті шоку сталася втрата свідомості. Тут все залежить від сили і вправності ката.
 - газова камера - приміщення, призначене для умиротворення людей шляхом отруєння отруйним або задушливим газом. За період з 1930 до 1980 рр, в американських газових камерах розлучилися з життям 952 людини. Газова камера була запропонована американським військовим лікарем-стоматологом Д. А.Тернером. За винятком США, газова камера застосовувалася тільки нацистськими злочинцями в роки Другої Світової війни.

- четвертування - як видно з назви, тіло засудженого ділиться на чотири частини (або більше). Після страти частини тіла виставляються на публічний огляд окремо (іноді розносяться по чотирьох заставах, воріт міста і т. п.). Четвертування перестали практикувати в кінці XVIII - початку XIX століття.
- поховання заживо - спосіб страти, вбивства або катування, а також можливий результат нещасного випадку. Варіант страти - закопування людини в землю по шию, прирікає на повільну смерть від голоду і спраги.

В багатьох сучасних суспільствах смертна кара була скасована, в тому числі і в Україні. Смертна кара вважається недопустимою на території Ради Європи. Деякі країни скасували смертну кару за винятком особливих обставин, таких як, наприклад, зраду під час військових дій. В інших країнах смертна кара була скасована на практиці, але законодавчо все ще залишається вищою мірою покарання. Такі держави, як Китай, США та інші зберегли смертну кару за злочини, окремо визначені законодавством.

Смертна кара в Україні не є проблемою кримінально-правовою, це типова політична проблема, «розмінна монета» номіналом у сотні людських життів, яку аморальна влада намагається використати не тільки для торгів із голодним і озлобленим електоратом, але також цинічно прагне «конвертувати» для обміну на матеріальні та інші блага поза країною

За сім років незалежності України ім'ям нашої держави було винесено не менше ніж 1166 смертних вироків. Українські кати вчинили не менше ніж 612 страт. Фактично щотижня в Україні виносилося три смертних вироків, щомісяця ми страчували шістьох.

Аналіз висловлювань більшості діючих українських політиків, присвячених темі смертної кари, показує, що всі вони вважають за краще уникати публічних визнань у прихильності ідеї скасування смертної кари. Навпаки, такі відомі політики як Президенти України Леонід Кравчук і Леонід Кучма, спікери Верховної Ради України Іван Плющ, Олександр Мороз і Олександр Ткаченко неодноразово заявляли про те, що вважають застосування смертної кари необхідною мірою у сучасному українському суспільстві. Щоправда, тут треба зробити застереження, що Олександр Мороз, Леонід Кравчук та Іван Плющ робили такі заяви лише тоді, коли вони перебували «під час виконання» своїх високих державних обов'язків». Тепер існують достовірні відомості, що свідчать: названі політики готові не перешкоджати скасуванню смертної кари, більше того, вони «обережно сприяють» її скасуванню.

Відсутність смертної кари є обов'язковою умовою для перебування держави в Раді Європи. Це стало однією з причин скасування смертної кари в Україні.

Над питанням за і проти смертної кари було висунуто багато думок різних мислителів: Т. Мор, Монтеск'є і Руссо, Кант, Гегель, Шталь були за застосування смертної кари щодо осіб, які вчинили вбивства лише в окремих випадках. А Гоббс і Вольтер були проти такої міри покарання.

Наведемо аргументи які висовуються за введення смертної кари. Одним із таких аргументів є те, що злочинець понесе покарання повністю і більше ніколи не зможе повторити злочин. Що покарання злочину буде відповідним його здійсненню, злочинець повинен страждати щоб спокутувати свою провину. Також покарання виступає як метод залякування інших злочинців, які перед тим як здійснити злочин задумуються, що може статися з ним коли його спіймають і чи варто воно того.

Багато людей вважають недоцільним сплачувати податки і утримувати злочинців, адже на утримання ув'язнених довічно, іде багато коштів.

Як не дивно в країнах, в яких немає смертної кари, рівень злочинності в рази менший ніж в країнах в яких вона є. Такий показник є вагомим аргументом який виступає ПРОТИ такого виду покарання.

Сьогодні, коли «варварська поведінка» Росії чи слід розглядати відновлення смертної кари? Виступати «за» смертну кару, так само, як і виступати «проти» неї – святе право кожного громадянина вільної держави. На мою думку ця проблема набуває все більшої актуальності в нашій країні. На сьогодні 67 % українців виступають за відновлення.

УДК: 351.9

Хомов С.М.

СУБ'ЄКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДЕРЖАВНОЮ ФІСКАЛЬНОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Науковий керівник: Теремецький В. І, д. ю. н., професор

Сьогодні Державна фіскальна служба України (далі – ДФС України) знаходиться у стані реформування, основним етапом якого є перетворення цього органу з фіскального у сервісну службу. Цей процес – складний і довготривалий, проте – необхідний і довгоочікуваний. Зміни у діяльність ДФС України впроваджуються поступово, з урахуванням тенденцій розвитку податкової політики та політики у сфері державної митної справи.

Ключовим суб'єктом зовнішнього контролю за діяльністю ДФС України, процесом її модернізації та реформування виступає

громадськість, адже саме вона найбільше всього зацікавлена у тому, щоб діяльність цієї служби стала прозорою та близькою до потреб суспільства.

Громадський контроль може ініціюватись і здійснюватись безпосередньо самими громадянами, їх об'єднаннями, групами спеціалістів, які створюються при представницьких органах влади, а також державних і комунальних підприємствах, установах та організаціях на основі добровільності й безоплатності [1, с. 443]. Усі суб'єкти громадського контролю є незалежними один від одного та самостійними у розробці стратегії контролю, форм і методів своєї діяльності. Вони можуть об'єднуватись з метою координації зусиль у певні структури, але відносини в таких об'єднаннях будуються цілком на договірних, самоврядних засадах [2, с. 49].

Суб'єктами громадського контролю за ДФС України є, по-перше, громадяни, і по-друге, об'єднання громадян (політичні партії, професійні спілки, молодіжні та інші громадські організації). На думку А. С. Крупника, серед суб'єктів громадського контролю слід виділяти організовану та неорганізовану громадськість. Організована громадськість, на думку вченого, представлена органами самоорганізації населення, засобами масової інформації, громадськими, профспілковими, творчими організаціями та іншими громадськими об'єднаннями. До цієї ж групи він зараховує ті політичні партії, які не пройшли до парламенту, а також партійні осередки обласного, районного, міського, районного у місті рівнів, які не представлені в органах місцевого самоврядування цього рівня. Під неорганізованою громадськістю А. С. Крупник розуміє громадян та їх сім'ї, які не поєднані між собою у будь-які організаційні форми і репрезентують власні інтереси або ситуативно-спільні інтереси жителів, користувачів чи споживачів певної соціальної групи [3, с. 4].

Слід зауважити, що контроль за діяльністю ДФС України з боку неорганізованої громадськості є малоефективним, адже має епізодичний характер. Водночас, контроль з боку організованої громадськості є системним і його результати завжди висвітлюються в засобах масової інформації. Крім того, серед суб'єктів організованої громадськості, які здійснюють контроль за ДФС України, провідне місце належить громадським організаціям, які функціонують при цій службі. Так, при ДФС України сформовано Громадську раду, до складу якої увійшло 154 членів – представників інститутів громадянського суспільства, які були обрані шляхом відкритого голосування під час установчих зборів. Саме вони здійснюють громадський контроль за діяльністю ДФС України, формують ефективні канали комунікацій між владою та громадськістю. Серед основних завдань Громадської ради при ДФС України варто виділити: розробку пропозицій щодо формування й реалізації податкової та митної політики ДФС України; здійснення громадської експертизи проектів нормативно-правових актів; контроль за врахуванням ДФС

Україні пропозицій і зауважень до нормативно-правових актів, які надходять від громадськості [4]. Проте, слід зауважити, що всі суб'єкти громадського контролю виступають від імені громадськості, а не держави. Тому їх контрольні повноваження, як правило, не мають юридично-владного змісту. Тому рішення громадських організацій за результатами перевірок переважно мають рекомендаційний характер. Крім того, для громадського контролю характерною рисою є попередження порушень у сфері виконавчої влади за допомогою засобів суспільного впливу [5, с. 228].

Підсумовуючи відзначимо, що суб'єктами громадського контролю за діяльністю ДФС України є громадяни, об'єднання громадян (політичні партії, професійні спілки, молодіжні та інші громадські організації). Право здійснення громадського контролю за діяльністю ДФС України має належати тим громадським організаціям, діяльність яких безпосередньо пов'язана із здійсненням громадського контролю за діяльністю органів публічної влади. Такий механізм дозволить створити ефективну систему громадського контролю, яка забезпечить дієву підтримку ініціатив ДФС України, контролюватиме її діяльність та створить своєрідний баланс між інтересами суспільства та можливостями Служби.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний менеджмент : підручник / В. Федоров, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; за заг. ред. В. Федосова. – К. : КНЕУ, 2004. – 864 с.
2. Шестак С. В. Недержавний контроль за діяльністю міліції: теоретико-правовий аспект: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01 / Шестак Станіслав Валентинович. – Харків, 2009. – 199 с.
3. Крупник А. С. Громадський контроль: сутність та механізми здійснення [Електронний ресурс] / А. С. Крупник. – Режим доступу : http://novyistryi.at.ua/gromkontrol/KRUPNYK_A_pro_grom_kontrol.pdf.
4. При Державній фіскальній службі України сформовано Громадську раду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/mediatsentr/novini/167215.html>.
5. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Я. Малиновський. – Луцьк: Вежа, 2000. – 558 с.

УДК: 342.7

Хохич І.О.
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ І СВОБОД
ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж ім. І.С.Нечужа-Левецького»

Науковий керівник: Голінська О. В.

Ступінь демократизації режиму, значною мірою, зумовлений ступенем реалізації політичних прав і свобод особи. В Україні, як перехідному суспільстві, що прямує до демократії, політичні права і свободи задекларовані в Конституції та інших нормативно-правових документах, однак, на жаль, не завжди гарантована їх реалізація. Отже, проблема гарантованості й широкої реалізації громадянами своїх політичних прав і свобод є актуальною суспільно-значущою проблемою як для України, так і для багатьох сучасних держав.

Метою даної доповіді є дослідження проблеми реалізації політичних прав і свобод людини і громадянина.

Дослідження даної проблеми проводили такі російські і українські вчені-конституціоналісти, як Ю.Барабаш, В.Букач, А.Головістікова, Л.Грудцина, І.Дробуш, В.Каленський, В.Колісник, А.Олійник тощо.

До групи політичних прав і свобод належать ті з конституційних прав, які покликані забезпечити реальне народовладдя, дійсну участь громадян в управлінні справами держави і суспільства. Ці права і свободи впливають з факту громадянства, природного правового зв'язку громадянина зі своєю державою і у більшості випадків не належать іноземцям та особам без громадянства, які проживають на території відповідної держави.

Політичні права і свободи визначають можливості громадян брати участь у здійсненні влади, у керівництві державними справами та в суспільно-політичному житті.

За своїм призначенням усі політичні права і свободи можна поділити на дві великі групи. Перша об'єднує права, покликані забезпечити громадянам можливість реальної участі в управлінні державними справами (право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському референдумі, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування; право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб).

До другої належать права, які забезпечують активну участь громадян у суспільно-політичному житті (право на свободу думки і слова, на вільне

вираження своїх поглядів і переконань; право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації; право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації).

Досліджуючи це питання, я б хотіла особливо звернути увагу, на такі порушення прав, як свобода думки і слова та свобода зборів, мітингів, походів і демонстрацій. Адже, за останній рік ці права дуже порушувалися і їх фактично неможливо було реалізувати тому, що влада приймала недієві закони, які перешкоджали реалізації політичних прав.

Сьогодні повноцінне життя людини немислиме без права вільно висловлювати свої думки, свої переконання, без доступу до інформації. Без свободи слова неможливе існування демократії. У Конституції України записано: «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань» [1,ст.34].

Свобода думки і слова - це можливість виражати власну думку, погляди та переконання в будь-якій формі, яка не заборонена законом, і таким чином впливати на суспільно-політичні процеси. Реалізація цього права має бути забезпечена відсутністю цензури. Свобода слова має слугувати захисту суспільства від держави, виступати посередником між владою та народом. До політичних свобод належить також можливість кожного шукати, одержувати й поширювати різноманітну інформацію.

Але такі свободи покладають на кожну людину, особливо на журналістів, відповідальність за зміст інформації. Окрім того, свобода слова зв'язана з моральними цінностями, етичними нормами суспільства [3,28]. Тому свобода думки і слова має обмеження, але лише такі, що записані в Конституції України, тобто в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [1,ст.34].

Однією з гарантій політичної свободи думки і слова є свобода зборів, мітингів і демонстрацій, де кожна особа має право висловити власні погляди і таким чином реалізувати свої політичні права.

Зміст цієї свободи полягає в тому, що кожна особа має право висловити свою думку та погляди не тільки за допомогою засобів масової інформації, а й безпосередньо на зборах. Те саме стосується мітингів, походів і демонстрацій - кожна фізична або юридична особа має право організувати похід або демонстрацію, що виказує підтримку або заперечення певних подій у державі, її органах та ін.

В Конституції України визначено: «Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку - з метою

запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод людей» [1,ст.39].

Отже, основними причинами реалізації є: низький рівень політичної активності громадян; неприйняття конкретних рішень інститутів влади; недосконалість економічних реформ, суспільно-політичних заходів тощо [2,2].

Як висновок можна зробити, що Україна знаходиться лише на стадії впровадження політичних правових норм у дію. Держава знаходиться на шляху розвитку правових демократичних засад. Тож гарантії забезпечення реалізації політичних прав і свобод громадянина розглядаються не як статично існуючі умови і засоби забезпечення прав і свобод, а як динамічні обов'язки держави, її органів і посадових осіб постійно створювати сприятливі умови та надавати ефективні засоби їх реалізації.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Офіційне видання Верховної Ради України. 1996 р.
2. Коломієць Є.А. Проблема реалізації політичних прав і свобод громадян в Україні. Dspase.uabs.ua/jspui/bitstream/123456789/6131/1/PLUSD_2007_08.pdf
3. Козюбра М. І. Права людини і верховенство права / М. І. Козюбра // Право України. – 2010. – № 2. – С. 24-35.
4. Максимов С. І. Філософія права: сучасні інтерпретації: вибрані праці : статті, аналітичні огляди, переклади (2003–2010) / С. І. Максимов. – Х. : Право, 2010. – 336 с.
5. Наукові праці. Політологія. Випуск 185. Том 197. – 37-40с.

УДК: 342.734.

Чернишенко А. Ю.

ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

*Кіровоградський кооперативний коледж економіки і права
ім. М.П.Сая*

Науковий керівник: Барбанова Т. А.

Проблеми, пов'язані з розвитком ринкової економічної системи в Україні, вимагають активного формування ринку праці і забезпечення високого рівня зайнятості економічно активної частини населення, а особливо молоді.

Отже, спробуємо розглянути ряд проблем щодо працевлаштування молоді, які існують на практиці.

Законодавство передбачає, що при прийнятті на роботу неповнолітнього із ним повинен бути укладений письмовий трудовий договір. На практиці дана норма виконується не завжди, і органи, на які покладено функцію нагляду за виконанням цього припису (а саме

прокуратура, служба в справах неповнолітніх), цього не виконують. Тут можна було б передбачити негативні правові наслідки для роботодавця за невиконання даної норми.

В Законі України “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” закріплено, що “ держава забезпечує працездатній молоді надання першого робочого місця на строк не менший двох років після закінчення або припинення навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах...”, але дія цієї статті поширюється тільки на осіб, підготовка яких здійснюється за державним замовленням. Також законодавством не передбачена відповідальність за можливість відсутності робочих місць на підприємстві, на яке направляється молодий спеціаліст. Отже, коли молодий спеціаліст направляється на роботу на певне підприємство, а там йому дають обгрунтовану відмову у прийомі на роботу у зв'язку з відсутністю робочих місць, то він не може заперечити це рішення.

Тим же законом передбачено створення квоти робочих місць для працевлаштування молоді. Ця квота визначається місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в межах встановлених в Законі України “ Про зайнятість населення”(5% від загальної кількості робочих місць на підприємствах з чисельністю більше 20 чоловік). Для молоді це питання є досить проблемним, хоча законодавством передбачено накладення штрафів у разі відмови прийняти на роботу молодь у межах встановлених квот. Доцільно було б, крім накладення штрафів за невиконання даного припису встановити певні економічні методи стимулювання для підприємств, установ, організацій в разі працевлаштування молоді понад встановлені квоти, а також чіткіше врегулювати в законодавстві механізм як стимулювання, так і накладення штрафів і створити певні органи, які б здійснювали за ними контроль.

У процесі пошуку роботи безробітна молодь стикається із певними психологічними труднощами. Їхньою причиною є відсутність в особи внутрішньої готовності до активних дій, невміння змінити попередні установки, мотивація поведінки в нових ринкових умовах .

Невирішені проблеми працевлаштування молоді призводять до зростання безробіття та зниження рівня життя; поширення пасивних (утриманство), нерегламентованих (тіньова зайнятість) і деструктивних (кримінал) моделей поведінки; спонукають до зовнішніх трудових міграцій; спричиняють психологічні зміни (втрату мотивації до праці, зміну структури ціннісних орієнтацій і падіння престижності легальної зайнятості).

Держава поки що неспроможна вирішувати всі проблеми самотужки. Тому всім громадським об'єднанням варто працювати над цими питаннями та проблемами і шукати ефективні форми їх вирішення і лише створивши в Україні сприятливе підприємницьке середовище ми вирішимо

багато важливих проблем, у тому числі і для розвитку економічної активності молоді, та реалізації свого трудового потенціалу.

Отже, основними заходами, які повинні проводитися для зменшення безробіття серед молоді, мають бути агітаційна та просвітницька роботи.

Для цього необхідно:

- 1) створити Молодіжну біржу праці;
- 2) розробляти проекти, орієнтовані на фінансування активних заходів сприяння зайнятості серед молоді;
- 3) проводити дослідження з метою визначення спеціальностей, професійних навиків та рівня кваліфікації, якими повинні володіти випускники;
- 4) включити до навчальних програм обов'язкове стажування студентів;
- 5) розробити та впровадити механізм фінансової та іншої підтримки підприємств, установ та організацій, які беруть участь у реалізації цієї програми;
- 6) проводити навчання з техніки пошуку роботи та розповсюдження матеріалів щодо проблем зайнятості, розширення інформаційного поля про стан на локальному ринку праці, потенційних роботодавців з метою створення умов для самовизначення особи;
- 7) організовувати зустрічі з роботодавцями та колишніми безробітними, які успішно знайшли роботу чи заснували власний бізнес. Забезпечити широке висвітлення позитивного досвіду засобами масової інформації;
- 8) запровадити в програмах навчальних закладів курси з техніки пошуку роботи та факультативні заняття з організації власної справи;
- 9) провадити координацію міжнародної діяльності: в частині обміну студентами з метою стажування, виконання волонтерських і тимчасових робіт.

Таким чином, в Україні розв'язати проблеми зайнятості молоді можна тільки шляхом цілеспрямованих систематизованих і скоординованих дій. При цьому держава повинна піклуватись розвитком соціальної стабільності і захищеності молоді (по мірі зміни ситуації на ринку праці – корегування політики в області працевлаштування, перегляд і доопрацювання законодавчої бази, своєчасне фінансування державних програм зайнятості, розробка системи заохочень і пільг регіонам з низьким рівнем безробіття серед молоді).

Право на працю є одним з основних прав людини. І для того, щоб говорити про майбутнє нашої держави , а саме молодь - це і є її майбутнє, потрібно підтримати її сьогодні і допомогти у реалізації цього життєво необхідного права людини.

УДК: 340.149

Черновол С.О.

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ДОГОВОРУ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Науковий керівник: Погрібний І. М., к. ю. н., доцент

Визнання найвищої цінності прав і свобод людини висуває на передній план завдання пов'язати нормами права діяльність держави. Крім того, це означає необхідність вирішення питання узгодження інтересів індивіда з державою і індивідів між собою. Реалізація прав людини може бути забезпечена через механізм узгодження інтересів. Найбільш ефективним елементом такого узгодження є діалог [1, с. 76].

У доктрині юридичного позитивізму, навпаки, основною є ідея про право як явище, визнане і встановлене державною владою. Право розглядається як реальність, формально обумовлена державою, що веде до ототожнення понять «право» і «законодавство». При цьому джерелами права визнаються виключно вихідні від держави правові акти.

Але якщо теорія юридичного позитивізму являє собою крайню форму «одержавлення» права, то конвенціональна теорія права прямо протилежна по відношенню до неї. Відповідно до цієї теорії право розглядається як результат численних угод між колективними та індивідуальними учасниками. Звідси робиться висновок, що всі договори, належно пов'язані суб'єктами права, містять правові норми («мікронорми») і є джерелами права.

Розуміння договору як універсального правового джерела зародилося в античності. Як наголошується в літературі, згода (лат. consensus) народу римські юристи були схильні вважати універсальним правоутворюючим фактором, зводячи до договору і закон, і звичайне право. Уявлення про договір як про джерело права склалося ще в республіканський період давньоримської історії та в подальшому було використано в доктрині природного права, що визнає договір як єдине правомірне джерело будь-якого позитивного права.

Нормативно-правовий договір – це особливий вид договору. Незважаючи на те, що до нього застосовні всі розглянуті загальні ознаки, він має низку специфічних рис, які в значній мірі виділяють його із загальної маси договорів і заслуговують свого розгляду.

Основним критерієм віднесення частини договорів до джерел права є вміст у них правил поведінки, що володіють такими ознаками:

1. Загальний характер, тобто:

- регулювання найбільш стійких і типових суспільних відносин;
- поширення на формально-невизначене коло осіб;
- неодноразове застосування;

- існування тривалого, заздалегідь не відомого періоду часу;
- 2. Обов'язковість до виконання.
- 3. Дія незалежно від виникнення або припинення передбачених ними конкретних правовідносин.

Наступні три ознаки, відносяться до всіх видів нормативно-правових договорів відображають їхні важливі особливості:

- нормативно-правові договори укладаються в публічних інтересах, їхня цільова спрямованість – це досягнення загального блага, тобто суспільні цілі тут переважають;

- нормативно-правові договори містять правила поведінки, що мають юридичне значення не тільки (а іноді й не стільки) для безпосередніх учасників договору, скільки інших колективних і індивідуальних суб'єктів. Нормативно-правовий договір, таким чином, не замикається всередині системи договірних сторін, але має і зовнішній юридичний вплив;

- спеціальний порядок розгляду спорів та конфліктів, пов'язаних із їх виконанням [3, с. 16].

Однак, незважаючи на складність визначення юридичної сили, саме її існування, як властивості нормативного договору, не викликає сумнівів.

На підставі проведеного аналізу ознак нормативного договору можна дати таке визначення, що відображає віднесення нормативно-правового договору до джерел права і його специфіку як такого: нормативно-правовий договір – це угода, укладена між двома (або більше) сторонами на основі їх консенсуального, відокремленого волевиявлення, яке встановлює, змінює або скасовує норми права.

Найбільш істотними слід вважати наступні ознаки нормативно-правових договорів:

- письмовий характер, для якого характерна та чи інша ступінь формалізованості;
- спрямованість на регулювання публічних (громадських) інтересів;
- двосторонній (багатосторонній) характер волевиявлення;
- узгодженість волевиявлень суб'єктів;
- відособленість волевиявлень суб'єктів;
- вміст у тексті договору нормативних положень;
- обов'язковість виконання положень угоди його суб'єктами.

Розвиток двох основних джерел права – нормативного акту і нормативно-правового договору, а також розвиток їх взаємодії сприяє вдосконаленню правової системи України. Тому правильне визначення пріоритету того чи іншого джерела в окремо взятій галузі суспільних відносин, безсумнівно, призведе до подолання колізій і заповненню прогалів у праві.

Список використаних джерел:

1. Бабенко А. Н. Правовые ценности. Вопросы теории : монография. – М. : Академия управления МВД России, 2001. – 184 с.
2. Тарановский В. Ф. Учебник энциклопедии права. С-Пб., 1917. – 180 с.
3. Демин А. В. Нормативный договор как источник административного права / А. В. Демин // Государство и право. – 1998. – № 2. – С. 15–21.

УДК: 342.734

Якименко Ю. І.

ПРАВО НА ПРАЦЮ. ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж ім. І.С. Нечуя-Левицького»

Науковий керівник: Даниленко І. І.

Актуальними є проблеми працевлаштування молоді пов'язані з розвитком ринкової економічної системи в Україні. Метою і завданням мого дослідження є виявлення та вирішення теоретичних і практичних проблем права на працю в трудовому законодавстві задля їх удосконалення. Законодавча система України закріплює, що кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Конституція України у ст. 43 закріплює положення: «Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб. Використання примусової праці забороняється. Не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, а також робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан. Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом. Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється. Громадянам гарантується захист від незаконного звільнення»[1].

На відміну від Конституції Української РСР 1978 року, де право на працю було пов'язане із гарантованим наданням роботи, у нині діючій Конституції воно сформульоване як свобода праці, що більшою мірою відповідає міжнародним стандартам. Так, статтею 23 Загальної декларації прав людини 1948 р. закріплено право на працю, на вільний вибір місця роботи, на справедливі і сприятливі умови праці та на захист від

безробіття. Свобода праці, заборона примусової праці та дискримінації у сфері праці є одним з головних принципів регулювання соціально-трудових відносин. Свобода праці базується на свободі кожної людини у своєму розвитку (ст. 23 Конституції України), а не тільки у відносинах з використання праці [2].

У наш час постає проблема праці, адже багатьом молодим людям не вистачає роботи по їхніх спеціальностях. Питання прав і свобод людини та громадянина, гарантій їх реалізації є важливим напрямом численних наукових досліджень. [3]

Закон України «Про зайнятість населення» визначає правові, економічні та організаційні засади реалізації державної політики у сфері зайнятості [2].

Актуальним питанням є забезпечення задовільного рівня зайнятості молоді воно на сьогодні виступає одним із пріоритетних завдань розвитку держави. Адже саме молодь є найактивнішою частиною працездатного населення. На думку Гаркавенко Н. проблема зайнятості молоді становить інтерес багатьох науковців світу. Проте в Україні вона актуалізується в середньому раз на п'ять років. Це зумовлено необхідністю ухвалення державних програм щодо підтримки та сприяння розвитку цієї категорії населення. Безробіття призводить до негативних соціальних та економічних наслідків. Соціальні наслідки безробіття викликають напруження в суспільстві, оскільки незайняті є нестабільною категорією населення. Як наслідок, у безробітній молоді знижується мотивація до суспільно корисної праці. У процесі пошуку роботи безробітна молодь стикається із певними психологічними труднощами. Їхньою причиною є відсутність в особи внутрішньої готовності до активних дій, невміння змінити попередні установки, мотивація поведінки в нових ринкових умовах [4]. Невирішені проблеми працевлаштування молоді призводять до зростання безробіття та зниження рівня життя. Держава поки що неспроможна вирішувати всі проблеми самотужки. Тому всім громадським об'єднанням варто працювати над цими питаннями та проблемами і шукати ефективні форми їх вирішення і лише створивши в Україні сприятливе підприємницьке середовище ми вирішимо багато важливих проблем, у тому числі і для розвитку економічної активності молоді, та реалізації свого трудового потенціалу.

Отже, основними заходами, які повинні проводитися для зменшення безробіття серед молоді, мають бути агітаційна та просвітницька роботи. Для цього необхідно:

- 1) створити Молодіжну біржу праці;
- 2) розробляти проекти, орієнтовані на фінансування активних заходів сприяння зайнятості серед молоді;
- 4) включити до навчальних програм обов'язкове стажування студентів;

5) проводити інформативні й навчальні семінари та тренінги щодо можливостей працевлаштування, активізації власних зусиль у вирішенні проблем зайнятості та підвищенні самооцінки;

6) організувати зустрічі з роботодавцями та колишніми безробітними, які успішно знайшли роботу чи заснували власний бізнес. Забезпечити широке висвітлення позитивного досвіду засобами масової інформації;

7) запровадити в програмах навчальних закладів курси з техніки пошуку роботи та факультативні заняття з організації власної справи;

8) провадити координацію міжнародної діяльності: в частині обміну студентами з метою стажування, виконання волонтерських і тимчасових робіт.

Таким чином, в Україні розв'язати проблеми зайнятості молоді можна тільки шляхом цілеспрямованих систематизованих і скоординованих дій.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.[ст.43,23].
2. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07 2012р. // Відомості Верховної Ради України. - 2012. - № 5067-VI. – основні положення.
3. Гаркавенко Н. Напрями вдосконалення політики зайнятості населення у ринкових умовах // Україна: аспекти праці. – 2008. - №6. – [с.26-32].
4. Петришин В.О. Науково-практичний коментар Конституції, 2003. [ст. 43] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://yport.inf.ua/stattya-kojen-mae-pravo-pratsyu-scho-vklyuchae-47992.html>.

Розділ 2.

**ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ
АСПЕКТИ РОЗБУДОВИ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ**

УДК: 332.0

Вознюк А. А.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В
УКРАЇНІ

*Черкаський факультет Національного університету «Одеська
юридична академія»*

Науковий керівник: Щерба Т.О. к.і.н., доцент

Сільське господарство України має досить потужний потенціал та природні ресурси. Наявність сприятливих кліматичних умов і якісних земельних ресурсів свідчить про можливість ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва. Тема привертає до себе увагу так як незважаючи на певні досягнення в розвитку аграрної сфери, в Україні ще багато питань чекають на вирішення.

Сільське господарство є специфічною галуззю економіки. Це проявляється в тому, що, на відміну від багатьох інших галузей економіки, результати його діяльності значно залежать від природно-кліматичних умов. Тому одним із важливих напрямків розвитку сільськогосподарського виробництва є зменшення ризиків від природно-кліматичних умов та забезпечення подальшого розвитку аграрного сектора шляхом удосконалення системи захисту господарств. У сільському господарстві страхування ризиків здійснюється менше, ніж на 5 % площ від загального обсягу посівних площ, тоді як у більшості розвинутих країн цей показник сягає 70-80%. Це все вказує на те, що в Україні практично відсутня система страхового захисту сільськогосподарського виробництва від погодних негараздів.

Значним бар'єром для успішного розвитку і функціонування аграрного сектору в Україні є недосконалість нормативно-правових актів щодо аграрної політики держави. Прикладом може слугувати питання реєстрації земельних сервітутів.

Звернення до позитивного досвіду зарубіжних країн щодо підготовки та впровадження законодавчої бази, практичного застосування методів регулювання галузі сприяло б покращенню стану сільськогосподарських підприємств, створенню нових, особливо у селах, робочих місць, раціональному використанню земельних ресурсів, забезпеченню населення продуктами харчування.

Важливу роль повинна відігравати інноваційна діяльність. Її пріоритетним напрямом в аграрному секторі є впровадження найбільш перспективних агротехнологій і на цій основі підвищення продуктивності виробництва з метою зниження витрат на одиницю продукції та зміцнення її конкурентоспроможності на внутрішньому і світовому ринках[1,2].

Для більш повного використання потенціалу сільського господарства необхідно створити сприятливі умови для функціонування на рівноправній економічній основі різних організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі; гармонізації інтересів власників, найманих працівників та сільських громад; формування конкурентоспроможних на внутрішньому та зовнішньому ринках виробничих структур; забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств на рівні 15% норми, необхідної для забезпечення розширеного відтворення виробництва.

Для того щоб сільське господарство в нашій країні розвивалося необхідні і суттєві зміни у цінній політиці. Сільському господарству потрібні стабільні ціни, орієнтуючись на які фермери могли б визначати оптимальний обсяг виробництва продукції.

Важливу роль відіграє утворення у сільському господарстві кластерів. Кластерні локальні мережі територіально-виробничих систем є джерелами і факторами забезпечення високого рівня та якості життя населення, економічного зростання й сталого розвитку території [1,3].

Необхідно звернути увагу на розвиток фермерських господарств. Держава повинна запровадити заходи, які б сприяли збільшенню кількості такого виду господарств, адже за даними статистики, в Україні спостерігається тенденція до їх зменшення. Найважливішою проблемою у створенні фермерських господарств є відсутність стартового капіталу, на основі якого можна було б побудувати ефективно функціонуюче виробництво. Цю проблему можна усунути шляхом надання підприємцям вигідних кредитів. Потрібно забезпечити гарантії збуту всієї виготовленої сільськогосподарської продукції за вигідними цінами; створити умови за яких фермерські господарства матимуть можливість змінювати свою технічну базу на сучаснішу. Державна фінансова підтримка має важливе значення в системі фінансового забезпечення сільськогосподарського виробництва, оскільки дозволяє впливати на вирішення проблем. Сьогодні фінансово-економічна підтримка аграрного сектора здійснюється переважно через комплекс програм. Їх успішній реалізації бракує коштів Державного бюджету України [2,3]. Це лише окремі аспекти, які потребують вирішення.

Список використаних джерел:

1. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року /за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К. : ННЦ "ІАЕ", 2012. – 182 с.
2. Лузан Ю.Я. Напрями розвитку сільськогосподарського виробництва і соціальної сфери села/ Лузан Ю. Я.// Економіка АПК.– 2009.
3. Сула О.Г. Сучасні проблеми сільського господарства в Україні. Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/conference/the-content-of-conferences/archives-of-individual-conferences/march-2014>.

УДК: 342.92

Галкіна О.М.

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ*Харківський національний університет внутрішніх справ*

Науковий керівник: Джафарова О.В., к. ю. н., доцент

Важливість адміністративного права для регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів важко переоцінити. Особливе його значення для регулювання відносин у цій сфері зумовлене специфікою галузі адміністративного права, яка, головним чином, полягає в тому, що ця галузь регулює відносини «із владним елементом», тобто, відносини органів публічної адміністрації між собою, а також відносини між приватними особами та органами публічної адміністрації [1, с. 1]. Незважаючи на те, що частина відносин, що виникають у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів регулюються нормами цивільного, господарського та кримінального законодавства, наявність та розвиненість форм адміністративно-правового регулювання було й зостається важливим чинником забезпечення прав громадян на безпечне та якісне харчування. Це обумовлено низкою факторів. По-перше, це можливість оперативного реагування на факти виробництва, обігу, імпорту, експорту небезпечних харчових продуктів, швидкого припинення тих чи інших дій, чи бездіяльності, що пов'язані з порушенням встановлених вимог, чіткого фіксування обставин та фактів, які характеризують те, чи інше порушення. По-друге, це можливість постійного та ефективного моніторингу стану справ у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів. По-третє, слід мати на увазі, що сфера адміністративно-правового регулювання охоплює не тільки суспільні відносини, пов'язані із забезпеченням безпеки та якості харчових продуктів, а й регулює досить широке коло питань, які фактично складають передумови належної реалізації форм та способів цього забезпечення. Мова йде про адміністративно-правове регулювання у сфері стандартизації, сертифікації якості та безпечності продуктів харчування. По-четверте, за допомогою адміністративно-правового регулювання, по суті, забезпечується належний рівень інформованості суспільства про стан справ щодо безпеки та якості харчових продуктів. І, нарешті, сферою адміністративно-правового регулювання охоплюється відповідна юрисдикційна діяльність органів держави та їх посадових осіб, пов'язана з настанням адміністративної та кримінальної відповідальності у зазначеній сфері, поновлюванням порушених прав громадян. Не можна не сказати і про те, що за допомогою адміністративно-правового регулювання

досягається необхідна деталізація норм матеріального адміністративного права та адміністративно-процесуальних норм на рівні підзаконних нормативно-правових актів, яка дозволяє досягти необхідного рівня ефективності забезпечення безпеки та якості продуктів харчування на державному рівні [2, с. 370].

Специфічність категорій безпеки та якості харчових продуктів як об'єкту адміністративно-правового регулювання, зумовлюють, з одного боку, необхідність державного впливу на процес ефективного функціонування зазначеного об'єкта та існування адміністративно-правового механізму його регулювання шляхом формування нормативно-правової бази, та, в свою чергу, визначають особливості такого регулювання, які, перш за все, обумовлені існуючими реаліями суспільного життя, наявністю певних позитивних і негативних факторів, які впливають на стан суспільних відносин.

Необхідно зазначити, що державний вплив в напрямку налагодженості суспільних відносин у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів, досягнення відповідних цілей та вирішення необхідних для цього завдань в кінцевому рахунку визначає саме категорія адміністративно-правового регулювання. Важливою умовою її ефективності слід визнати, по-перше, ступінь досконалості законодавства, яка знаходиться в прямій залежності від адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу, імплементації в законодавство України положень відповідних міжнародних правових актів, використання досвіду правового регулювання в цій сфері інших держав світу. Наступними умовами її ефективності є належна інформованість громадян про чинні правові приписи в сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів та компетенція відповідних державних інституцій щодо реалізації і захисту прав споживачів, особливості організації їх діяльності, в тому числі і при реалізації зв'язків міжвідомчого характеру.

В цілому можна сказати, що основною особливістю адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів є те, що реалізація механізму адміністративно-правового регулювання пов'язана з регламентацією доволі широкого кола суспільних відносин, які прямо чи опосередковано пов'язані з задоволенням певних потреб громадян у сфері споживання, забезпеченням відповідного захисту закріплених законодавством прав та створенням належних умов їх реалізації, визначенням певних параметрів, що являють собою своєрідну точку відліку при вирішенні питань щодо забезпечення безпеки та якості харчової продукції.

Список використаних джерел:

1. Коцовська О.Л. Адміністративно-правові засоби охорони прав споживачів: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 // О.Л. Коцовська. – Київ, 2014. – 20 с.
2. Кравченко А.Г. Про підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання в сфері захисту прав споживачів / А.Г. Кравченко // Актуальні проблеми права: теорія і практика : зб. наук. праць. – Луганськ. – 2009. – № 14. – С. 370–376.

УДК: 811.161.2

Литвиненко О. В.

МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ ЯК СКЛАДОВА ПРОТИДІЇ ЗОВНІШНІМ ІНФОРМАЦІЙНИМ ЗАГРОЗАМ

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Науковий керівник: Майстренко С. В., к. філол. н., доцент

Важливою умовою протидії основним загрозам для національної безпеки будь-якої держави є створення ефективної мовної політики. Із введенням російських військ на територію Криму Російська Федерація розгорнула інформаційну війну проти України шляхом культивування українофобії, інформаційної експансії, порушенням інформаційних прав та свобод українців за допомогою розповсюдження матеріалів, що пропагують війну. Враховуючи існування реальних загроз інформаційній безпеці України, особливої актуальності набуває питання розробки та впровадження комплексної державної інформаційної політики, спрямованої на захист національного простору, складовою якої є мовна політика.

Частиною мовної політики, а також однією з головних умов успішного маніпулювання людьми, спонукання їх до певних дій є володіння мистецтвом переконування, чим успішно користуються російські ЗМІ. Історія ораторського мистецтва свідчить, що воно здатне розвиватися лише за умови, коли у публічному слові є суспільна необхідність. Публічні виступи (промови) як засіб політичного впливу на маси стали популярними ще у 5 ст. до н.е. як відповідь на практичні потреби суспільства [1, с.13]. Ще за часів античності майстерності публічного слова надавалося виключно важливе значення в ідеологічному протиборстві, вона розглядалася як ефективний засіб у боротьбі на політичній арені.

Нині для досягнення потрібного ефекту ораторами використовуються різноманітні прийоми. Перебільшуються «успіхи» одних груп і одночасно концентрується увага на помилках або слабких місцях у діяльності інших. За допомогою іронічної інтонації, образливих

метафор і уїдливих, зовні дотепних реплік або коментарів створюється негативне ставлення до джерела небажаної інформації. Фрагментарною подачею інформації, дробленням створюється видимість її глибокого аналізу, вдається утруднення формування цілісної картини політичних подій. Посиланнями на «інформативні джерела», «особливу поінформованість» про події, що відбуваються, створюється відчуття об'єктивності й незалежності фактів або суджень, які доводяться до населення [2].

У своїх виступах промовці часто користуються прийомом навіювання, під яким розуміють вплив на особистість, що викликає в людини, всупереч її волі й свідомості, певні почуття або спонукає її до конкретних дій [3]. Найпростіше вселити особі те, до чого вона схильна відповідно до своїх потреб та інтересів. Наприклад, питання російської мови в Україні є досить актуальним для жителів східних та південних районів, тому воно широко використовується в сучасній політичній боротьбі. Наявна мовна ситуація в Україні є прямим результатом війни проти української мови, української державності та української ідентичності, котру Росія розпочала ще в 1654 році і яка в формі мовно-культурної експансії продовжується й досі. Під тиском несприятливих обставин відбувається форсована русифікація українців, а також вплив на їх суспільну та політичну свідомість шляхом пресингу і тиску російських телеканалів, преси та Інтернет-порталів.

Державна мовна політика має унеможливити перетворення України із суверенної національної держави у денационалізований географічний простір. Для цього вбачається необхідним впровадження таких заходів:

- Забезпечення умов для вивчення української мови як державної на відповідних рівнях освіти у державних і комунальних навчальних закладах.
- Розширити публічне застосування української мови, що сприятиме використанню державної мови в засобах масової інформації, науці, культурі, інших сферах суспільного життя.
- Створити незалежну нормативну базу підтримки і пільг для україномовних ЗМІ.
- Забезпечити державне фінансування українських теле-, радіоканалів, які здійснюють інформування міжнародної спільноти іноземними мовами про суспільно-політичне життя в Україні.
- Вжити невідкладних заходів щодо введення надзвичайного стану в інформаційній сфері на період антиукраїнської інформаційної війни.
- Заборонити антиукраїнську та проросійську пропаганду на території України у будь-якому її прояві.
- Утворити відповідний центральний орган виконавчої влади, функціональним завданням якого була б реалізація державної

інформаційної політики та координація діяльності засобів масової інформації.

Отже, державна мовна політика є складовою забезпечення її національної безпеки та захисту національного інформаційного простору. Українська держава має діяти системно, вживаючи рішучих заходів щодо підтримки української мови як мови нації і державної мови. Такі заходи не спрямовані проти мовних прав осіб, що належать до національних меншин, а є засобом захисту мовних прав українців і збереження України як незалежної суверенної держави.

Список використаних джерел:

1. Колотилова Н. Риторика [Текст]: навчальний посібник / Н. Колотилова. – К. : : Центр учбової літератури. – 2007. – 232 с.
2. Ткачук В. Інформаційний вплив на політичну свідомість в умовах глобалізації [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/411>
3. Карлова В. Вплив засобів масової інформації на свідомість людини [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07kvvunc.htm>

УДК: 348.2

**Майстренко О. С.
ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН СХОДУ І ЗАХОДУ:
РЕЛІГІЙНИЙ АСПЕКТ**

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Науковий керівник: Майстренко С. В., к. філол. н., доцент

У сучасних ринкових умовах, коли відбувається динамічний процес становлення незалежної Української держави, її інтеграція у світове співтовариство, актуальним є питання етико-правових засад ведення економічної діяльності, зокрема, моральності дій підприємців, а також впливу релігійних норм та понять на правові принципи здійснення економічних операцій, ведення партнерських стосунків у сфері бізнесу. Розвиток підприємництва спонукає до виникнення нових моральних норм, етичних законів, адже отримання прибутку – це не лише одномоментна дія, обмежена короткостроковими зобов'язаннями, а зацікавленість у постійному партнерстві.

Релігія, вбираючи в себе багатовікову традиційну систему культурних цінностей, здатна інтегрувати нормативні цінності у суспільство, що відображається й на господарській діяльності; створює систему внутрішніх мотивацій дій як окремо взятої особи, так і суспільства в цілому. Релігійні морально-правові норми - це широкий спектр цінностей і ціннісних орієнтацій, які сприяють утвердженню у міжлюдських

стосунках гуманних начал: доброти, справедливості, терпимості, щирості, сумлінності, власної гідності, взаємоповаги; які формують розуміння праці не лише як засобу збагачення, забезпечення матеріального достатку, а також як способу самореалізації людини, розвитку її здібностей, волі, характеру.

Сформована упродовж століть проблема Сходу і Заходу – це, перш за все, протистояння культурних регіонів: західного - європейського, північноамериканського та латиноамериканського, де переважає християнство, та східного – це азіатський регіон, де переважають буддизм та іслам. Традиційно протягом тривалого часу до поняття Захід відносили країни ринкової економіки, капіталістичні. Під Сходом розуміли країни планового господарства, соціалістичні країни. Європа динамічно розвивалася, Схід же зберігав століттями свої усталені норми і традиції, які базувалися на релігійній ідеології. Основні ознаки азіатських виробничих відносин – відсутність приватної власності на землю (власник - держава), відсутність класів (експлуататор – держава, а експлуатовані – обкладені податками, трудовою повинністю, громадяни). Захід – заперечував централізоване керівництво економікою. Упродовж століть склався феномен співіснування двох шляхів розвитку. У наш час випереджаючі темпи розвитку східних країн змусили науковців шукати пояснення причин такого стрімкого росту їх економіки.

Західні економіки базуються на заповідях та моральних настановах отців християнської церкви, які засуджували прагнення до наживи та збагачення: багатому не ввійти в царство Боже; блаженні бідні; якщо хочеш бути досконалим - піди продай маєток твій, роздай бідним - будеш мати благодать на небесах; якщо у вас є гроші - не давайте їх в ріст, та інші [2,с.484]. Християнство виробило ряд правових норм іудео-християнської моралі, яка регулювала відносини сторін під час здійснення торговельних операцій: „Не будете чинити кривди в суді, у мірі, у вазі та в мірі рідини. Вага вірна, тягарці вірні, ефа вірна, гін вірний буде вас”. [Лев. 19:35-36]; „А коли продасте що своєму ближньому, або купите з руки свого ближнього, не обманюйте один одного” [Лев 25:14]. Іудейські рабини встановлювали строгі правила для торговельних операцій: перевіряли ваги: „Не буде в торбі твоїй подвійного каменя до ваги великого й малого”, „камінь до ваги буде в тебе повний і справедливий” [Повт. 25:13-16]. У Біблії засуджується непорядна торгівля, для пророка Осії ханаанський торговець є символом обманщика „хананеянин з неправильними вагами в руці любить ображати” [Ос. 12:7]. У сучасному світі християни активно залучені до всіх сфер бізнесу й економічна діяльність розглядається як частина Божого промыслу, який задовольняє потреби людини, як діяльність, завдяки якій реалізуються особисті творчі можливості, як виконання Божого заповіді про примноження земних багатств.

Мусульманство як одна з наймогутніших релігій Сходу вважає торгівлю досить цінним діянням, яке винагороджується Аллахом: хто хоче блаженства в цьому світі, хай займеться торгівлею. „Чесний, справедливий продавець у Судний День буде поруч з пророками, сиддиканами, шахидами” [2,с.496]. Морально-правові принципи мусульманства забороняють нечесні правила торгівлі: той, хто завищує ціну або обважує покупців – потрапить до „аду й горя” [3,с.15]. Суворо визначено в Корані ставлення до злодіїв: „Злодію й злодійці відсікайте руки ... як на пострах від Аллаха” [Коран, Сура 4, 42]. Також не можна постійно думати над збільшенням прибутку; торгівля здійснюється за взаємним бажанням [Коран, Сура 4, 33], слід остерігатися забороненого; будь милостивим, бо це веде до Аллаха [2,с.497]. „Закаят” - милостиня на користь бідних визначає соціальну відповідальність бізнесу у ісламському світі. Всі ці норми, зафіксовані у Корані, Сунні, Шаріаті, стали для кожного мусульманина не лише юридичними правилами, а, перш за все, внутрішнім законом.

Феномен так званого «китайського економічного дива» пояснюється національним менталітетом, способом мислення, поведінки китайців, який формувався під впливом ідей даосизму, конфуціанства. Певна система морально-правових цінностей відображалася у свідомості народу й утримувала людей в рамках встановленої в суспільстві парадигми поведінки краще, ніж будь-які закони та покарання за їх порушення. Це поняття родових цінностей: повага до старших за віком та чином, дотримання і збереження національних традицій. Значне місце в цій системі традиційно відводиться принципу суспільної корисності, звідси й успіхи в економічній діяльності.

Кожен народ має свою систему економічних відносин, свій менталітет господарюючих суб'єктів, тому успішне функціонування нашої економіки має бути органічно пов'язане з українською дійсністю та національною традицією.

Список використаних джерел:

1. Людство в пошуках бога. – International Bible Students Association – Brooklyn, New York, U.S.A. - Німеччина, 2001
2. Свистунов С. Культура підприємництва (релігійно-культурний аспект // Соціологія: теорії, методи, маркетинг.-2002.-№ 2.-с.66-77
3. Экипировка торговли // Бизнес.-2003.- № 36. - с.10-30
4. Біблія або книги святого письма Старого й Нового Заповіту: із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена / Перекл. проф. Івана Отієнка.- К.: Українське Біблійне Товариство, 2002.- 1375с.
5. Коран / Пер. с араб. Акад.. Крачковского И.Ю.- М.: СПИКПА, 1990.- 512с.

УДК: 340(477)

**Мауріна Я. Ю.
РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЮРИДИЧНІЙ ПРАКТИЧНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Науковий керівник: Потапенко Л. В., к. філол. н., доцент

На сучасному етапі інтеграції країн та міждержавних зв'язків професійна юридична діяльність виходить далеко за межі однієї країни. Одним із головних завдань, що постало перед майбутніми юристами є високий рівень володіння іноземною мовою, що включає розуміння текстів правової тематики, вільне висловлювання своїх думок, тлумачення та аналіз англійської юридичної термінології. Вітчизняні юристи мають змогу працювати з іноземцями, а також в юрисдикція іноземних держав, тому важливим є не лише знання англійської мови, а й вміння застосовувати їх на практиці: вести юридичну справу англійською мовою, консультувати з правових питань, складати юридичні документи, представляти інтереси суб'єкта права тощо.

Згідно з абзацом 5 ст. 55 Конституції України кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна [1]. Україна є членом Ради Європи, отже громадяни України мають право подавати позовні заяви до Європейського Суду. Такі заяви складаються виключно англійською мовою. Проконсультувати особу щодо такої позовної заяви може лише висококваліфікований юрист з ґрунтовними знаннями англійської мови.

Для високого рівня професійної культури, юрист повинен постійно підвищувати власний кваліфікаційний та діловий рівень, брати участь у конференціях, відвідувати семінари не лише в державі, громадянином якої він є, але і за її межами. Стимулом досконалого вивчення англійської мови для студентів є ст.67 ЗУ «Про вищу освіту» від 01.07.2014 та Положення про академічну мобільність студентів, що дають можливість здобувачам вищої освіти «переміщуватися» з одного вищого навчального закладу до іншого з метою обміну досвідом, отриманням європейської освіти з обраної спеціальності за кордоном [2, 1]. Слід зазначити, що ринок праці перенасичений юристами, але це ще не означає висококваліфікованими спеціалістами юридичної практичної діяльності. Досить затребуваними наразі залишаються справжні фахівці. На сучасному етапі розвитку країни юридичні установи ставлять перед майбутніми працівниками-юристами одну з важливих умов – якісне знання іноземної мови. Володіння іноземною мовою на рівні, що є необхідним для виконання певних

службових обов'язків надає значні переваги при роботі у сфері юриспруденції.

Отже, у сучасних мовах розвитку суспільства, знання англійської мови є обов'язковим і належить до основних компетенцій, якими повинен володіти кожен висококваліфікований юрист.

Список використаних джерел:

1. Конституція України [Електронний ресурс]: прийнята на п'ятій сесії Верхов. Ради України 28 черв. 1996р. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про вищу освіту [Електронний ресурс]: Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004). – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

УДК: 28:340.141

Милаш В. І.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МУСУЛЬМАН

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Науковий керівник: Майстренко С. В., к. філол. н., доцент

Економічна діяльність - процес виробництва продукції: товарів, послуг, який здійснюється з використанням певних ресурсів: сировини, матеріалів, устаткування, робочої сили, технологічних процесів тощо.

Функціонування економічного сектору ісламських країн завжди приваблювало науковців згадженістю і пріоритетністю підприємницьких якостей, адже це сприяло отриманню найбільшого прибутку. Причиною цього явища є глибоке проникнення релігії в фінансові аспекти діяльності мусульманських держав [1].

Основними законами, які визначають економічну діяльність ісламських держав є Коран, Шаріат та Сунна. Аналізуючи ці книги, які є святими для мусульман, можна дійти висновку, що вони регламентують не тільки поведінку добропорядного мусульманина, але й регулюють діяльність підприємців, податкову систему і навіть принципи функціонування країни в цілому [3, с.140].

Головним збірником законів для мусульман є Шаріат, який складений на основі хадисів та Корану. Він визначає чотири групи обов'язків добропорядного вірянина: обов'язки перед Аллахом, перед собою, перед іншими рабами Аллаха, перед іншими створіннями. У Шаріаті чітко визначені основні принципи економічної діяльності.

Основними нормами, які регулюють сферу торгівлі, є :

- покупець і продавець рівні між собою порівняно з українським принципом «покупець завжди правий»: «Якщо продавець розкаюється і хоче взяти свою річ назад, слід повернути її, не вимагаючи за це нічого. Якщо розкаюється покупець і хоче повернути куплену річ назад - господареві треба взяти її, повернувши повністю отриману суму»;
- учасники відносин повинні бути чесними та порядними: «Сказати покупцеві про недоліки свого товару», заборонено також: «Обманювати покупця, який і так бере в два рази дорожче своєї ціни. Обдурити покупця, не сказавши йому про недоліки свого товару Продавати зіпсовані, браковані товари, видаючи їх за хороші, і за ціною, встановленою за якісний товар»;
- особливості покупки дорогоцінних речей: «Дорогоцінний товар, дорогі речі купувати або продавати при двох, не менше свідках»;
- якщо покупець не готовий платити високу ціну, то продавцю заборонено завищувати її, але й занижувати заборонено: «Продавцю, навмисно завищивши ціну, принести шкоду покупцеві. Продавцю, навмисно заниживши ціну, нанести будь-кому шкоду (господареві).»;
- необхідно продавати товар тому, хто більше платить;
- конкуренцію необхідно стримувати, тому заборонено: «Пропонувати покупцеві свою продукцію, в той час, як він розглядає товар іншого продавця»;
- регулювання боргових відносин між покупцем і продавцем: «За товар, що віддається в борг брати що-небудь у заставу».

Особливе місце в нормуванні економічної діяльності мусульман посідають правила позики:

- необхідно взяти розписку, коли позичаєш гроші: «Той, хто дає в борг, повинен взяти розписку у присутності двох свідків»;
- в умовах боргу не повинна стягуватися пеня: «Нужденному дати гроші, але забороняється брати потім пеню»;
- взаєморозуміння і чесність повинні бути у мовою позики: «Якщо взяли в борг, то слід за можливістю швидше повернути. Якщо дали борг, то за можливістю не квапити повернення боргу»;
- лояльність поєднується з обов'язковістю: «Якщо хто-небудь не зміг розплатитися з боргами своєчасно, зобов'язаний до смерті заповідати своїм спадкоємцям, щоб ті розрахувалися з боргами за нього від частини його надбання, яке залишається як спадщина. Спадкоємці зобов'язані повністю розрахуватися з боргами, навіть якщо їм і не дісталось від спадщини нічого». Цими принципами користуються ісламські банки, обслуговуючи клієнтів.

Податкова система також регулюється Шаріатом. Особливими видами податків є: «ушур» і «закят». Вони є обов'язковими для кожного вірянина: «Від посівів, лісонасаджень, сіножатей, бджолиних вуликів

давати бідним ушур (10 відсотків). Той, хто своєчасно не виплатив закят і ушур, розрахується пізніше» [4].

Особливим в організації економічної діяльності є те, що віруючі повинні завжди поважати і підтримувати керівника: заборонено «Не підкорятися вказівкам керівника, ухилятися від їх виконання», необхідно: «Керівники зобов'язані добре ставитися до своїх підлеглих, приймати справедливі рішення» [4].

Правове регулювання економічної діяльності мусульман на основі релігійних норм є позитивним явищем. Ці закони відрізняються від загальноприйнятих лояльністю, взаємоповагою, чесністю та справедливістю. Вони не є занадто жорсткими, але рівними для всіх. Релігія спонукає мусульман жити за правовими нормами. Це їхній життєвий обов'язок, саме тому ісламські країни відрізняються дисциплінованістю і вимогливістю, чіткою організацією.

Список використаних джерел:

1. Станков О. Особливості діяльності арабських фінансових інституцій на світових ринках / О. Станков // Регіональна економіка. – 2008. – № 4. – С. 151-156.
2. Моральний вимір економіки: соціальна відповідальність бізнесу та економічна ефективність: монографія / за ред. д-ра філос. наук, проф. Г. Ф. Хоруужого. – К.: УБС НБУ, 2009. – 255 с.
3. <http://sapfo.com.ua/page/view/3661/dengi-v-islame.html>
4. <http://islam-book.info/zakon-obryadi/shariat-fetvi/>

УДК: 340(161.2)

Омельченко Н. А.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Науковий керівник: Потапенко Л. В., к. філол. н.

Термін – це слово або словосполучення, що вживається для точного вираження поняття у будь-якій галузі знань. Мета нашого дослідження – полягає у вивченні особливостей передачі англійських юридичних термінів українською мовою. Відповідно до Великий енциклопедичного юридичного словника юридичні терміни поділяються на три різновиди по ознаці «зрозумілості» тією або іншою частиною населення:

1. Загальні терміни. Характеризуються тим, що вони вживаються у загальному значенні. Наприклад: *refugee, witness, employee, contract, agreement.*

2. Спеціальні юридичні терміни. Мають особливий правовий зміст, (зрозумілі лише фахівцям в області права). Наприклад: *self-defense, claim; coerced acquiescence, to retaliate accusation.*

3. Спеціально-технічні терміни, відображають область спеціальних знань – техніки, економіки, медицини (ці терміни мають бути зрозумілі юристові, що є ще і фахівцем в іншій області). Наприклад: *poor quality products, safety rules, non-patentable, nuclear-free* [1, 250].

Термін може бути утворений на основі рідної мови або запозичений як із нейтрального термінологічного банку (міжнародні греко-латинські терміноелементи), так і з іншої мови. Він повинен відображати ознаки даного поняття. Значення терміну для спеціаліста рівнозначне поняттю.

Терміни за своєю будовою поділяються на:

1. Прості, які складаються із одного слова: *punish* – карати;
2. Складні, які складаються з двох слів і пишуться разом, окремо або через дефіс: *Ministry of the Interior* – Міністерство внутрішніх справ;
3. Терміни-словосполучення, які складаються із декількох компонентів: *inevitability of punishment* – невідворотність покарання [4, 4].

До основних прийомів перекладу юридичних термінів та термінів-словосполучень належать:

- Прийом опису – передача слова за допомогою поширеного пояснення значення англійського слова. Цей прийом вживається як у випадку відсутності відповідного за значенням слова в рідній мові, так і при поясненні слова у словнику. Наприклад: *accrual right* – право на витягнення доходу; *account* – несплачена боргова вимога; *official accusation* – офіційне звинувачення (у скоєнні злочину), *accredited person* – особа, в присутності якої виконується акредитування;
- Прийом калькування – переклад англійського слова чи словосполучення за його частинами з наступним складанням цих частин. Такий переклад відтворює англійське слово дослівно. Наприклад: *multiple accredit* – множинне акредитування; *accomplice attempt* – співучасник у замаху; *according to law* – відповідно до закону;
- Прийом транскрибування – передача літерами рідної мови звучання англійського слова. Наприклад: *Special Systems Industry* – Спеціал Систем Індастрі [2, 67].

Існує низка термінів-словосполучень, що не допускають дослівного перекладу, хоч і мають еквіваленти в рідній мові. Окремі елементи таких термінів відрізняються від компонентів еквівалента рідною мовою. Наприклад: *private nuisance* – джерело небезпеки.

Найскладнішими для перекладу є терміни, що мають різні значення не тільки у різних галузях науки та техніки, а й навіть в одній галузі. Наприклад: *notice* – 1) попередження, повідомлення, заява, сповіщення, попереджати, сповіщати; 2) сповіщення про готовність судна до завантаження; *notic*; 3) знання, обізнаність. *Account* - 1) рахунок;

розрахунок; 2) належний платіж; несплачена боргова вимога; 3) звіт; робити звіт; пояснювати; 4) позов з вимогою до звіту; 5) відповідати; нести відповідальність [3, 60].

Термін, що має кілька словникових відповідностей, варіантів, аналогічних йому за значенням, перекладається шляхом відбору варіанта-аналога, який найточніше передавав би його значення у залежності від слів, що знаходяться з ним у тісному зв'язку. Найбільш тісний зв'язок існує між підметом та присудком, присудком і прямим додатком, означенням та означувальним словом. Наприклад: notice writing – письмове попередження; notice to admit – вимога у зізнанні (з ціллю скорочення витрат по пред'явленню судових доказів); to give notice to – повідомляти когось про щось; to have notice of – знати про щось; notice to plead – вимога надати змагальний папір; notice to produce – пропозиція супротивній стороні надати в суд документ; notice to quit – попередження наймачу про розірвання договору найма житлового приміщення; to take notice – отримати повідомлення [1, 70].

Якщо слово вживається як термін у системі іншої спеціальної галузі знань, то в ній воно теж однозначне, семантично чітко відмежоване від тих його значень, що виявляються в позатермінологічному функціонуванні, а також і в термінологічному, але в іншій галузі знань.

Отже, переклад англійських юридичних термінів на українську мову вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. При перекладі юридичних термінів з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова.

Список використаних джерел:

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю.С. Щемшученка/ – 2-ге вид.переробл.і доповн.- К.: Вид-во «Юридична думка», 2012. – 1020 с.
2. Квитко И. С. Терминоведческие проблемы редактирования / И. С. Квитко, В. М. Лейчик, Г. Г. Кабанцев / – Львов : Вища школа, 1986. – 150 с.б.
3. Комісаров В. Н. Общая теория перевода/ В. Н. Комісаров/ – М.: Высш. шк., 1990. – 253 с.
4. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови/ М. І. Мостовий/ – Х. : Основи, 1993. – 255 с.

УДК: 336.71:215

Осадча М.В.
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РЕЛІГІЙНО-ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ
ХРИСТІЯНСТВА ТА МУСУЛЬМАНСТВА

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Науковий керівник: Майстренко С. В., к. філол. н., доцент

Світові релігії іслам та християнство мають багато спільних етичних принципів, які сприяють утвердженню у людських стосунках справедливості, терпимості, власної гідності, взаємоповаги, які формують розуміння праці не лише як засобу збагачення, забезпечення матеріального достатку, а також як способу самореалізації людини. Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що гроші в усі часи були і залишаються засобом забезпечення життєдіяльності кожної особи. Вивчення та осмислення релігійної духовної традиції, системи моральних чеснот та норм, які містять універсальні, загальнолюдські моральні настанови, допоможе знайти відповіді на проблемні питання сучасності.

Іслам, як і християнство, засуджує соціальну нерівність. Однак, якщо християнство обмежується лише словесним осудом і карами для багатих у майбутньому, то іслам припускає реальний перерозподіл майна і доходів за допомогою «закятя» – обов'язкової милостині на користь бідних.

Християнство – найбільша із світових релігій. Близько 2,2 млрд. осіб (понад третина людства) сповідають цю віру. Головними етико-правовими ідеями раннього християнства на противагу нерівності, як основі рабовласницької політико-правової системи, проголошено принцип рівності людей, незалежно від їхніх національності, статі, майнового та політичного становища. «Нема юдея, ні грека, нема раба, ані вільного, нема чоловічої статі, ані жіночої — бо всі ви один у Христі Ісусі» [Гал. 3:28]. Таким чином, ідея рівності підноситься до трансцендентної сутності, тобто Бога, і означає, перш за все, рівність людей перед Богом [3].

Гроші є невід'ємною частиною економічної сфери, результатом цілеспрямованих дій людини в її житті. Ставлення християн до матеріальних благ, до грошей та багатства формувалося значною мірою під впливом Біблійних настанов та повчань. Серед християн існує думка, що гроші — це зло. Підставою для такого тлумачення є: «Віддайте кесарево кесарю, а Боже Богові» [Лук. 20:23-25]. За Біблійними настановами багатство — це добро, яке походить від Бога, його власник повинен використовувати і пускати його в обіг, примножувати земні дари. А злом є грошолобство – надмірне прагнення до багатства: «Корінь усього лихого — то грошолобство, якому віддавшись, дехто відбилась від віри й поклали на себе великі страждання» [1 Тим. 6:10]. Найважливішою

порадою, зазначеною в Біблії щодо грошей, є: «Будьте жителям не грошолобні, задовольняйтесь тим, що маєте» [Євр. 13:5].

Іслам — наймолодша за часом виникнення світова релігія, яка виникає на початку VII ст. серед арабського населення Аравійського півострова. Ця релігія є другою за чисельністю вірян світовою релігією після християнства. Іслам регулює всі сторони життя мусульманина: сімейні, суспільні, духовні [4]. Коран є головним і незаперечним джерелом норм, які регулюють економічні відносини в суспільстві. Другим за важливістю джерелом Шаріату є Сунна Пророка. Головний вихідний постулат із Корану, що стосується відносин власності: «Аллаху належить те, що в небесах і на землі» [Сура 4:131].

Існує величезна прірва між 99% простих громадян і 1% багатіїв. У останніх в силу їх високого доходу дуже високий рівень споживання, своїм існуванням вони підтримують капіталістичну економіку і одночасно вганяють її в кризу. «Закят» пропонує обмежити багатіїв, розсіюючи їх доходи між іншими верствами населення [4]. Відсоткова ставка повинна обмежуватися принципом справедливості — ні у кого не повинно бути надмірностей, ніхто не повинен відкрито демонструвати своє багатство, адже «Аллах не любить всяких гордовитих хвальків, які скупляться і велять людям скупитися» [Сура 57:23-24].

Отже, іслам, як і християнство, проголошує принципи справедливості, чесності, ненасилля, поміркованості та помірності у своїх бажаннях. Ці релігії проповідують братерство віруючих та гуманне ставлення до бідних та знедолених, засуджують соціальну нерівність.

Список використаних джерел:

1. Біблія або книги святого письма Старого й Нового Заповіту: із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена / Переклад проф. Івана Огієнка. — К.: Українське Біблійне Товариство, 2002.
2. Іслам як світова релігія - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/18410519/religiyeznavstvo/islam_svitova_religiya
3. Основні напрями історичних змін у духовних сферах: релігія - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.history.vn.ua/book/suchasnogo/2.html>
4. Священный Коран - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://quran-online.ru/>

УДК: 342.0

**Очколас Т. М.
ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ**

КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж ім. І. С. Нечуя-Левицького»

Науковий керівник: Даниленко І. І.

Сучасна Україна є молодою державою з великим потенціалом. В неї є все необхідне для сходження на п'єдестал на світовій арені. Але, на жаль, сьогодні лише невелика частка жителів розуміє важливе значення розвитку усіх сфер діяльності та всебічного розвитку кожного громадянина, що проживає на території України.

Питання розвитку громадянського суспільства, демократичної правової держави є загостреним в наш час, бо розвиток правової свідомості громадян України знаходиться на початковому рівні. Актуальність цієї теми зумовлена значимістю питань, котрі пов'язані із вивченням правосвідомості в нашому суспільстві тому, що її формування в Україні тісно взаємопов'язане з питаннями подальших змін в українському суспільстві на демократичній основі.

На думку Толстенка В. Л., найгострішою та з найбільшим ступенем актуальності проблема правосвідомості, а також способів впливу на неї постає тоді, коли держава і суспільство проходять процес оновлення тих принципів і норм, які врегульовують суспільні відносини [5, с. 10].

Основною метою дослідження є розкриття особливостей стану правової свідомості громадян України, висвітлення ключових проблем формування та визначення напрямки щодо її вдосконалення.

Ільїн І. А. описував «глибоку хворобу правосвідомості»: «потворна, перекручена правосвідомість залишається правосвідомістю, але перекручує свій зміст; вона звертається до ідеї права, але бере від неї лише схему, користується нею по-своєму, зловживає нею і наповнює її негідним, збоченим змістом; виникає не правове право, яке, однак, іменується «правом» і видається за право, компрометуючи у свідомості людей саму ідею і підриваючи віру в неї» [3].

Правові філософи у своїх дослідженнях сприйняття права індивідами акцентують увагу на психіці, емоціях, совісті. Для ефективності правової норми в свідомості має бути переконання в обов'язковості норми для абсолютно всіх громадян. [3, с. 211].

Духовність і моральність є головними у філософії Ільїна І. О., який переконаний, що основа нормального здорового права закладена в самій людині, в її особистій правосвідомості, тобто умінні керувати самим собою, устанавлюючи межі для себе самого [2].

Аналізуючи правосвідомість як окрему форму суспільної свідомості обов'язково має бути дослідження його особливостей, ознак, специфіки. На мою думку, до них можна віднести наступні.

По-перше, правосвідомість є однією з форм суспільної свідомості.

На думку Лукашевої О. А. політична свідомість знаходить своє вираження у правосвідомості. І навпаки, правосвідомість та мораль суттєво впливають на політичну свідомість, орієнтуючи її на розвиток правових та моральних цінностей. Політична свідомість, таким чином, набуває риси, легітимності та моральності. У свою чергу, правосвідомість завжди політично значуща та морально орієнтована [4].

По-друге, правосвідомість та право пов'язані між собою як різні сторони людського світу. Поза живою правосвідомістю, як зазначав Ільїн І. О., право не може жити та застосовуватися. Воно не може реалізувати свій зміст, не може зберегти свою організаційну, впорядковану життєву силу [3, с 247].

По-третє, правосвідомість має складну структуру. Вона охоплює теорії, ідеї, погляди, концепції, почуття, уявлення, цінності, очікування, настрої, емоції, переживання, психологічні реакції, імпульси та ін., що формуються у різних індивідів і соціальних груп.

По-четверте, правосвідомість не лише відображає юридичну реальність, а й дуже активно змінює її, розвиває, вдосконалює. Байніязов Р.С. зауважує, що саме використовуючи свою особисту, індивідуальну, а також групову, суспільну правосвідомість, особистість реалізує певні інтереси та потреби, сприймає цілі права або навпаки відкидає їх [1].

По-п'яте, правосвідомість, оцінка її стану, ролі в житті суспільства значною мірою визначаються станом економіки та матеріальними умовами соціального буття.

По-шосте, правосвідомість - це специфічний духовний феномен. На думку Байніязова Р. С. – існуюча концепція правосвідомості не зовсім адекватно відображає правову реальність та, певною мірою, страждає наявністю застарілих пережитків соціалістичного минулого. [1].

По-сьоме, правосвідомість має оціночний і разом з тим нормативний характер.

По-восьме, правосвідомість розробляє власний понятійно-категоріальний апарат.

Це найважливіші категорії правосвідомості, оскільки в них міститься її якісна специфіка як особливого різновиду суспільної свідомості.

Правосвідомість формується під впливом таких факторів:

а) процес правового становлення особистості;

б) політико-правового, духовно-морального, соціально-економічного масиву конкретного суспільства;

в) неусвідомленого (підсвідомого) психологічного компонента індивіда, групи індивідів, суспільства.

Для правосвідомості характерне визнання культурних цінностей, неможливості життєдіяльності соціальної спільності без соціального регулятора - нормативної системи - право, мораль, звичай та ін.

Деформована правосвідомість є однією з основних причин злочинів і проступків, прийняття неефективних рішень, порушення законності, формалізму та бюрократизму. Наслідком деформації правосвідомості є і зловживання правом, яке надто складно виявити через його зовнішню подібність до правомірної поведінки.

Правове виховання є важливою умовою підвищення правової активності громадян, формування правової культури суспільства, окремих соціальних груп або колективів, подальшого зміцнення законності і правопорядку.

Під правовим вихованням розуміється цілеспрямований, повсякденний і систематичний вплив держави та її органів, громадських об'єднань і організацій на свідомість людей з метою виховання у них відповідного рівня правової свідомості, правової культури і зразкової правомірної поведінки.

Правове виховання може бути ефективним лише за дотриманням таких провідних засад, як науковість, плановість, систематичність, послідовність і диференційованість, забезпечення комплексного підходу, а також створення сприятливих умов для реалізації розвиненої здорової правосвідомості на практиці.

Список використаних джерел:

1. Байніязов Р. С. Духовно-культурологический подход к правосознанию и праву // Новая правовая мысль. - 2003. - №1. / [Електронний ресурс]// - Режим доступу: <http://www.law.edu.ru/article/article.asp?articleID=1214047>
2. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. - СПб.: Питер, 2006. – 397 с.
3. Ильин И. А. О сущности правосознания / [Електронний ресурс]// - Режим доступу: <http://www.philosophy.ru/library/il/02/01.html>
4. Лукашева О. А. Социалистическое правосознание и законность. – М.: Юрид. лит., 1973. – 344 с.
5. Толстенко В. Л. Правовая идеология у структуре правосвідомості: теоретико-методологічні основи аналізу / В. Л. Толстенко // Державо і право. Вип. 41. – К., 2008. – С. 10-18;

УДК: 340(161.2)

Півошенко Г. М.
МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-
СПРЯМОВАНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗДОБУВАЧАМИ
ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)
 Науковий керівник: Потапенко Л. В., к. філол. н.

Актуальність теми. Стратегія міжнародного співробітництва та інтеграції у сфері освіти спрямована на посилення ролі іноземних мов та якості їх знання. Зміна соціально-політичної ситуації в країні, розвиток міжнародного співробітництва, необхідність укладання ділових угод на міжнародному рівні вимагають від майбутніх спеціалістів у галузі юриспруденції оволодіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування. Підвищення якості вивчення іноземної мови має забезпечуватися підтримкою в мотиваційному напрямку, метою якої є підвищення зацікавленості в отриманні саме знань, на противагу отриманню диплома, шляхом роз'яснювальної роботи щодо ролі іноземних мов [1, 152].

Виклад основного матеріалу. В умовах глобалізації вивчення іноземної мови є не просто складником фундаментальної освіти, а й стає одним із ключових моментів розширення мобільності студентів, слугує засобом збагачення європейським досвідом, підвищення конкурентоспроможності спеціалістів на внутрішньому, європейському та світовому ринках праці. Саме з таких позицій слід трактувати мету і роль вивчення іноземної мови фахівцями – юристами в інноваційному розвитку суспільства, а водночас шукати джерела мотивації. Головною метою вивчення англійської мови є формування комунікативної компетенції, базою для якої є комунікативні вміння, що базуються на мовних знаннях та навичках. Говорячи про «мотивацію», «мотиви», зазвичай мають на увазі ті фактори, які спонукають людину до діяльності. Джерелом мотивації в загальному розумінні є певна потреба, що створюється на основі суперечностей між тим, що людина має, чим володіє, чого досягла, і тим, чого вона ще не має, чим не володіє, чого не досягла. Бажання мати, оволодіти, досягти становить зміст потреби. Якщо у сферу таких потреб потрапляє бажання вивчати іноземну мову, то воно стає мотивацією до її засвоєння.

Розрізняють такі види мотивації вивчення іноземної мови здобувачами юридичної освіти:

- спілкування з колегами, партнерами по бізнесу, вченими;
- ділові контракти, засвідчення і складання міжнародних угод, угод з іноземними фізичними чи юридичними особами;

- престиж і збільшення шансів на працевлаштування, особливо в іноземній або міжнародній фірмі, компанії, що спеціалізуються на міжнародному праві або співпрацюють із іноземними фірмами або державними органами;
- розширення знань з історії, історії держави і права, історії культури,
- мова яких вивчається, розуміння іноземних культур;
- навчання та стажування за кордоном [2, 149-154];

Висновки. На сучасному етапі розвитку суспільства, що дедалі швидше інтегрує у міжнародний простір, вивчення іноземних мов є надзвичайно важливим. Особливо це стосується майбутніх юристів, які в силу особливостей своєї професії покликані не лише проявляти високий професіоналізм, але й забезпечувати потреби сьогодення – співпрацювати з іноземними партнерами, розвивати економіку країни та безпосередньо брати участь у формуванні та управлінні державою.

Список використаних джерел:

1. Волошинова Л. В. Сучасні аудіовізуальні технології у вивченні іноземної мови: наук.-метод. посібник // Л. В. Волошина//Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин. — К.: Знання України —2007. — 152с.
2. Гришкова Р. О. Міжпредметна координація у навчанні професійно спрямованої англійської мови та фахових дисциплін / Р. О. Гришкова // Наукові праці. Педагогіка. – Миколаїв: МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – Т. 71. – Вип. 58. – С. 149-154

УДК: 81.431

Пасенко К. В.
МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ ЯК ОБ'ЄДНАВЧИЙ
ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)
 Науковий керівник: Майстренко С. В., к. філол. н., доцент

Мовна політика в Україні як об'єднавчий чинник національного відродження

Мова – це душа народу, його основа, що сприяє самоідентифікації людини у суспільстві. Єдина національна мова – невід'ємний елемент розвитку та прогресу суспільства у державі. Саме тому мовна політика держави і є одним з орієнтирів її майбутнього. Але, на жаль, в Україні мовна політика є способом маніпулювання народом України, засобом одурманення та відвернення від істинних проблем у державі. Сьогодні в українському суспільстві вона невиправдано посідає перше місце серед

актуальних проблем сучасності, випереджаючи навіть нагальні питання економічного розвитку.

Взагалі правовою основою для здійснення державної мовної політики в Україні є Конституція України (ст. 10), Закон України «Про засади державної мовної політики», який викликав величезний резонанс у суспільстві через розширення повноважень регіональних мов, а також Рішення Конституційного суду України від 14 грудня 1999 року щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її у навчальному процесі в навчальних закладах України.

Проблемне питання мовної політики в Україні є дискусійним для багатьох вітчизняних вчених, політиків та політологів. Тому для її ефективного функціонування потрібно, насамперед, щоб на чолі держави у вигляді політичних представників волі народу, були особи, що ухвалювали б закони в інтересах українського народу, зокрема новий закон про мови, що справді захищав би інтереси української політичної нації. Тільки після цього має відбутися поступова консолідація українців у єдину політичну націю, як вважає доктор політичних наук О. Антонюк: «... шляхом переорієнтації їхньої суспільної свідомості за допомогою відродження історичної пам'яті, піднесення престижу української мови й культури, почуття загальнонаціонального зв'язку та приналежності до великої спільності – української нації незалежно від особливостей історичного розвитку, політичного статусу того чи іншого регіону, релігійних особливостей тощо».

Державна гуманітарна та мовна політики незалежної України, які почали впроваджуватися в життя ще на початку 90-х років минулого століття. З того часу розпочалися серйозні зміни: утверджуються нові демократичні цінності, формується нова мораль, нові економічні й політичні пріоритети. Гуманітарний розвиток нашої держави спрямовується на формування в українському суспільстві атмосфери духовної єдності, цілісності, згуртованості, поваги до її історії та політичного вибору 1991 року, культури, традицій та української мови як об'єднавчої сили українського народу. Україномовна освіта покликана виховувати любов до Батьківщини, державної мови, а також повагу до моралі й людяності. Ідейним стрижнем державної гуманітарної політики є українська національна ідея. Таким чином, українська мова виступає об'єднавчим критерієм, спрямованим на виховання самосвідомості молодого покоління незалежної України в нових умовах, з новим мисленням, у дусі патріотизму та єдності.

На формування в молоді високої професійної компетентності, моральної зрілості, суспільної активності та політичної свідомості вищі навчальні заклади України спрямовували низку організаційних і виховних заходів: проводили наукові конференції, створювали кафедри історії

України, політології та теорії культури, де українською викладали такі дисципліни, як етика, історія вітчизняної та світової культури, історія релігії тощо, що свідчить про наявність мотивів, інтересу та бажання до об'єднання на основі мовного фактору та реальне бажання розвивати українську мову як чинник пропаганди незалежності та відродження.

Українською мовою також почали активно користуватися в діловій і законодавчій сферах, вона стала робочою на конференціях, семінарах, інших публічних заходах, під час виконання державних обов'язків, а також в освіті. Її потенціал поступово самостверджувався в нових дисциплінах гуманітарного циклу, зокрема таких, як «Народознавство», «Ділова українська мова», пізніше – «Українська мова за професійним спрямуванням», «Українська та зарубіжна культура», «Історія України», «Політологія» тощо, які забезпечувалися україномовними навчальними програмами, методичними вказівками, довідниками, спеціальними словниками та іншою методичною літературою, яка вказує на розвиток мови у всіх сферах життєдіяльності суспільства в Україні.

Але, на жаль, цього замало для того, щоб сформувалася стійка, конкретна та однозначна мовна політика в Україні. Тому необхідно вжити наступних заходів та скерувати державну мовну політику для досягнення наступних цілей:

- утвердження української мови як державної (офіційної) у всіх царинах публічної сфери суспільного життя на всій території України і при здійсненні офіційними особами представницьких функцій у міжнародному спілкуванні;
- посилення функції державної мови як мови громадянства об'єднавчого і консолідуючого чинника в українському суспільстві і засобу зміцнення державної єдності України;
- утвердження української мови як мови міжетнічного спілкування і порозуміння в Україні, гаранта державної незалежності й національної безпеки;
- утвердження і підтримку української мови як самобутньої мови титульної нації;
- сприяння розвитку мов національних меншин із спеціальним наголосом на захисті мов, що опинились під загрозою зникнення;
- підтримання мовного розмаїття України та міжкультурного діалогу;
- сприяння підвищенню загальної мовної культури громадян;
- захист мовного простору України від чужоземної мовно-культурної експансії;
- запобігання дискримінації за мовною ознакою та запровадження заходів позитивної дискримінації щодо мов, які потребують особливого захисту, зокрема щодо української мови в деяких регіонах України;
- сприяння у задоволенні мовних потреб українців у країнах поселення.

Усталення демократії та євроінтеграційні прагнення України потребують вирішення мовних питань та впровадження толерантних, правових методик розв'язання мовних конфліктів, а також об'єднання українців у єдину та соборну націю. Звичайно, вирішенням проблемних питань не вичерпується державна мовна політика. Держава має робити реальні кроки, щоб мовний резонанс став дійсністю.

УДК: 340(161.2)

Пасічник В. В.

HISTORY AND KEY FEATURES OF LEGAL ENGLISH

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Науковий керівник: Потапенко Л. В., к. філол. н.

Actuality: Legal English is widely used in spheres of law, politic, business, etc. Due to the trends of globalization and Ukrainian integration in international community, future lawyers, financiers, managers, politics, businessman and etc. should wide their knowledge and improve our skills in sphere of English, especially legal English, to be able to have business with foreign people, companies and governments, international companies and organizations with no problems.

Legal English (Legalese) is the style of English used by lawyers and other legal professionals in the course of their work. It has particular relevance when applied to writing and the drafting of written material, including: legal documents: contracts, licenses, court pleadings: summonses, briefs, judgments, laws: Acts of Parliament and subordinate legislation, case reports, legal correspondence

Legal English has traditionally been the preserve of lawyers from English-speaking countries (especially the U.S., the UK, Canada, Australia, New Zealand, Kenya, and South Africa) which have shared common law traditions. However, due to the spread of Legal English as the predominant language of international business, as well as its role as a legal language within the European Union, legal English is now a global phenomenon. It is informally referred to as *lawspak* or *legalese*.

In prehistoric Britain, traditional common law was discussed in the vernacular. The legal language and legal tradition changed with waves of conquerors over the following centuries. Roman Britain (after the conquest beginning in AD 43) followed Roman legal tradition, and its legal language was Latin. Following the Roman departure from Britain circa 410 and the Anglo-Saxon invasion of Britain, the dominant tradition was instead Anglo-Saxon law, which was discussed in the Germanic vernacular (Anglo-Saxon, Old English),

and written in Old English since circa 600, beginning with the Law of Althelberht. Following the Norman invasion of England in 1066, Anglo-Norman French became the official language of legal proceedings in England for a period of nearly 300 years (and continued in minor use for another 300 years), while Latin was used for written records for over 650 years. Some English technical terms were retained, however (see Anglo-Saxon law: Language and dialect for details).

In legal pleadings, Anglo-Norman developed into Law French, from which many words in modern legal English are derived. These include property, estate, chattel, lease, executor, and tenant. The use of Law French during this period has an enduring influence on the general linguistic register of modern legal English. It also accounts for some of the complex linguistic structures employed in legal writing. In 1363, the Statute of Pleading was enacted, which stated that all legal proceedings be conducted in English (but recorded in Latin). This marked the beginning of formal Legal English; Law French continued to be used in some forms into the 17th century, though it became increasingly degenerate.

From 1066, Latin was the language of formal records and statutes, being replaced by English in the Proceedings in Courts of Justice Act 1730. However, since only the learned were fluent in Latin, it never became the language of legal pleading or debate. The influence of Latin can be seen in a number of words and phrases such as *ad hoc*, *de facto*, *bona fide*, *inter alia*, and *ultra vires*, which remain in current use in legal writing

Use of terms of art. Legal English, in common with the language used by other trades and professions, employs a great deal of technical terminology which is unfamiliar to the layman (e.g. waiver, restraint of trade, restrictive covenant, promissory estoppel). Much of this vocabulary is derived from French and Latin.

These terms of art include ordinary words used with special meanings. For example, the familiar term *consideration* refers, in legal English, to contracts, and means, an act, forbearance or promise by one party to a contract that constitutes the price for which the promise of the other party is bought (Oxford Dictionary of Law). Other examples are *construction*, *prefer*, *redemption*, *furnish*, *hold*, and *find*.

Lack of punctuation. One aspect of archaic legal drafting – particularly in conveyances and deeds – is the conspicuous absence of punctuation. This arose from a widespread idea among lawyers that punctuation was ambiguous and unimportant, and that the meaning of legal documents was contained only in the words used and their context. In modern legal drafting, punctuation is used, and helps to clarify their meaning.

Use of doublets and triplets. As noted above, the mix of languages used in early legalese led to the tendency in legal English to string together two or three words to convey what is usually a single legal concept. Examples of this are , fit

and proper, care and attention, perform and discharge, terms and conditions, law and order, and promise, agree and covenant. While originally being done to help all lawyers no matter which vocabulary they might use (English, French, or Latin) it now sometimes repeats words used to mean exactly the same thing, and has become a stylistic standard for other legal concepts (dispute, controversy or claim, search and seizure).

Unusual word order. At times, the word order used in legal documents appears distinctly strange. For example, the provisions for termination hereinafter appearing or will at the cost of the borrower forthwith comply with the same. There is no single clear reason for this, although the influence of French grammatical structures is certainly a contributory factor.

Use of unfamiliar pro-forms. For example, the same, the said, the aforementioned etc. The use of such terms in legal texts is interesting since very frequently they do not replace the noun – which is the whole purpose of pro-forms – but are used as adjectives to modify the noun. For example, the said John Smith.

Use of pronominal adverbs. Words like hereof, thereof, and whereof (and further derivatives, including -at, -in, -after, -before, -with, -by, -above, -on, -upon) are not often used in ordinary modern English. They are used in legal English primarily to avoid repeating names or phrases. For example, the parties hereto instead of the parties to this contract.

Next, -er, -or, and -ee name endings. Legal English contains some words and titles, such as employer and employee; lessor and lessee, in which the reciprocal and opposite nature of the relationship is indicated by the use of alternative endings.

Use of phrasal verbs. Phrasal verbs play a large role in legal English, as they do in standard English, and are often used in a quasi-technical sense. For example, parties enter into contracts, put down deposits, serve [documents] upon other parties, write off debts, and so on.

We have explored what are the key features of legal English as well as the history of it. What is more, we have explained these key features – how does it work, how it was developed and for achieving what goals it may be used. Also, we have emphasized the correlation between the history of England and the key features of legal English.

УДК: 336.711 : 65.012.8. (477)

Савченко О. І.
РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
БЕЗПЕКИ БАНКІВ

Харківський інститут банківської справи УБС НБУ

Науковий керівник: Костюченко О.Є. к. ю. н., доцент

У сучасній нестабільній ситуації банківської системи України важлива роль в забезпеченні стійкості банків та стабільності банківської системи належить державі. Одним з її органів є Національний банк України (НБУ). НБУ – це особливий орган державного управління, що здійснює грошово-кредитне регулювання та державний контроль за станом банківських установ, та на який покладено обов'язок забезпечення стабільного і безпечного функціонування банків, уникнення кризових явищ, забезпечення впевненості у їхній діяльності з боку кредиторів і вкладників. Цей орган державного управління, будучи економічно незалежним, має право на видання нормативно-правових актів з питань регулювання банківської діяльності, здійснює нагляд і контроль за діяльністю банків та при здійсненні наглядової діяльності на підставі статті 74 Закону України «Про банки і банківську діяльність» має право застосувати заходи впливу та санкції за порушення банківського законодавства [1].

Для наближення банківської системи України до міжнародних стандартів та підвищення безпеки банківської діяльності, НБУ здійснюється робота по впровадженню ключових документів Базельського комітету з банківського нагляду: «Основних принципів ефективного банківського нагляду» та «Міжнародного наближення оцінки капіталу і стандартів капіталу». Фундаментом надійної та довготривалої роботи банку є його капітал. В Україні на сьогодні величина власного капіталу банків регулюється відповідними нормативними актами Національного банку України (НБУ), в основу яких покладено рекомендації Базель-I за двома аспектами: інституційним – встановлення мінімальних вимог до розмірів статутного та регулятивного капіталів (Н1), і в аспекті співвідношення капіталу та ризиків банку – нормативи адекватності регулятивного та співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (нормативи Н2 і Н3). НБУ було підвищено вимоги нормативу Н2 (адекватності регулятивного капіталу/платоспроможності) до 10%, також було підвищено розмір регулятивного капіталу зі 100 млн. грн. до 120 млн. грн., при чому регулятивний капітал не повинен бути меншим за статутний [2]. На приведення статутних капіталів до цього рівня банки мають 5 років, тобто до 2016 року. Ці заходи дозволяють зміцнити банківську систему України, залишивши на фінансовому ринку лише великі банки з високим

рівнем капіталізації, але разом з тим закривають вихід на ринок банківських послуг малим банкам які не здатні забезпечити такий рівень статутного капіталу.

Зауважимо, що така пильна увага до проблеми достатності власного капіталу банків пояснюється тим, що капітал вітчизняних банків все частіше перестає виконувати покладені на нього функції: захисну, операційну та регулюючу. Невиконання захисної функції підвищує ймовірність банкрутства фінансової установи. Порухення операційної та регулюючої функцій стримує банк у проведенні заходів щодо розвитку власної ресурсної бази, інформаційного забезпечення діяльності, а також обмежує банк у формуванні довгострокових активів, насамперед, довгострокових кредитів, які мають видаватися за рахунок довгострокових пасивів, в тому числі і за рахунок капіталу НБУ через нормативні акти зобов'язує банки формувати резерви для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, що дає банкам можливість покривати збитки за проблемними активами [3]. Також НБУ встановлює ставку обов'язкового резервування, яка, згідно із законодавством змінена з 20% на 0% [4]. Це надасть можливість банкам в умовах дефіциту зовнішніх та внутрішніх надходжень отримувати додаткову короткострокову ліквідність для підтримання своєї оперативної діяльності. Також згідно із Положенням «Про надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України» задля підтримання ліквідності банків НБУ надає платоспроможним банкам стабілізаційні кредити для підтримки ліквідності на строк до 90 днів [5]. Нацбанк надає стабілізаційний кредит з метою створення умов для вчасного виконання зобов'язань комерційного банку перед клієнтами, уникнення небажаних наслідків, які можуть привести до загрози безпеки довірених такому банку коштів, в разі реальної небезпеки стабільності його роботи. Отже, бачимо, що НБУ через прийняття законодавчих актів, встановлюючи необхідні нормативи діяльності банків, а також проводячи нагляд за їх дотриманням, сприяє забезпеченню безпеки банківських установ та стабільності банківської системи загалом.

Список використаних джерел:

1. Костюченко О. Є. Механізм адміністративно-правового регулювання фінансової безпеки в Україні: теоретико-інструментальний аналіз: монографія / О. Є. Костюченко. – К. : УБС НБУ, 2013. – 371 с.
2. Офіційний сайт Національного банку України [http://www.bank.gov.ua].
3. Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: Постанова НБУ від 15.02.2012, №23.
4. Про внесення зміни до Правил резервування коштів за залученими уповноваженим банком депозитами і кредитами (позиками) в іноземній валюті від нерезидентів: Постанова НБУ від 15.02.2014 р. № 419.
5. Положення про надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України // Постанова Правління НБУ від 13.07.2010 р. № 327.

УДК: 342.9. (477)

Саснко І. І.
КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ БАНКІВ УКРАЇНИ ТА ЙОГО
СУЧАСНИЙ СТАН

Харківський інститут банківської справи УБС НБУ

Науковий керівник: Костюченко О.Є. к. ю. н., доцент

У будь-який період розвитку суспільства банки активно здійснюють кредитні операції за різноманітними схемами, впроваджують у практику ефективні й гнучкі кредитні інструменти.

Сучасні особливості розвитку вимагають поглибленого дослідження кредитної діяльності банків і безпосередньо кредитного портфелю.

Загалом поняття як «кредитний портфель» розподіляється за трьома підходами. За першим підходом це сукупність виданих позичок, тим самим враховують лише здійснення кредитної операції. Друга група - це складним управлінським процесом, який характеризує вибір напрямків вкладень, тобто плановані дії, чим підкреслюють велике значення кредитування серед інших банківських послуг. Третій підхід - розглядається значення кредитного портфелю не тільки на рівні банківської установи, а й на загальнодержавному рівні. [2] Управління кредитним портфелем дає змогу балансувати та стримувати ризик усього портфеля, контролювати ризик, притаманний тим чи іншим ринкам, клієнтам, позиковим інструментам, кредитам та умовам діяльності.

Аналіз кредитного портфеля потребує дослідження його структури в розрізі груп ризику, ступеня забезпеченості, галузевої структури, форм власності позичальників і т. п., а також вивчення динаміки кожної групи, сегментації кредитного портфеля.

У 2014 році в Україні спостерігалось погіршення економічної ситуації через загострення політичної напруженості в суспільстві та несприятливий вплив зовнішнього середовища. Згідно з даними НБУ, за 7 місяців 2014 року частка простроченої заборгованості у загальному кредитному портфелі зросла із 7,7 до 10,8%. Обсяг недіючих кредитів суттєво зріс: на 23% з 153 до 188 мільярдів гривень, тоді як загальний портфель кредитів клієнтам збільшився лише на 8%. [2] За даними українських банків, відношення недіючих кредитів до кредитного портфеля в Україні близько 20% є дещо завищеним показником [3].

Зумовили цю ситуацію ряд чинників: девальвація гривні призвела до номінального перерахунку обсягів валютних проблемних кредитів і до реальному зниження фінансового стану багатьох позичальників; банки зазнали втрат внаслідок анексії Криму та заборон на здійснення банківської діяльності на тимчасово окупованій території; оголошення надзвичайного стану функціонування банківської системи в Донецькій та

Луганській областях. Значний тиск на якість кредитів продовжує чинити і традиційно слабка система захисту прав кредиторів.

Вирішення саме цієї проблеми було запропоновано Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання правових відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг». Згідно з цим законом були внесені певні зміни до Цивільного кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Кримінального кодексу України, Житлового кодексу України, Закону України «Про банки і банківську діяльність», Закону України «Про іпотеку», Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», Закону України «Про захист прав споживачів».

Прийняття запропонованих у законопроекті змін щодо захисту прав кредиторів дозволить вирішити низку проблем. Вдосконалим процедуру банкрутства шляхом усунення недоліків та невизначеностей з метою посилення гарантій захисту законних прав та інтересів кредиторів боржника у процедурі відновлення його платоспроможності або визнання банкрутом та створення рівних і справедливих умов задоволення вимог усіх категорій кредиторів. Вдосконалим процедури звернення стягнення на майно боржника шляхом, продажу права вимоги за кредитними договорами.

Таке розширення переліку підстав для розкриття банківської таємниці обґрунтоване тим, що в разі порушення зобов'язань позичальника перед банком, повинен забезпечуватися баланс прав банку і позичальника [1].

Прийняття цього проекту Закону України дозволить посилити законодавчий захист прав кредиторів та споживачів фінансових послуг, що позитивно вплине на розвиток кредитного ринку, підвищить спроможність банківського сектору забезпечувати економіку країни фінансовим ресурсом та сприятиме зниженню соціальної напруги в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Семенча І. Є. Управління кредитним портфелем банку в сучасних економічних умовах в Україні: проблеми та шляхи їх подолання / Семенча, І. Є., А. А. Ткачова // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» (м. Дніпропетровськ). – 2014. – № 6 .
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання правових відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг» від 22 вересня 2011 року N 3795-VI.
3. Костюченко О. Є. Механізм адміністративно-правового регулювання фінансової безпеки в Україні: теоретико-інструментальний аналіз: монографія / О. Є. Костюченко. – К. : УБС НБУ, 2013. – 371 с.
4. Офіційний сайт Національного банку України [http://www.bank.gov.ua].
5. Рейтинг проблемності кредитних портфелів-2014. [http://forbes.ua/ua/business/1379442-rejting-problemnosti-kreditnih-portfeliv-2014].

УДК: 342.31(477)

Скрипник Н. С.
ВНЕСОК НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ У СТВОРЕННЯ
НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ

Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Науковий керівник: Анісімов В. В., к. іст. н., доцент

Постановка проблеми. Нині Україна є молодою державою, яка декілька сотень років не мала своєї незалежності. Ключові події у вирішенні долі країни відбувались у 1990-1991 роках, коли багато факторів сприяли і протистояли отриманню Україною незалежності.

Одним з таких позитивних чинників був НРУ , який став виявом антиімперських, антикомуністичних, державницьких позицій народних мас . Необхідно чітко проаналізувати і охарактеризувати який саме внесок здійснив НРУ задля здобуття Україною незалежності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема досягнення Україною незалежності і участі у цьому НРУ перебуває у сфері дослідження багатьох вітчизняних і закордонних науковців , істориків та правовиків-практиків : О. А. Шановської, В. С. Білецького, В. Абліцова, І. Пасько, В. Задунайського, Т. Марискевича.

Вступ. Найпершою метою, найголовнішим завданням Руху стало здобуття незалежності України. Для цього необхідно було насамперед зруйнувати комуністичну імперію, звільнити український народ від впливу більшовицької ідеології, відродити високі почуття національної й громадянської гордості, патріотизму, поваги до своєї історії, мови, культури. Разом з Українською Гельсінською Спілкою, Всеукраїнським товариством Меморіал, Товариством української мови Народний Рух України очолив боротьбу українського народу за незалежність, демократію, права і свободи людини та нації. Цю самовіддану боротьбу увінчало здобуття Україною державної незалежності.

В нових суспільно-політичних умовах постала необхідність перетворити громадсько-політичну організацію, якою був Рух, у потужну українську політичну партію національно-демократичного спрямування.[1, ст. 3]

Виклад основного матеріалу. I (установчий) з'їзд Народного руху України за перебудову відбувся 8–10 вересня 1989 року в Києві. Це була перша масова громадсько-політична сила, яка об'єднала в своїх лавах противників радянської системи, які прагнули підтримати курс КПРС на оновлення.

II Всеукраїнськими зборами (з'їздом) в жовтні 1990 року основною метою діяльності НРУ було визначено «досягнення державної незалежності України; створення ненасильницькими методами

демократичної республіки». З цього моменту Народний Рух України відкинув у своїй назві додаток «за перебудову» і взяв на озброєння ідею здобуття незалежності України. [5, ст. 8-9]

Найгучнішими заходами НРУ були «живий ланцюг» до дня злуки ЗУНР і УНР (22 січня 1990 року), виїзд на Нікопольщину та Запоріжжя на святкування 500-ліття запорозького козацтва (серпень 1990 року), масові акції під Берестечком, Батурином, у Лубнах і Хотині.

Відомі політики Ігор Юхновський та Іван Заєць у парламенті ХП скликання очолювали Народну раду – демократичну платформу у ВР, яка відіграла вирішальну роль у прийнятті всіх реформістських законів, Декларації про державний суверенітет України та Акта проголошення незалежності України. [5, ст. 8]

Організація багатотисячних маніфестацій, мітингів, демонстрацій, численні акції членів Руху, авторитет якого стрімко зростає, сприяли тому, що наприкінці 1990-х — початку 1991 рр. почався процес формування коаліції національно-демократичних сил із розрізаних товариств, спілок, організацій та неформальних груп. У нового покоління українських патріотів залишався єдиний варіант боротьби за здобуття Україною незалежності — еволюційний, парламентський. Якщо раніше статті, програми, промови на мітингах чи передвиборні листівки НРУ пропонували зміни чи закликали до них, то тепер з'явилися також закони й постанови, які ті зміни здійснювали, вже не тільки окреслюючи бажану незалежну державу, а й творячи її. Саме ця законотворчість стала формою реалізації незалежницьких і демократичних ідей опозиції та водночас їх засвоєння й трансформації номенклатурою. Одним із важливих напрямків формування й одразу ж реалізації ідеї державної незалежності було творення самого парламенту як важливої передумови й складника демократії. [3] Завдячуючи діяльності Народної Ради в парламенті, більшість членів якої склали представники Народного Руху України, була прийнята «Декларація про державний суверенітет України» від 16 липня 1990 року та ряд інших законопроектів, що суттєво вплинули на перебіг подій в Україні. [4]

Після провалу путчу, організованого ДКНС у серпні 1991 року, коли відкрилася можливість для реалізації завдань, поставлених НРУ, ідея державотворення отримала надзвичайно сильну підтримку серед народу.

Не можна сумніватися в тому, що путч прискорив розпад СРСР, але рано чи пізно ця подія мусила відбутися й без путчу. Варто зауважити, як поставилася громадськість України до узгодженого керівниками республіки проекту Союзного договору. Посилаючись на результати референдуму, комуністичні ортодокси у Верховній Раді вимагали підписати Союзний договір. Натомість Народний рух розгорнув кампанію засудження договору.

Рух виступив могутньою силою опору і відіграв вирішальну роль у формуванні суспільної думки, котра отримала яскравий вираз у результатах усенародного референдуму 1 грудня, коли понад 90% громадян України висловилися за незалежність своєї держави. [4, ст. 89]

На той час суспільство ще не дозріло, щоб обрати президентом України націонал-демократа. Напевно, якби президентом став В'ячеслав Чорновіл, Україна відразу стала б на шлях європейського розвитку.

Висновки. Історія Народного Руху України веде свій початок від громадсько-політичного руху, який був заснований на базі численних демократичних угруповань, на основі запропонованих Спілкою письменників України Програми і Статуту (надруковано в «Літературній Україні» 16.02.1989). У березні - вересні 1989 року - в більшості областей пройшли установчі конференції. Установчий з'їзд - 8-10 вересня 1989р. у Києві під назвою «Народний Рух України за перебудову».

Зареєстрований Радою Міністрів 9 лютого 1990 р., цього ж року Рух досяг значних успіхів у виборчій кампанії, що дало змогу створити у Верховній Раді України впливову фракцію «Народна рада» та забезпечити більшість в ряді місцевих рад Західної України. Робота рухівських депутатів в областях і Верховній Раді, масові заходи Руху, активна позиція Руху під час референдумів та інших політичних акцій мали вирішальний вплив на становлення незалежної української держави і забезпечили перемогу незалежної ідеї на референдумі 1 грудня 1991 року.

Список використаних джерел:

1. Програма Народного Руху України, 2001 рік
2. Кульчицький С. Феномен Народного руху України// День №156, п'ятниця, 4 вересня 2009, ст. 89
3. Електронний ресурс <http://nru.org.ua>
4. Електронний ресурс <http://nrusomy.org>
5. «Інтерфакс-Україна», 12 березня 1999 р.
6. Матеріали VIII всеукраїнської наукової конференції присвячені 20-річчю НРУ/М-во освіти і науки України.; Одес. Нац. політех. Ун-т. – Одеса: Астропринт, 2009. – 236 с.
7. Боротьба за незалежність України у 1989–1992 рр.: Чернігівська крайова організація НРУ./Упор. С. В. Бутко, С. В. Соломаха//Чернігів: Чернігівські береги, 2009. — 432 С.

УДК: 94(477)

Чуєнко Н. А.

**РОЛЬ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ У РОЗРОБЦІ ТА ПРИЙНЯТТІ
КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ***Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)*

Науковий керівник: Анісімов В. В., к. іст. н., доцент

Державотворчі прагнення національно-демократичних сил України після здобуття в 1991 р. Україною державної незалежності логічно призвели до питання розробки і прийняття Основного Закону новоутвореної держави – Конституції України.

В першій редакції Програми НРУ, прийнятій 8-10 вересня 1989 р. рух уявляв ще тоді Україну, як невіддільну від СРСР державну частину з тактичних міркувань, проте з широким суверенітетом і повноваженнями, з можливістю проводити радикальні реформи, зокрема в конституційному процесі і розробці Конституції, яка б закріпила наявні зміни. [1, С.4]

II З'їзд Народного Руху України відбувся 25-28 жовтня 1990 року у Києві. До Програми Руху введено положення про головну мету Руху – досягнення незалежності України; з назви виключені слова «за перебудову».

III З'їзд Народного Руху України – відбувся 28 лютого – 1 березня 1992 р. Формально було проголошено про розпад коаліції навколо Руху.

Новітній конституційний процес поступово набирив обертів, перетворюючись у широкомасштабний політичний процес розробки та прийняття принципово нової Конституції – незалежної, самостійної, демократичної України. [2, С. 304]

На наступних зборах керівних органів НРУ, питання щодо розробки і прийняття Конституції України розглядалось як одне з пріоритетних і актуальних. Прикладом може бути один з основоположних програмних документів НРУ, прийнятий на IV Всеукраїнських зборах НРУ 4-6 грудня 1992 р.– «Концепція державотворення в Україні». В цьому документі йдеться про те, що відбулись істотні зміни і положення є застарілими. [3, С. 64]

Важливим документом на підтвердження послідовності Руху в конституційному процесі є нова редакція Програми НРУ 15–17 грудня 1995 р. З Преамбули Програми НРУ: «уконституювання держави, формування інститутів єдиної, цілісної державності, єдиної правової бази і на цій основі – формування української політичної нації; одне із завдань перед Україною». [4, С. 90] 19 лютого 1996 р. в Секретаріаті Руху відбувся третій раунд міжпартійних перемовин. Метою цієї наради з питань конституційного процесу стало узгодження всіх основних позицій проекту Конституції і механізму її прийняття.

Щодо безпосередньої підготовки громадської думки і мобілізації всіх державних сил на підтримку прийняття Конституції України Народним Рухом України, то станом на 16 квітня 1996 р. проводились заходи на підтримку державотворчих процесів в Україні. [5, С.1] 18 квітня 1996 р. в Києві було зібрано представників семи партій та 70 громадських організацій та засновано Всеукраїнський громадський комітет на підтримку нової Конституції.

Успішна кампанія НРУ вплинула на рішення Президента України видати Указ про проведення Всеукраїнського референдуму у вересні, що значно прискорило конституційний процес. [6, С.3]

19 травня 1996 р. у Києві було ухвалено комплексну програму молодіжних акцій на підтримку нової Конституції. Заплановано провести серію конференцій та круглих столів у Києві, Харкові, Донецьку, Одесі та Дніпропетровську. В цих містах та Сімферополі й Луганську відбулися також великі концерти «Рок – за Конституцію!». [7, С.1] Першорядну організаційну роль у цій політичній акції відіграли видання НРУ і, насамперед, газета «ЧАС-ТІМЕ» – центральний друкований орган партії.

Отже, Народний Рух України у всіх своїх програмних документах і рішеннях керівних органів партії, від самих початків своєї діяльності, послідовно і принципово відстоював ідею розробки і прийняття нової Конституції України – Основного Закону української держави, як теоретично, так і практично.

Список використаних джерел:

1. Програма Народного Руху України за перебудову // Літературна Україна.–1989.–28 вересня.–С. 4.
2. Мамонтова Є.В. Закономірний конституційний процес як об'єктивний прояв особливостей українського патріотизму і розвитку української державності // Український патріотизм – фактор державності, стабільності, добробуту: Колективна монографія / За заг. ред. докт. іст. наук, проф. Г.І. Гончарука.–Одеса: Астропринт, 2002.–С.304.
3. Народний Рух України: Документи і матеріали.–К.: Ред. вид. відділ Руху: Вид.-культурол. центр «Софія», 1993. –С.64.
4. Народний Рух України: державність, демократія, реформи. Програма. Статут.–К.: Управління ідеології, агітації та пропаганди Народного Руху України, 1996.–С. 90.
5. Петиційний збір підписів на підтримку Конституції та заборону компартії розпочався. І йде дуже успішно // Час-Тіме.–1996.–19 квітня.–№ 16(96).–С. 1.
6. Петиційна кампанія завершена. Петиційна кампанія продовжується // Час-Тіме.–1996.–19 липня.–С. 3.
7. За Конституцію та Україну без компартії // Час-Тіме.–1996.–24 травня.–№ 20(100).–С. 1.

Для безкоштовного розповсюдження

Науково-практичне видання

ЧЕРКАСЬКІ ПРАВОВІ ЧИТАННЯ

Збірник тез та учасників (27 листопада 2014 р.)

Технічне редагування А. Л. Чернявський

Підписано до друку 19.12.2014.

Формат 60x86/16. Обл.-вид. арк. 9,02. Ум. друк. арк. 9,0.

Папір офсетний. Гарнітура Times.

Тираж 70 прим.

**Черкаський інститут банківської справи Університету банківської справи
Національного банку України (м. Київ)
Адреса: 18028 Черкаси, вул. В.Чорновола, 164**

Виготовлено на обладнанні

Черкаського інституту банківської справи Університету банківської справи
Національного банку України (м. Київ)